

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ – ΠΜΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ της ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ του ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΔΙΕΘΝΩΣ και στην ΕΥΡΩΠΗ

Επιμέλεια : Άλκηστις Σακελλαροπούλου

(Αρ. Μητρώου: 3217M012)

Επιβλέπων Καθηγητής : Ι. Φαρσεδάκης

Τριμελής Επιτροπή : Ι. Φαρσεδάκης, Α.

Μαγγανάς, Χρ. Ζαραφώνιτου

Αθήνα 2019

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το εγκληματικό φαινόμενο είναι τόσο ένα νομικό όσο και ένα κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο επηρεάζει άμεσα την κοινωνία σε όλα τα επίπεδα. Στην παρούσα εργασία θα γίνει μία προσπάθεια παρουσίασης του περιεχομένου του φαινομένου με έμφαση στον προσδιορισμό της έννοιας του εγκλήματος, στη θέση του θύματος και στη διαμόρφωση της αντεγκληματικής πολιτικής. Για την καλύτερη προσέγγιση του ζητήματος θα γίνει αναφορά στις πιο συχνές μορφές εμφάνισης του οργανωμένου εγκλήματος, το οποίο έχει καθαρά διεθνικό χαρακτήρα. Επίσης, θα δοθεί έμφαση τόσο στην διαδικασία της αντιμετώπισης όσο και στη διαδικασία της πρόληψης του εγκλήματος.

Κατόπιν αυτής της ανάλυσης που θα αναπτυχθεί στο πρώτο μέρος της παρούσας, στο δεύτερο μέρος θα επικεντρωθούμε στην αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Πώς διαμορφώνεται η αντεγκληματική πολιτική, ποιοι είναι οι φορείς της αντεγκληματικής πολιτικής και με ποια μέσα και στρατηγικές καθίσταται αποτελεσματικότερη; Υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης;

Λέξεις κλειδιά : Έγκλημα, Αντεγκληματική Πολιτική, Διεθνής Αντεγκληματική Πολιτική, Φορείς Αντεγκληματικής Πολιτικής.

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	5
---	---

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ	10
------------------	----

1.1 Νομικό Έγκλημα	10
--------------------------	----

1.2 Πραγματικό Έγκλημα	13
------------------------------	----

1.3 Οργανωμένο Έγκλημα	16
------------------------------	----

1.3.1 Μια ματιά στην Ιστορία	16
------------------------------------	----

1.3.2 Μορφές και Εκφάνσεις του Οργανωμένου Εγκλήματος	20
---	----

1.3.2.1 Τρομοκρατία	21
---------------------------	----

1.3.2.2 Το ζήτημα των Ναρκωτικών	22
--	----

1.3.2.3 Οικονομικό Έγκλημα και Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος	25
--	----

1.3.2.4 Το Έγκλημα στο Διαδίκτυο	27
--	----

1.3.2.5 Παράνομη Μετανάστευση	29
-------------------------------------	----

1.3.2.6 Εμπορία Ανθρώπων – Trafficking	32
--	----

1.3.2.7 Παιδική Πορνογραφία	34
-----------------------------------	----

1.3.2.8 Κλεμμένα Οχήματα	37
--------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΟ ΘΥΜΑ	40
---------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	44
------------------------------	----

3.1 Αντιμετώπιση του Εγκλήματος.....	47
--------------------------------------	----

3.2 Πρόληψη του Εγκλήματος.....	50
---------------------------------	----

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ και

ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΑΝΤΕΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.....	53
--	----

1.1 Φορείς και Υπηρεσίες Αντεγκληματικής Πολιτικής	55
--	----

1.1.1 Η Europol – Η Ιστορία και η Συνδρομή της	55
--	----

1.1.2 Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία.....	61
-----------------------------------	----

1.1.3 Η Eurojust	63
------------------------	----

1.1.4 Η Frontex	64
-----------------------	----

1.1.5 Το Συμβούλιο της Ευρώπης	65
--------------------------------------	----

1.1.6 Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	66
--	----

1.2 Το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης	67
---	----

1.3 Η συνδρομή προς τα Θύματα.....	70
------------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ	73
--	----

2.1. Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και η Σύμβαση του Ο.Η.Ε.....	73
---	----

2.2 Φορείς κι Υπηρεσίες Αντεγκληματικής Πολιτικής	77
---	----

2.2.1 I Interpol – Η Ιστορία της και η Συνδρομή της.....	77
2.2.2 Οι Διεθνείς Επιστημονικές Οργανώσεις	83
2.2.2.1 Η Διεθνής Εταιρεία Ποινικού Δικαίου	83
2.2.2.2 Το Διεθνές Ποινικό και Σωφρονιστικό Ίδρυμα.....	85
2.2.2.3 Η Διεθνής Εταιρεία Εγκληματολογίας	86
2.2.2.4 Διεθνές Κέντρο Συγκριτικής Εγκληματολογίας του Μόντρεαλ.....	88
2.2.2.5 Διεθνές Κέντρο Κλινικής Εγκληματολογίας της Γένοβας.....	88
2.2.2.6 Το ίδρυμα AQUINAS	89
2.2.2.7 Το Διεθνές Κέντρο Έρευνας για την Εγκληματικότητα το Περιθώριο και τις Κοινωνικές Σχέσεις	89
2.2.2.8 Η Διεθνής Εταιρεία Κοινωνικής Άμυνας.....	90
2.2.2.9 Παγκόσμια Εταιρεία Θυματολογίας.....	91
2.3 Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο.....	93
ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	98
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	101
Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία	101
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία	103
Αρθρογραφία	104
Εισηγήσεις.....	106
Νομολογία	107
Ιστοσελίδες.....	107

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ήδη από την αρχαιότητα η ελληνική σκέψη διαμορφώθηκε γύρω από τις ιδέες της δικαιοσύνης και της δημοκρατίας, αξίες οι οποίες επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό την διαμόρφωση όχι μόνο της αθηναϊκής πολιτείας, αλλά και μεταγενέστερων πολιτειών ακόμα και έξω από τα ελληνικά ή Ελλαδικά όρια. Το αίσθημα δικαίου των αρχαίων Ελλήνων γίνεται αντιληπτό από πολλές πηγές. Ο Αριστοτέλης και ο Πλάτων αναφέρονται με ιδιαίτερη έμφαση στη δικαιοσύνη και στην αναγκαιότητα επιβολής του δικαίου.

«Τώρα πρέπει να μελετήσωμεν την δικαιοσύνην και την αδικίαν, να ιδώμεν εις ποίας πράξεις αναφέρεται, ποίου είδους μεσότης είναι η δικαιοσύνη και τίνων μέσον τυγχάνει το δίκαιον.»

Αριστοτέλους Ηθικά Νικομάχεια, Περί της Δικαιοσύνης (1129^α) Μετφρ. Α. Δαλέζιου¹

Για τον Αριστοτέλη λοιπόν, το δίκαιο είναι το μέσο επίτευξης της ισορροπίας. Και μήπως αυτή δεν είναι η έννοιά του μέχρι σήμερα; Η επιβολή του δικαίου επιτυγχάνει την κοινωνική ισορροπία και την ειρήνευση των αγαθών που έχουν προσβληθεί. Η προσβολή μάλιστα, όταν προέρχεται από εγκληματική ενέργεια, απαιτεί την εξισορρόπηση των κοινωνικών συμπεριφορών. Έτσι, το έγκλημα κατανοούμε ότι αποτελεί ένα κοινωνικό ζήτημα, εκτός από νομικό, και ο εγκληματίας είναι ένα μέλος της κοινωνίας.²

¹ Βλ. Ι. Ι. Φαρσεδάκη, Η Εγκληματολογική Σκέψη απ' την αρχαιότητα ως τις μέρες μας, τευχ. Α', Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 1990, σελ. 57 επ.

² Βλ. . Ι. Ι. Φαρσεδάκη, Η Εγκληματολογική Σκέψη απ' την αρχαιότητα ως τις μέρες μας, τευχ. Α', Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 1990, σελ. 57 επ.

Η πάροδος των ετών, η εξέλιξη του ανθρώπου, η μεταβολή της ιστορίας και της καθημερινότητας δεν συνεπάγονται μείωση του εγκλήματος, αλλά διαφορετική έκφρασή του και αντιμετώπισή του. Οι πράξεις που θεωρούνται ή δεν θεωρούνται εγκληματικές μεταβάλλονται συνεχώς, ομοίως και οι ποινές που επιβάλλονται. Δραστηριότητες του μακρινού παρελθόντος που δεν θεωρούνταν παράνομες, όπως το εμπόριο δούλων, σήμερα θεωρούνται εγκλήματα ιδιαίτερης βαρύτητας, ενώ άλλες πράξεις οι οποίες στο παρελθόν κρίνονταν παράνομες, σήμερα αποποινικοποιούνται. Ομοίως, μεγάλες μεταβολές παρατηρούμε και στον τρόπο αντιμετώπισης του εγκλήματος τόσο ανάμεσα στο παρελθόν και στο σήμερα όσο και ανάμεσα σε διαφορετικούς τόπους ή χώρες. Στο παρελθόν της ιστορίας η αντιμετώπιση του εγκλήματος, ακόμα και σε περιοχές με ιδιαίτερα ανεπτυγμένο πολιτισμό, ήταν η εκδίκηση του δράστη προκειμένου να επέλθει ισορροπία όσον αφορά το προσβαλλόμενο αγαθό του θύματος. Η τιμωρία μπορεί να περιλάμβανε το στιγματισμό του εγκληματία, την επιβολή όλως βαρείας χρηματικής ποινής ή τη θανάτωσή του. Με την πάροδο των αιώνων ωστόσο, παρατηρείται πολύ μεγάλη μεταβολή των ποινών και της αντίληψης στον τομέα της αντεγκληματικής πολιτικής. Η έννοια της εκδίκησης έχει δώσει τη θέση της στον σωφρονισμό, ενώ η θανατική ποινή έχει καταργηθεί νομοθετικά σε πολλές χώρες δεδομένου ότι δεν συνάδει με τις αρχές του σωφρονισμού, αλλά και με την προσπάθεια διασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δυστυχώς, παρά τις διεθνείς προσπάθειες, υπάρχουν χώρες που διατηρούν την θανατική ποινή, αλλά και άλλες ανορθόδοξες και εξευτελιστικές ποινές οι οποίες προσβάλλουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα οποία θα έπρεπε να εξασφαλίζονται για όλους, επομένως και για τους εγκληματίες.

Στην σύγχρονη εποχή η εγκληματική δραστηριότητα θα λέγαμε ότι βρίσκεται σε

μεγάλη έξαρση και η αντιμετώπισή της απαιτεί απόλυτη επαγρύπνηση, αλλά και διακρατική συνεργασία. Υπό στενή έννοια, το εγκληματικό φαινόμενο περιλαμβάνει τρία στοιχεία, τον κανόνα, την παράβαση και την επιβολή κύρωσης.³ Ωστόσο, υπό ευρεία έννοια, το εγκληματικό ζήτημα περιλαμβάνει πολλά επιμέρους ζητήματα. Δεν αφορά μόνο το έγκλημα ως πράξη, αλλά επίσης το δράστη και το θύμα, τα μέσα καταστολής, τις αστυνομικές και δικαστικές αρχές και τη μεταξύ τους συνεργασία, την ποινή και την εκτέλεσή της, τις πολιτικές και στρατηγικές πρόληψης και αντιμετώπισης του εγκλήματος και της θυματοποίησης, τον σωφρονισμό, αλλά και την επανένταξη. Το εγκληματικό ζήτημα μπορεί να εξεταστεί σε πολλά επίπεδα, σε επίπεδο κοινωνίας, σε επίπεδο χώρας - κράτους, αλλά και σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Οι μορφές εγκλημάτων που εμφανίζονται εξελίσσονται συνεχώς με τη χρήση νέων μέσων. Τα παραδοσιακά εγκλήματα παραμένουν πάντα, ενώ παράλληλα εντοπίζονται νέες μορφές εγκληματικότητας και νέοι τρόποι τέλεσης του κοινού εγκλήματος με τη χρήση της τεχνολογίας. Εκτός από το κοινό έγκλημα, μεγάλη έξαρση διαπιστώνεται επίσης και στο οργανωμένο έγκλημα, το οποίο έχει λάβει πολύ μεγάλες διαστάσεις σε διεθνές επίπεδο. Το οργανωμένο έγκλημα δεν είναι ένα νέο δεδομένο. Έχει ξεκινήσει από τη δράση της μαφίας και των διάφορων μορφών της ανά τον κόσμο, η οποία θεωρείται πρόδρομος του οργανωμένου εγκλήματος όπως το αντιλαμβανόμαστε σήμερα. Το σύγχρονο οργανωμένο έγκλημα έχει διαφορετική δομή και οργάνωση από τη μαφία και ορισμένες φορές και διαφορετικά κίνητρα. Οι κυριότερες μορφές του οργανωμένου εγκλήματος, τις οποίες θα αναπτύξουμε στην παρούσα, είναι η τρομοκρατία, το εμπόριο ναρκωτικών, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, η παιδική

³ Βλ. Ι. Ι. Φαρσεδάκη, Στοιχεία Εγκληματολογίας, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2005, σελ. 14 επ.

πορνογραφία, το trafficking, η παράνομη μετανάστευση, τα κλεμμένα οχήματα και το έγκλημα στο διαδίκτυο. Από αυτές τις περιπτώσεις πολλές λειτουργούν αυτόνομα, ενώ άλλες συνδέονται μεταξύ τους. Για παράδειγμα η παιδική πορνογραφία συνδέεται άμεσα με το διαδικτυακό έγκλημα και συχνά και με το trafficking. Τα κίνητρα του οργανωμένου εγκλήματος είναι κυρίως οικονομικά, ιδεολογικά ή θρησκευτικά.

Παράλληλα, η μεγάλη ανάπτυξη της τεχνολογίας έχει διαμορφώσει νέους ορίζοντες όσον αφορά την τέλεση παραδοσιακών εγκλημάτων. Παρέχει στον εγκληματία πολλά διαφορετικά και δύσκολα ανιχνεύσιμα μέσα τέλεσης καθώς και τη δυνατότητα να παραμένει «αόρατος». Έτσι, η τεχνολογική εξέλιξη, παρά τα πολλά θετικά για την καθημερινή ζωή και την επιστήμη, χρησιμοποιείται συχνά με τέτοιο τρόπο ώστε καθιστά την αντιμετώπιση του εγκλήματος όλως δυσχερή.

Δεδομένων των παραπάνω στοιχείων κατανοούμε ότι και τα γεωγραφικά όρια του εγκλήματος έχουν διευρυνθεί. Το έγκλημα είναι ένα διεθνές φαινόμενο που θα πρέπει να αντιμετωπίζεται συλλογικά. Στο πλαίσιο της αντεγκληματικής πολιτικής και προκειμένου να αντιμετωπιστεί το εγκληματικό φαινόμενο όπως περιγράφηκε παραπάνω, απαιτείται η άμεση διακρατική και διεθνής συνεργασία. Δεν αμφισβητείται σε καμία περίπτωση το έργο των εθνικών αστυνομικών και δικαιοδοτικών οργάνων. Ωστόσο, η διεύρυνση των ορίων δράσης των εγκληματιών απαιτεί και διεύρυνση των ορίων της αντεγκληματικής πολιτικής. Εδώ και αρκετές δεκαετίες έχουν διαμορφωθεί υπηρεσίες και κέντρα συνεργασίας όπως η Europol και η Interpol οι οποίες προωθούν και οργανώνουν την διακρατική συνεργασία στον τομέα της αντεγκληματικής πολιτικής, τόσο όσον αφορά την αντιμετώπιση, όσο και

όσον αφορά την πρόληψη του εγκλήματος. Προς την ίδια κατεύθυνση λειτουργούν και άλλες υπηρεσίες όπως η Eurojust και η Frontex, διεθνή δικαιοδοτικά κέντρα, όπως το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο και διεθνείς οργανισμοί, όπως η Διεθνής Εταιρεία Εγκληματολογίας.

Στην ανάπτυξη που ακολουθεί θα μελετήσουμε το περιεχόμενο του εγκληματικού ζητήματος με έμφαση στο έγκλημα, στο θύμα και στην αντεγκληματική πολιτική και θα παρουσιάσουμε τη διασυνοριακή συνεργασία των υπερεθνικών φορέων αντεγκληματικής πολιτικής.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

Η διάκριση μεταξύ νομικού και πραγματικού εγκλήματος

Το Οργανωμένο Έγκλημα και οι μορφές με τις οποίες εμφανίζεται

1.1 Νομικό Έγκλημα

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Ν. Ανδρουλάκης, ο ορισμός του εγκλήματος από τον Ποινικό Κώδικα οριοθετεί την «ποινική λειτουργία της πολιτείας» στοχεύοντας στην προστασία του ατόμου και των δικαιωμάτων του τόσο από προσβολές τρίτων όσο και από την αυθαιρεσία της ίδιας της πολιτείας.⁴ Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο αρ. 14 του ελληνικού Ποινικού Κώδικα, «έγκλημα είναι πράξη άδικη και καταλογιστή στο δράστη της που τιμωρείται από το νόμο». Τα βασικά στοιχεία επομένως, που στοιχειοθετούν το έγκλημα, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, είναι η πράξη, ο άδικος χαρακτήρας της, ο καταλογισμός και το αξιόποινο, ήτοι η τιμώρησή της από το νόμο. Η έννοια του εγκλήματος δομείται σε τέσσερα επίπεδα,

⁴ Βλ. Ν. Κ. Ανδρουλάκη, Ποινικόν Δίκαιον, Γενικό Μέρος, Πανεπιστιμιακά Παραδόσεις, Εκδοτικός Οίκος «Το Νομικόν», Αντ. Ν. Σάκκουλα, τευχ. Α'.

εκ των οποίων το ένα είναι λογικά πρότερο του ακόλουθου.⁵ Όσον αφορά την πράξη, ως τέτοια νοείται κάθε ανθρώπινη εκούσια συμπεριφορά μέσω της οποίας προκαλείται ορισμένη μεταβολή στον εξωτερικό κόσμο. Σημαντικό στοιχείο είναι το «ανθρώπινο» της πράξης καθώς δε νοείται έγκλημα τελούμενο για παράδειγμα από ζώο. Επίσης, δε νοείται έγκλημα τελούμενο από νομικό πρόσωπο.⁶ Στο σημείο αυτό βέβαια θα πρέπει να τονίσουμε ότι δεδομένης της ευρείας δραστηριότητας των νομικών προσώπων στη σύγχρονη εποχή έχει βρεθεί στο προσκήνιο η ποινική ευθύνη των νομικών προσώπων και οι απόψεις διίστανται όσον αφορά την αναζήτηση της ευθύνης στο ίδιο το νομικό πρόσωπο ως οντότητα που τελεί μία παράνομη πράξη ή στα φυσικά πρόσωπα που στελεχώνουν το νομικό πρόσωπο.⁷ Η συμπεριφορά είναι είτε θετική είτε αποθετική, οπότε γίνεται λόγος για παράλειψη, στην οποία αναφέρεται ρητά η παρ. 2 του αρ. 14 του Ποινικού Κώδικα. Προς αποφυγή παρεξηγήσεων, θα πρέπει να τονίσουμε εδώ ότι το εκούσιο ή μη της συμπεριφοράς διαφέρει από την υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος, ήτοι από την ύπαρξη δόλου ή αμέλειας. Το εκούσιο αφορά την συνειδητή ή ασυνειδητή κυριαρχία της βούλησης του δράστη πάνω στο σώμα του και δεν στοιχειοθετεί το δόλο του.⁸ Επομένως, δεν θεωρούνται εγκληματικές πράξεις αυτές που τελέστηκαν ως αποτέλεσμα αντανakλαστικής κίνησης (reflex) ή ακαταμάχητης σωματικής βίας (vis

⁵ Βλ. Α. Ι. Χαραλαμπίκη, Σύνοψη Ποινικού Δικαίου, Γενικό Μέρος, τ. Ι: Το Έγκλημα, εκδ. Δίκαιο και Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλα 2010, σελ. 216 επ. και Χ. Χ. Μυλωνόπουλου, Ποινικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, τ. Ι, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα 2007, σελ. 87 επ.

⁶ Βλ. Ν. Χωραφά, Ποινικόν Δίκαιον, τ. 1, Εκδοτικός Οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, 1978, σελ. 108 επ.

⁷ Σύμφωνα με το αρ. 14 του Σχεδίου Νόμου για την ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως («corpusjuris»): «Ποινική ευθύνη ενώσεων: (1) Ευθύνονται επίσης, [...] οι ενώσεις που έχουν νομική προσωπικότητα καθώς και εκείνες που έχουν την ιδιότητα υποκειμένου δικαίου και διαθέτουν ιδιαίτερη περιουσία, όταν η αξιόποινη πράξη πραγματοποιείται για λογαριασμό της ενώσεως από όργανο, αντιπρόσωπο ή κάθε πρόσωπο που ενεργεί επ' ονόματί της ή που διαθέτει αποφασιστική εξουσία κατά νόμον ή εν τοις πράγμασιν. (2) Η ποινική ευθύνη των ενώσεων δεν αποκλείει την ευθύνη των φυσικών προσώπων, φυσικών ή ηθικών αυτουργών ή συνεργών για τις ίδιες πράξεις». Βλ. Αρ. Χ. Χαραλαμπίκη, Σύνοψη Ποινικού Δικαίου: Γενικό Μέρος Ι: Το Έγκλημα, εκδ. Δίκαιο και Οικονομία Π. Ν. Σάκκουλας 2010, σελ. 251 επ.

⁸ Βλ. Ν. Χωραφά, Ποινικόν Δίκαιον, τ. 1, Εκδοτικός Οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, 1978, σελ. 108 επ. και Κ. Ι. Βαθιώτη, Στοιχεία Ποινικού Δικαίου, Γενικό Μέρος, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2007, σελ. 51 επ.

absoluta) κλπ.⁹ Η συγκεκριμένη συμπεριφορά του δράστη, προκειμένου να χαρακτηριστεί ως έγκλημα θα πρέπει να είναι τελικά άδικη και καταλογιστή, δηλαδή να μην προκύψει κάποιος λόγος άρσης του αδίκου ή του καταλογισμού και να θεωρείται άξια τιμωρίας από το νόμο, δηλαδή να προβλέπεται για αυτή ορισμένη ποινή.¹⁰ Τα ως άνω χαρακτηριστικά πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά για την στοιχειοθέτηση του εγκλήματος. Αν διαπιστωθεί ότι συντρέχει λόγος άρσης του αδίκου (π.χ. ο δράστης βρισκόταν σε κατάσταση άμυνας) ή του καταλογισμού (π.χ. ο δράστης ήταν 8 έως 13 ετών) τότε δεν πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις για την στοιχειοθέτηση του εγκλήματος και την εν τέλει επιβολή ποινής.¹¹ Στην παρούσα δεν θα γίνει περαιτέρω ανάλυση της έννοιας του εγκλήματος σύμφωνα με την ελληνική έννομη τάξη, καθώς το ενδιαφέρον μας θα επικεντρωθεί στην αντιμετώπιση του ζητήματος σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Κάθε εσωτερική έννομη τάξη ορίζει διαφορετικά το έγκλημα και το αντιμετωπίζει με διαφορετικές ποινές. Ειδικά ανάμεσα στις χώρες του δυτικού του κόσμου και στις ασιατικές χώρες οι πράξεις που αντιμετωπίζονται ως εγκληματικές και κρίνονται άξιες επιβολής ποινής διαφέρουν σε πολύ μεγάλο βαθμό. Εκτός από τις έντονες διαφορές που υπάρχουν μεταξύ του δυτικού κόσμου και των ανατολικών χωρών, αξιοσημείωτες είναι και οι διαφορές που προκύπτουν μεταξύ εννόμων τάξεων που οργανώνονται βάσει common law (Ηνωμένο Βασίλειο, Η.Π.Α.) και αυτών που οργανώνονται βάσει continental law (Ελλάδα,). Σε κάθε έννομη τάξη διαφέρει η ποινική διαδικασία και ο ρόλος των δικαστών. Ομοίως διαφέρουν και οι ποινές που επιβάλλονται καθώς και η βαρύτητά τους. Ωστόσο, σε πολλά διεθνή κείμενα, Συμβάσεις και Συνθήκες γίνεται λόγος για συγκεκριμένες εγκληματικές πράξεις οι οποίες κατά κύριο λόγο αφορούν το

⁹ Βλ. Ν. Χωραφά, Ποινικόν Δίκαιον, τ. 1, Εκδοτικός Οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, 1978, σελ. 108 επ.

¹⁰ Βλ. Κ. Ι. Βαθιώτη, Στοιχεία Ποινικού Δικαίου, Γενικό Μέρος, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2007, σελ. 51 επ.

¹¹ Βλ. Κ. Ι. Βαθιώτη, Στοιχεία Ποινικού Δικαίου, Γενικό Μέρος, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2007, σελ. 51 επ. και σελ. 214 επ.

οργανωμένο έγκλημα, το οποίο έχει λάβει διεθνή χαρακτήρα καθώς και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και του ανθρώπου. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα μπορούμε να αναφέρουμε τις ιδιαίτερα συχνές αναφορές στην τρομοκρατία, την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και το trafficking καθώς και την απαγόρευση των βασανιστηρίων και την ποινικοποίηση των εγκλημάτων πολέμου. Πρόκειται για μερικές μόνο από τις περιπτώσεις εγκλημάτων με διεθνή χαρακτηριστικά που αναφέρονται συχνά στα διεθνή κείμενα και για το οποία λαμβάνεται ιδιαίτερη πρόνοια όσον αφορά την αντιμετώπιση και την πρόληψή τους μέσω της διεθνούς συνεργασίας. Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει στη Σύμβαση του Παλέρμο, στο αρ. 2 της οποίας, ορίζονται τα εξής:

1. «Σοβαρό έγκλημα» νοείται συμπεριφορά η οποία συνιστά αδίκημα που τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας, της οποίας το ανώτατο όριο δεν μπορεί να είναι μικρότερο από τέσσερα έτη ή με αυστηρότερη ποινή.»
2. «Βασικό έγκλημα» νοείται κάθε έγκλημα, από το οποίο δημιουργήθηκαν προϊόντα που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο ενός εγκλήματος που ορίζεται στο άρθρο 6 της Σύμβασης αυτής.»¹²

1.2 Πραγματικό Έγκλημα

Το νομικό έγκλημα, όπως είδαμε παραπάνω, είναι αυτό που ορίζεται από τον εκάστοτε ποινικό κώδικα. Η εγκληματολογία ωστόσο, θέλοντας να εξετάσει το

¹² Βλ. Ν. 3875/2010, ΦΕΚ 158/Α/20-09-2010 στο:
http://www.google.com.ph/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjxq4iC0sHmAhhXQcJokHUdGBE0QFjABegQIBxAB&url=http%3A%2F%2Fwww.dsnet.gr%2FEpika%2Firothta%2FNomothesia%2Fn3875_2010.htm&usg=AOvVaw29q_ID0p15NOvcuk_L54Ct.

έγκλημα από όλες τις πλευρές του, δεν μένει συνήθως στα στενά όρια του εγκλήματος, όπως αυτό περιγράφεται στη νομοθεσία, αλλά υιοθετεί μια ευρύτερη ερμηνεία και εικόνα αυτού. Το έγκλημα για την επιστήμη της εγκληματολογίας είναι ένα πραγματικό γεγονός, ένα αναπόσπαστο τμήμα της καθημερινότητας της κοινωνίας από την αρχή της ανθρώπινης ιστορίας και δεν περιορίζεται πάντα στα οριζόμενα στους νόμους. Στο νόμο αποτυπώνεται η ποινική βαρύτητα της κάθε πράξης, ενώ το πραγματικό έγκλημα εκφράζει και την κοινωνική βαρύτητα, η οποία ενδιαφέρει άμεσα την εγκληματολογία. Με παρόμοιο τρόπο όρισε το έγκλημα – το πραγματικό έγκλημα – ο Garofalo, ο οποίος θεώρησε το έγκλημα ως ένα από τα πολλά χαρακτηριστικά της ανθρώπινης κοινωνίας ανεξάρτητο από τις εκάστοτε περιστάσεις, κοινωνικές απαιτήσεις ή νομοθετικές αντιλήψεις οι οποίες ούτως ή άλλως μεταβάλλονται με την πάροδο των ετών και κατόπιν επιρροής από ιστορικά γεγονότα.¹³ Αναλόγως, και ο Durkheim υποστήριξε ότι το έγκλημα είναι ένα φυσιολογικό και αναπόσπαστο τμήμα της κοινωνικής ζωής.¹⁴ Τονίζοντας ότι η έννοια του εγκλήματος θα πρέπει να εξετάζεται τόσο από νομική όσο και από κοινωνική σκοπιά και ότι θα πρέπει να περιγραφεί με τέτοιο τρόπο ώστε να γίνεται κατανοητή από όλους, ακόμα και από όσους δεν γνωρίζουν το νόμο, ο Garofalo προχώρησε στην διάκριση των πράξεων που χαρακτηρίζονται εγκληματικές από το ποινικό δίκαιο σε δύο κατηγορίες, στα φυσικά ή αλλιώς πραγματικά εγκλήματα και στα συμβατικά εγκλήματα. Με αυτό τον τρόπο έκρινε ότι θα ήταν αποτελεσματικότερη η ερμηνεία της έννοια του εγκλήματος με απώτερο σκοπό την πληρέστερη αντιμετώπισή του.¹⁵

¹³ Βλ. Σ. Αλεξιάδη, Εγκληματολογία, εκδ. Σάκκουλα, Ε' έκδοση 2011, σελ. 33 επ.

¹⁴ Βλ. Ι. Ι. Φαρσεδάκη, Στοιχεία Εγκληματολογίας, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2005, σελ. 23 επ.

¹⁵ Βλ. Le Baron R. Garofalo, La Criminologie, εκδ. Felix Alcan, Ancienne Librairie Germer Bailliere et Cie, 5^η έκδοση 1905, σελ. 1 επ. και σελ. 53 επ. και Ι. Ι. Φαρσεδάκη, Η Εγκληματολογική Σκέψη απ' την Αρχαιότητα ως τις μέρες μας, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 1990, σελ. 268 επ.

Το πραγματικό ή, όπως χαρακτηρίζεται από ορισμένους συγγραφείς, κοινωνικό έγκλημα, αποτελείται από μία ανθρώπινη συμπεριφορά με χαρακτήρα αντικοινωνικό και επικίνδυνο. Πρόκειται επομένως για μία έννοια που χαρακτηρίζεται από ένα πραγματικό, ένα οντολογικό και ένα αξιολογικό στοιχείο κατ' αντιστοιχία των άνωθεν αναφερόμενων. Επομένως, θα λέγαμε ότι για την εγκληματολογία έγκλημα είναι κάθε ανθρώπινη δράση που πραγματοποιείται στα πλαίσια της κοινωνίας και έχει αντικοινωνικό χαρακτήρα, θέτει δηλαδή υπό διακινδύνευση ή προσβάλλει τα αγαθά που είναι απαραίτητα για «την ύπαρξη, τη συντήρηση και την προαγωγή της ανθρώπινης κοινωνίας».¹⁶ Η προσέγγιση της έννοιας του πραγματικού εγκλήματος από πλευράς εγκληματολογίας έχει κριθεί ιστορικά και κρίνεται μέχρι σήμερα απαραίτητη για την κατανόηση και ερμηνεία των αιτίων της εγκληματικής συμπεριφοράς και την ανάπτυξη αποτελεσματικότερης αντεγκληματικής πολιτικής. Αυτή η αναζήτηση των αιτίων και η συνεχής αμφισβήτηση των νομοθετικά οριζόμενων περί του εγκλήματος οδήγησε τους πρώτους εγκληματολόγους στην υιοθέτηση του ορισμού του πραγματικού εγκλήματος.¹⁷

Αφού έχουμε κάνει τη διάκριση μεταξύ του πραγματικού και του νομικού εγκλήματος, θα προχωρήσουμε σε μία ανάπτυξη της έννοιας και του περιεχομένου του οργανωμένου εγκλήματος, το οποίο θα μας απασχολήσει στην παρούσα εργασία εφόσον αποτελεί κατεξοχήν έκφανση του διεθνικού εγκλήματος και χρήζει άμεσης αντιμετώπισης.

¹⁶ Βλ. Σ. Αλεξιάδη, Εγκληματολογία, εκδ. Σάκκουλα, Ε' έκδοση 2011, σελ. 42 επ.

¹⁷ Βλ. Κ. Γ. Γαρδίκας, Εγχειρίδιον Εγκληματολογίας, Εκδοτικός Οίκος Δημ. Τζάκας – Στεφ. Δελαγραμμάτικας, εκδ. Β' 1957, σελ. 19 επ. και Ι. Ι. Φαρσεδάκης, Στοιχεία Εγκληματολογίας, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2005, σελ. 26 επ.

1.3 Οργανωμένο Έγκλημα

1.3.1 Μια ματιά στην Ιστορία

Το Οργανωμένο Έγκλημα είναι μία μορφή εγκληματικότητας που έχει ιδιαίτερη έξαρση στις μέρες μας. Τόσο το ιδεολογικά διαμορφωμένο οργανωμένο έγκλημα, ήτοι η τρομοκρατία, όσο και το οργανωμένο έγκλημα που στοχεύει στην αποκόμιση κέρδους, όπως για παράδειγμα η διακίνηση ναρκωτικών, διακινδυνεύουν την κοινωνική και οικονομική ζωή και ισορροπία σε παγκόσμιο επίπεδο. Η νέα τεχνολογία και η ραγδαία εξέλιξή της έχει δώσει μεγάλη ώθηση στην οργανωμένη εγκληματικότητα, η οποία καθίσταται δύσκολα ανιχνεύσιμη και αντιμετώπισιμη.

Το οργανωμένο έγκλημα, όπως το γνωρίζουμε σήμερα αποτελεί ένα φαινόμενο των τελευταίων δεκαετιών. Η εξέλιξή του ωστόσο έχει τις απαρχές της σε πολύ προγενέστερη περίοδο. Προγενέστερες μορφές του οργανωμένου εγκλήματος μπορούμε να πούμε ότι αποτελούν οι «Τριάδες» στην Κίνα, η «Γιακούζα» στην Ιαπωνία, η «Καμόρα» στην Ιταλία κλπ. Το οργανωμένο έγκλημα λοιπόν ξεκίνησε από τη Μαφία, η οποία θεωρείται ότι γεννήθηκε το 1282 στην περιοχή της δυτικής Σικελίας, στο Παλέρμο, όπου εγκαταστάθηκαν Άραβες έποικοι - εξ' ου και η λέξη μαφία από το Mu 'afah που σημαίνει προστασία/κηδεμονία - ενώ στην δυτική Σικελία, όπου κυριαρχούσε το ελληνικό στοιχείο, η έννοια της μαφίας ήταν άγνωστη για μακρό χρονικό διάστημα. Η μαφία ξεκίνησε από την προσπάθεια των μελών της αγροτικής κοινωνίας, μέσω της συσπείρωσής τους γύρω από τον οικογενειακό θεσμό, να διεκδικήσουν την ικανοποίηση των αιτημάτων τους και να διευθετήσουν τις

διαφορές τους. Το 1865 εμφανίζεται για πρώτη φορά η λέξη μαφία στην επίσημη γλώσσα της διοίκησης.

Χάρτης Σικελίας – Εντοπίζεται το Παλέρμο στο Δυτικό τμήμα της – Σημειώνεται το χωριό Κορλεόνε, στο οποίο υπάρχει σήμερα το Anti-Mafia μουσείο.¹⁸

Την περίοδο του φασιστικού καθεστώτος στην Ιταλία έγινε μια προσπάθεια να αντιμετωπιστεί η Μαφία, χωρίς να επέλθει εν τέλει καμία ουσιαστική διαφορά. Από το 1957 κατά το οποίο ξέσπασε η πρώτη ουσιαστική διαμάχη εντός της Μαφίας που αφορούσε το εμπόριο ναρκωτικών, η εμπλοκή της τελευταίας στη δημόσια και πολιτική ζωή άρχισε να γίνεται όλο και πιο έντονη. Αξιοσημείωτο είναι το πόρισμα της έκθεσης του ανώτερου επιτρόπου Sica (1989), σύμφωνα με το οποίο, τουλάχιστον το 1/3 της ιταλικής περιφέρειας ελεγχόταν από τη Μαφία και όχι από τις κρατικές αρχές.¹⁹

¹⁸Βλ. Centro Internazionale di Documentazione sulle Mafie e del Movimento Antimafia, C.I.D.M.A. στο: <https://www.cidmacorleone.it/it/>.

¹⁹Βλ. Α. Βαθρακοκόιλη, Το Οργανωμένο Έγκλημα και οι Τρόποι Αντιμετώπισής του, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 2001, σελ. 21επ. και L. Holmes, Advanced Introduction to Organised Crime, εκδ. Elgar 2016, σελ. 2επ. και S. Garcia – Jourdan, L' emergence d' un espace européen de liberté, de sécurité et de justice, εκδ. Bruylant 2005, σελ. 376 επ.

Στις Η.Π.Α. η οργανωμένη εγκληματικότητα εμφανίστηκε με ιδιαίτερη ένταση όταν άρχισαν να εισρέουν μεγάλα μεταναστευτικά κύματα στα τέλη του προηγούμενου αιώνα. Σημείο σταθμό για την έξαρση της δράσης των εγκληματικών οργανώσεων στις Η.Π.Α. αποτέλεσε η ποτοαπαγόρευση του 1919. Οι συμμορίες που ξεκίνησαν από το Σικάγο μετεξελίχθηκαν στην αποκαλούμενη Cosa Nostra, η οποία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί εξέλιξη της σικελικής Μαφίας. Μετά την άρση της ποτοαπαγόρευσης το πεδίο δράσης της οργάνωσης επεκτάθηκε στα τυχερά παίγνια, την πορνεία, τη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών και την επ' αμοιβή «προστασία» επιχειρηματιών και καταστηματαρχών. Αξιοσημείωτο δε και ιδιαίτερα ενδιαφέρον για την προσέγγιση του σύγχρονου οργανωμένου εγκλήματος είναι το γεγονός ότι τα μέλη της Cosa Nostra συμμετείχαν και σε νόμιμες επιχειρήσεις επιδιώκοντας την επίτευξη μονοπωλιακού καθεστώτος. Στις Η.Π.Α. μάλιστα εμφανίστηκε για πρώτη φορά και ο όρος «οργανωμένο έγκλημα» περί τις αρχές του 2^{ου} αι. και χρησιμοποιούταν προκειμένου να περιγράψει τη δραστηριότητα των μεταναστευτικών ομάδων.²⁰

Από την άλλη πλευρά, στη Γερμανία το οργανωμένο έγκλημα ξεκίνησε περί το 1790 από ομάδες που διέπρατταν ληστείες, οι οποίες ωστόσο δεν είχαν τόσο σταθερή μορφή ούτε συγκεκριμένη οργάνωση και για το λόγο αυτό θεωρούνται απλώς πρόδρομος του οργανωμένου εγκλήματος. Η δράση των εγκληματικών αυτών ομάδων έλαβε τέλος κατά τη διάρκεια του Γ' Ράιχ, ενώ πολλά από τα μέλη τους κατατάχθηκαν στις δυνάμεις των Ναζί.

²⁰ Βλ. Γ. . Νικολόπουλου, Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως Φορέας Αντεγκληματικής Πολιτικής, Το «πρόγραμμα» της Χάγης και η εφαρμογή του, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2008, σελ. 232 επ.

Η σημερινή μορφή του οργανωμένου εγκλήματος μοιάζει με εκείνη της σικελικής μαφίας, αλλά το πεδίο δράσης των μελών είναι ιδιαίτερος διευρυμένο, η οργάνωσή τους δεν βασίζεται στη συσπείρωση γύρω από τον οικογενειακό πυρήνα και η δράση τους έχει χαρακτήρα διεθνικό έως και παγκόσμιο.²¹ Για την οργανωμένη εγκληματικότητα έχουν αναπτυχθεί πολλές θεωρίες και έχουν διατυπωθεί πολλές διαφορετικές προσεγγίσεις. Σύμφωνα με όσα πρεσβεύει η μαρξιστική θεωρία, το οργανωμένο έγκλημα έρχεται ως αποτέλεσμα του καπιταλιστικού συστήματος και εξαπλώνεται κυρίως στα αστικά κέντρα. Επομένως, το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί ένα μέσο επίτευξης οικονομικού οφέλους μέσω της εκμετάλλευσης ασθενέστερων οικονομικά τάξεων.²²

Το Οργανωμένο έγκλημα έχει τέσσερα βασικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τη σύγχρονη βιβλιογραφία:

1. Τελείται από οργάνωση με συγκεκριμένη και αυστηρή εσωτερική ιεραρχία
2. Σχεδιάζεται με αποτελεσματικό τρόπο ώστε να αποφέρει μεγάλο οικονομικό όφελος
3. Τελείται συνήθως μέσα από τη χρήση βίας ή την απειλή χρήσης βίας ή με άλλα μέσα όπως η δωροδοκία
4. Χρησιμοποιεί τα ομολογουμένως πολλά οικονομικά μέσα που διαθέτει η εγκληματική οργάνωση με σκοπό την άσκηση πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής επιρροής.²³

²¹ Βλ. Α. Βαθρακοκοίλη, Το Οργανωμένο Έγκλημα και οι Τρόποι Αντιμετώπισής του, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 2001, σελ. 25 επ.

²² Βλ. Α. Βαθρακοκοίλη, Το Οργανωμένο Έγκλημα και οι Τρόποι Αντιμετώπισής του, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 2001, σελ. 29 επ.

²³ Βλ. Δ. Σορβατζιώτη, Το Οργανωμένο Έγκλημα και η αλβανική μαφία σε Α. Χαλκιά (επιμ.) Η σύγχρονη εγκληματικότητα, η αντιμετώπισή της και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας, Τιμητικός τόμος για τον Ιάκωβο Φαρσεδάκη, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, τ. Ι, σελ. 581 επ. και Κ. Σπινέλλη, Ν.

Το οργανωμένο έγκλημα πολλές φορές συγχέεται με το εταιρικό ή επιχειρηματικό έγκλημα, ωστόσο, το οργανωμένο έγκλημα δεν περιορίζεται στην παράνομη δραστηριότητα των επιχειρήσεων και για το λόγο αυτό θα πρέπει να αποφεύγεται αυτή η σύγχυση.²⁴

Οι συνθήκες που ευνοούν την ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος στις μέρες μας είναι πολλές. Οι οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές των τελευταίων δεκαετιών σε παγκόσμιο επίπεδο έχουν οδηγήσει στην αύξηση των περιπτώσεων και των μορφών εμφάνισης της οργανωμένης εγκληματικότητας, όπως είναι η διακίνηση ναρκωτικών, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, το trafficking κ.ά.²⁵

1.3.2 Μορφές και Εκφάνσεις του Οργανωμένου Εγκλήματος

Στη ενότητα αυτή θα αναπτύξουμε ορισμένες από τις πιο συχνά εμφανιζόμενες μορφές του οργανωμένου εγκλήματος με διακρατικό χαρακτήρα. Σύμφωνα με στοιχεία που αντλούμε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή οι συχνότερες μορφές με τις οποίες εμφανίζεται το οργανωμένο έγκλημα είναι το Trafficking, το διαδικτυακό έγκλημα (cybercrime), το οικονομικό έγκλημα – ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, και η διακίνηση ναρκωτικών.²⁶ Εκτός από τις συγκεκριμένες μορφές, κάτωθι θα γίνει

Κουράκη, Μ. Κρανιδιώτη (επιμ.), Λεξικό Εγκληματολογίας, εκδ. Τόπος 2018, λ. Εγκλήματα Οργανωμένα/Οργανωμένο Έγκλημα, σελ. 308 (Κ. Ι. Καλλίρης)

²⁴ Βλ. Γ. Νικολόπουλου, Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως Φορέας Αντεγκληματικής Πολιτικής, Το «πρόγραμμα» της Χάγης και η εφαρμογή του, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2008, σελ. 231 επ.

²⁵ Βλ. Dr. S. Adamoli, Organised Crime and Money Laundering Trends and Countermeasures: a comparison between Western and Eastern Europe στο P. Van Duke, V. Ruggiero, M. Scheinost, W. Valkenburg, εκδ. Nova Science Publishers Inc 2001, σελ. 74 επ.

²⁶ Βλ. Organised Crime and Human Trafficking, European Commission στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking_en.

αναφορά στο έγκλημα της κατοχής και διακίνησης υλικού παιδικής πορνογραφίας, στην παράνομη μετανάστευση και στο έγκλημα κλοπής και χρήσης κλεμμένων οχημάτων, τα οποία βάσει βιβλιογραφίας είναι επίσης συχνά εμφανιζόμενα και χρήζουν αντιμετώπισης. Τέλος, θα γίνει αναφορά στην τρομοκρατία, με την οποία θα ξεκινήσει η επόμενη ενότητα προκειμένου να καταδειχθεί η διαφορά της από το οργανωμένο έγκλημα.

1.3.2.1 Τρομοκρατία

Μεταξύ της έννοιας του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας υπάρχουν πολλά κοινά στοιχεία. Ωστόσο, οι δύο έννοιες πρέπει να διακρίνονται καθώς η δεύτερη αποτελεί υποσύνολο της πρώτης. Στην περίπτωση της τρομοκρατίας, η βία αποτελεί κύριο μέσο επίτευξης του στόχου. Ο συνδετικός κρίκος μεταξύ των μελών μιας τρομοκρατικής οργάνωσης έχει πάντα ιδεολογικό χαρακτήρα, γεγονός που δημιουργεί ιδιαίτερα δυνατούς δεσμούς μεταξύ αυτών των μελών. Το κέρδος δεν αποτελεί άμεσο σκοπό μιας τρομοκρατικής οργάνωσης. Συχνά, το κέρδος δεν εντάσσεται καθόλου στους σκοπούς μιας τρομοκρατικής οργάνωσης, αλλά στα μέσα που αυτή χρησιμοποιεί για την επίτευξη των ιδεολογικών και πολιτικών της στόχων. Στα πλαίσια λειτουργίας μιας τρομοκρατικής οργάνωσης ιδιαίτερη θέση έχει η έννοια της αυτοθυσίας. Η έννοια της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος λοιπόν έχουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά - ήτοι την οργανωμένη μακρόχρονη διάπραξη αξιόποινων πράξεων με καταμερισμό εργασίας – που καθιστούν την τρομοκρατία υποσύνολο του οργανωμένου εγκλήματος χωρίς να ταυτίζονται.²⁷

²⁷ Βλ. Α. Βαθρακοκόλη, Το Οργανωμένο Έγκλημα και οι Τρόποι Αντιμετώπισής του, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 2001, σελ. 54επ. και Ν. Walker, Europe's Area of Freedom, Security and Justice, εκδ. Oxford University Press 2005, σελ. 243επ.

Σήμερα, σύμφωνα με τα δεδομένα της Europol, οι τρομοκρατικές επιθέσεις αφορούν κατά κύριο λόγο επιθέσεις τζιχαντιστών, οι οποίες παρουσίασαν μεγάλη αύξηση το 2016, αλλά έχουν αρχίσει να μειώνονται παρουσιάζοντας μικρότερα ποσοστά το 2018. Σε επίπεδο Ευρώπης, έντονη παρουσιάζεται η δράση της συγκεκριμένης οργάνωσης στη Γαλλία, την Ιταλία και τη Γερμανία όπου εντοπίζεται και ο μεγαλύτερος αριθμός υπόπτων. Οι επιθέσεις των τζιχαντιστών και η εν γένει δράση της οργάνωσης είναι κρίσιμης επικινδυνότητας τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο.²⁸

1.3.2.2 Το ζήτημα των Ναρκωτικών

Το ζήτημα των ναρκωτικών περιλαμβάνει πολλά πρόσωπα (καλλιεργητές, παραγωγούς, διαμεσολαβητές, προμηθευτές dealers, χρήστες) και πολλούς τρόπους (τόπος καλλιέργειας ή παραγωγής, τόπος πώλησης, τόπος διακίνησης, τόπος χρήσης), γεγονός που καθιστά ιδιαίτερα δύσκολη την αντιμετώπισή του.²⁹ Η Ευρώπη αποτελεί μία από τις περιοχές του κόσμου με μεγάλη παραγωγή συνθετικών ναρκωτικών ουσιών. Συγκεκριμένα, η Ολλανδία είναι η πρώτη εκ των Ευρωπαϊκών χωρών σε παραγωγή.³⁰

Εκτός, από την πολυπρόσωπη διάσταση που χαρακτηρίζει τα εγκλήματα σχετικά με τα ναρκωτικά και τη διεθνοποίηση της αγοράς τοξικών ουσιών, πρέπει να τονίσουμε ότι η εν λόγω αγορά μεταβάλλεται συχνά τόσο όσον αφορά τις ουσίες που προωθεί

²⁸ Βλ. Έκθεση για την Κατάσταση και τις Τάσεις της Τρομοκρατίας στην Ε.Ε. για το 2019 (Ευρωπωλ) στο: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/tesat_2019_final.pdf.

²⁹ Βλ. Interpol > Crime Areas > Drugs στο: <https://www.interpol.int/>.

³⁰ Βλ. Ε. Α. Στεργιούλη, Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία Europol, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2003, σελ. 131, υποσημ. 216.

όσο και όσον αφορά τις τιμές. Την δεκαετία του '90 παρατηρήθηκε μεγάλη έξαρση της χρήσης ηρωίνης με βαρύτατες συνέπειες παγκοσμίως.³¹ Σήμερα, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Έκθεση για τα Ναρκωτικά του 2019, γίνεται ευρεία χρήση πολλών διαφορετικών ουσιών σε σύγκριση με το παρελθόν. Το πιο διαδεδομένο και, θα μπορούσαμε να πούμε, απενοχοποιημένο, αλλά στις περισσότερες χώρες παράνομο ναρκωτικό είναι η κάνναβη, της οποίας το ποσοστό χρήσης είναι σχεδόν πενταπλάσιο από αυτό των άλλων ουσιών. Η χρήση ηρωίνης σήμερα είναι πιο σπάνια. Αυξημένη είναι επίσης και η χρήση διεγερτικών ναρκωτικών ουσιών, οι οποίες διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Το δυστυχές είναι ότι η χρήση γίνεται συνήθως από νέα άτομα ηλικίας μεταξύ 17 και 25 ετών. Τα ποσοστά χρήσης ανεξάρτητα από το είδος της προσλαμβανόμενης ουσίας είναι μεγαλύτερα μεταξύ του ανδρικού πληθυσμού. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα δεδομένα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπολογίζεται ότι το 29% των πολιτών από 15 έως 64 ετών έχουν κάνει χρήση κάποιας ναρκωτικής ουσίας. Πρόκειται για ποσοστό που μεταφράζεται σε 96 εκατομμύρια Ευρωπαίους Πολίτες. Ιδιαίτερως ανησυχητική, αν όχι τρομακτική, είναι η διαπίστωση των πιο πρόσφατων ερευνών, σύμφωνα με τις οποίες τουλάχιστον το 1% του ευρωπαϊκού πληθυσμού κάνει καθημερινή χρήση κάνναβης συνήθως αναμειγμένης με κοινό καπνό. Επίσης, διαδεδομένη είναι και η χρήση κοκαΐνης, της οποίας η διαθεσιμότητα σε υψηλότερες τιμές καθαρότητας εκτιμάται ότι μπορεί να οδηγήσει σε αναζωπύρωση της χρήσης της σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Πρόκειται για την ευρύτερα διαδεδομένη σήμερα διεγερτική ναρκωτική ουσία. Συνήθης είναι τέλος και η χρήση

³¹ Βλ. Ι. Ι. Φαρσεδάκη, Ναρκωτικά, Νομική και Εγκληματολογική Διάσταση στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Θεωρία, Νομολογία, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 1996, σελ. 539 επ. και Ε. Στεργιούλη, Έκθεση δραστηριοτήτων της Μονάδας Ναρκωτικών της Ευροπόλια το 1998, ΠοινΔικ 8 – 9/1999, σελ. 883 επ.

ουσιών υπό μορφή δισκίου, οι οποίες συνδυάζονται συχνά με άλλες παράνομες ουσίες ή την κατανάλωση αλκοόλ.³²

Σε παγκόσμιο επίπεδο, η Αφρική είναι αυτή που χρησιμοποιείται συχνότερα «ως διαμετακομιστική περιοχή» για την διακίνηση κυρίως της κοκαΐνης, αλλά και άλλων ναρκωτικών ουσιών. Ανησυχητική είναι η αύξηση της διακίνησης τραμαδόλης, ενός συνθετικού οπιοειδούς ναρκωτικού που δεν υπόκειται σε διεθνή έλεγχο και εντοπίζεται σε πολλές περιοχές της Αφρικής. Παράλληλα, το Συνταγματικό Δικαστήριο της Νότιας Αφρικής έλαβε απόφαση νομοθετικής τροποποίησης προκειμένου να αποποινικοποιηθεί η ιδιωτική από ενήλικες χρήση κάνναβης ακόμα και για μη ιατρικούς λόγους. Στην Αμερική παρατηρείται αυξημένη διακίνηση και χρήση κάνναβης και κοκαΐνης, ενώ σε πολλές πολιτείες των Η.Π.Α. αποποινικοποιήθηκε η χρήση της κάνναβης για μη ιατρικούς λόγους. Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής του Ο.Η.Ε. για τον έλεγχο των ναρκωτικών για το έτος 2018 ανησυχητική είναι η κατάσταση στην Κολομβία όπου η καλλιέργεια κόκας και η παραγωγή κοκαΐνης έχουν φτάσει στο πιο υψηλό επίπεδο μέχρι σήμερα. Μάλιστα η κατά 31% αύξηση στην παραγωγή κοκαΐνης στη Νότια Αφρική φαίνεται ότι πλέον επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την βορειοαμερικανική και ευρωπαϊκή αγορά. Συνεχίζοντας, στην Ασία διαπιστώνεται μείωση της καλλιέργειας οπίου, ωστόσο, η παράνομη διακίνηση και χρήση μεθαμφεταμίνης αγγίζει ανησυχητικά επίπεδα ειδικά σε συγκεκριμένες χώρες όπως το Μπαγκλαντές όπου η κατάσταση θεωρείται σχεδόν ανεξέλεγκτη. Το Αφγανιστάν είναι επίσης μία χώρα στην οποία επικρατεί ανεξέλεγκτη κατάσταση καθώς χαρακτηριστικά το 2017 «το

³² Βλ. Ευρωπαϊκή Έκθεση για τα Ναρκωτικά, Τάσεις και Εξελίξεις 2019 στο: http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/11364/20191724_TDAT19001ELN_PDF.pdf. και . Νικολόπουλου, Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως Φορέας Αντεγκληματικής Πολιτικής, Το «πρόγραμμα» της Χάγης και η εφαρμογή του, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2008, σελ. 246 επ.

μέγεθος της παράνομης οικονομίας των οπιούχων ξεπέρασε αυτό των νόμιμων εξαγωγών της χώρας». Σε αυτό το πλαίσιο και δεδομένης της εγχώριας νομοθεσίας τους, χώρες όπως το Μπαγκλαντές, η Σρι Λάνκα και η Ινδία πιθανότατα θα διευρύνουν την εφαρμογή της θανατικής ποινής για τα αδικήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά παρόλο που στο παρελθόν, αν και χωρίς να τροποποιήσουν τη νομοθεσία τους, είχαν προχωρήσει σε μία «de facto» κατάργηση της θανατικής ποινής. Τέλος, στην περίπτωση της Ωκεανίας, τα στοιχεία που διαθέτουμε είναι λίγα δεδομένου μάλιστα ότι παρατηρείται και πολύ χαμηλό επίπεδο τήρησης των διεθνών συμβάσεων. Ωστόσο, γνωρίζουμε ότι οι θάνατοι από χρήση παράνομων ναρκωτικών ουσιών είναι επίσης σε πολύ υψηλά επίπεδα τόσο στην Αυστραλία όσο και στην Νέα Ζηλανδία.³³

Από την παραπάνω παράθεση στοιχείων, παρατηρούμε ότι η παράνομη διακίνηση και χρήση ναρκωτικών ουσιών βρίσκεται σε ιδιαίτερα ανησυχητικά επίπεδα τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και διεθνές επίπεδο και η αντιμετώπιση του προβλήματος φαίνεται σχεδόν αδύνατη.

1.3.2.3 Οικονομικό Έγκλημα και Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος

Το κίνητρο πίσω από το οργανωμένο έγκλημα είναι κατά κύριο λόγο οικονομικής υφής. Σε άλλες περιπτώσεις το οικονομικό έγκλημα αποφέρει κέρδη με άμεσο τρόπο, ενώ σε άλλες με έμμεσο τρόπο.³⁴ Οικονομικό έγκλημα θα μπορούσε να οριστεί «η

³³ Βλ. Ετήσια Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής του Ο.Η.Ε. για τον έλεγχο των ναρκωτικών, 2018, στο: <https://www.kethea.gr/wp-content/uploads/2019/03/OHE-2018-1.pdf>.

³⁴ Βλ. Ph. Mary, Th. Papatheodorou, *Delinquance et Insecurite en Europe, Vers une penalization du social*, Actes des 2e et 3e seminars held in Corfu du 5 au 7 Octobre 1998 et du 3 au 5 juin 1999, σελ. 227 επ.

τυποποιημένη στο νόμο αξιόποινη πράξη η οποία τελείται με εκμετάλλευση των δυνατοτήτων του οικονομικού συστήματος, αποσκοπεί στην επαύξηση της περιουσίας του δράστη ή και άλλου για τον οποίο αυτός ενεργεί και κατά κανόνα βλάπτει την περιουσία του δημοσίου, τραπεζών, επιχειρήσεων ή πιστωτών τους ή του καταναλωτικού κοινού.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του οικονομικού εγκλήματος είναι:

- Η προσβολή του οικονομικού συστήματος
- Το μέγεθος της ζημίας που προκαλείται από την αξιόποινη συμπεριφορά
- Η κατεύθυνση προς την οποία προκαλείται η ζημία³⁵

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος αποτελεί μορφή οικονομικής εγκληματικότητας ή οποία εντάσσεται στο οργανωμένο έγκλημα γιατί απαιτεί μια συγκεκριμένη δομή και οργάνωση. Μάλιστα, χαρακτηρίστηκε ως «η καρδιά του οργανωμένου εγκλήματος» στην έκτακτη σύνοδο κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Tampere της Φινλανδίας («Money laundering is at the very heart of organized crime»). Η έκφραση money laundering εμφανίστηκε για πρώτη φορά τη δεκαετία του 1970 με αφορμή το σκάνδαλο Watergate, το οποίο αφορούσε την κατάχρηση εξουσίας από τα μέλη της Κυβέρνησης Νίξον στις Η.Π.Α. και την ύπαρξη παράνομων χρηματοδοτήσεων.³⁶

Στην περίπτωση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, σε πρώτη φάση η εγκληματική οργάνωση έχει σαν στόχο την εξαφάνιση των χρημάτων που αποκτήθηκαν με παράνομες δραστηριότητες, σε δεύτερη φάση επιδιώκεται να εξαφανιστούν όλα τα

³⁵ Βλ. Β. Ι. Ζησιάδη, Η Οικονομική Εγκληματικότητα, εκδ. Σάκκουλα 2002, Β' έκδοση, σελ. 37 επ.

³⁶ Βλ. Ph. Mary, Th. Papatheodorou, Delinquance et Insecurite en Europe, Vers une penalization du social, Actes des 2e et 3e seminars held in Corfu du 5 au 7 Octobre 1998 et du 3 au 5 juin 1999, σελ. 227 επ.

πιθανά ίχνη του εγκλήματος με απώτερο σκοπό να αποφευχθούν οι νομικές συνέπειες για τους δράστες και τέλος, σε τρίτη φάση, οι δράστες στοχεύουν στην ανάκτηση του χρηματικού ποσού που φρόντισαν να εξαφανίσουν με νόμιμο τρόπο – δραστηριότητα.³⁷ Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος συνδέεται άμεσα με άλλες μορφές του οργανωμένου εγκλήματος, όπως το trafficking και η διακίνηση ναρκωτικών και στοχεύει στη νομιμοποίηση των εσόδων από τέτοιου είδους παράνομες δραστηριότητες. Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να θέσει σε κίνδυνο το παγκόσμιο μακροοικονομικό σύστημα και την κίνηση των αγορών.³⁸

1.3.2.4 Το Έγκλημα στο Διαδίκτυο

Πολλοί θεωρητικοί της κοινωνιολογίας και της νομικής υποστηρίζουν ότι η ταχύτατη εξέλιξη της τεχνολογίας από το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά δεν επέτρεψε την ευχερή οριοθέτηση των ηθικών αρχών όσον αφορά την χρήση του διαδικτύου και των παροχών του. Έτσι τα όρια μεταξύ καλής/ορθής χρήσης, κακοχρησίας και εγκληματικότητας μπορούμε να πούμε ότι είναι ρευστά. Το νομοθετικό πλαίσιο όσον αφορά τη χρήση του διαδικτύου στην πραγματικότητα δεν διασφαλίζει ήδη υπάρχουσες ηθικές αρχές, αλλά δημιουργεί τα όρια μέσα στα οποία επιτρέπεται η έκφραση των αρχών που θα δημιουργηθούν στην πορεία εξαιτίας της καλπάζουσας τεχνολογικής εξέλιξης. Η τεχνολογία, πέρα από τα πολλά θετικά της και τις διευκολύνσεις που μας προσφέρει στην καθημερινή μας ζωή, έχει και αρνητικές πτυχές, μία εκ των οποίων είναι η δυνατότητα που παρέχει τόσο για τη διάπραξη

³⁷ Βλ. Β. Ι. Ζησιάδη, *Η Οικονομική Εγκληματικότητα*, εκδ. Σάκκουλα 2002, Β' έκδοση, σελ. 53 επ. και Ε. Α. Στεργιούλη, *Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία Europol*, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2003, σελ. 161 επ.

³⁸ Βλ. Ph. Mary, Th. Papatheodorou, *Delinquance et Insecurite en Europe, Vers une penalization du social*, Actes des 2e et 3e seminars held in Corfu du 5 au 7 Octobre 1998 et du 3 au 5 juin 1999, σελ. 227 επ.

νέων μορφών εγκλημάτων, όσο και για τη διάπραξη κοινών εγκλημάτων με νέα μέσα. Η ευχέρεια αυτή καθιστά όλως δυσχερή τον εντοπισμό του ηλεκτρονικού εγκλήματος. Τη δεκαετία του 1970 το πληροφορικό έγκλημα δεν αντιμετωπιζόταν ως αυτόνομη κατηγορία εγκλήματος, παρά ως υποκατηγορία του οικονομικού εγκλήματος, του εγκλήματος υπαλληλίας κλπ. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 άρχισε να εμφανίζεται ως αυτόνομη κατηγορία εγκλήματος. Σήμερα, παρατηρείται πολύ μεγάλη ποικιλία όσον αφορά τον ορισμό του πληροφορικού εγκλήματος. Σύμφωνα με την έκθεση του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης «Πληροφορικό Έγκλημα συνιστά κάθε παράνομη, ανήθικη ή χωρίς έγκριση συμπεριφορά που περιλαμβάνει την αυτόματη επεξεργασία δεδομένων ή/και τη μετάδοση δεδομένων». Από το ορισμό αυτό προκύπτουν πέντε βασικές κατηγορίες του πληροφορικού εγκλήματος ως εξής:

1. Εισαγωγή, μετατροπή ή καταστροφή δεδομένων ή προγραμμάτων χωρίς αντίστοιχη εξουσιοδότηση
2. Αλλοίωση ή μείωση της αξιοπιστίας δεδομένων
3. Διείσδυση σε πληροφορικά συστήματα και αφαίρεση ή αντιγραφή στοιχείων χωρίς αντίστοιχη εξουσιοδότηση
4. Παρεμπόδιση λειτουργίας πληροφοριακών ή τηλεπικοινωνιακών συστημάτων
5. Παραβίαση των αποκλειστικών δικαιωμάτων του δημιουργού ή του κατόχου πληροφορικού υλικού.³⁹

Επίσης, σύμφωνα με την Interpol δεν υπάρχει ένας σαφής διεθνής προσδιορισμός του πληροφορικού εγκλήματος, υπάρχουν ωστόσο δύο βασικοί τύποι:

³⁹ Βλ. Γ. Λάζου, Πληροφορική και Έγκλημα, εκδ. ΝομικήΒιβλιοθήκη 2001, σελ. 15επ.

1. Το «προηγμένο έγκλημα στον κυβερνοχώρο» ή αλλιώς η εγκληματικότητα υψηλής τεχνολογίας που συνίσταται σε εξελιγμένες τεχνολογικά επιθέσεις κατά του λογισμικού ηλεκτρονικών υπολογιστών
2. Τα παραδοσιακά εγκλήματα τα οποία έχουν λάβει μια νέα υπόσταση καθώς διαπράττονται με άλλα μέσα τεχνολογικά προηγμένα.

Το cybercrime εξελίσσεται και μεταβάλλεται με ιδιαίτερη ταχύτητα και τα περισσότερα ηλεκτρονικά εγκλήματα έχουν διεθνή μορφή γεγονός που καθιστά ιδιαίτερα δύσκολη την αντιμετώπισή του. Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του πληροφορικού εγκλήματος είναι ο διεθνής χαρακτήρας του. Η απάτη, το hacking, η πορνογραφία ανηλίκων με χρήση του διαδικτύου κλπ δεν έχουν γεωγραφικούς περιορισμούς. Τέλος, το σημαντικότερο είναι ότι η σύγχρονη τεχνολογία παρέχει τη δυνατότητα του «αόρατου δράστη» και της επιτυχημένης απόκρυψης όλων των ιχνών και πειστηρίων του εγκλήματος με αποτέλεσμα η ανίχνευση των εγκλημάτων που τελούνται στο διαδίκτυο να είναι πολύ δύσκολη.⁴⁰

1.3.2.5 Παράνομη Μετανάστευση

Το πρόβλημα της παράνομης μετανάστευσης επιδεινώνεται όλο και περισσότερο και τα δίκτυα εγκληματιών που αναλαμβάνουν τη λάθρα μετακίνηση των μεταναστών αυξάνονται και λειτουργούν όλο και πιο οργανωμένα. Σύμφωνα με έρευνα της στατιστικής υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης του 2001, η ετήσια ροή παράνομων μεταναστών προς τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης κυμαίνεται από 500.000 έως 700.000 ετησίως, ενώ μέχρι σήμερα οι ροές παρουσιάζουν συνεχή αύξηση με

⁴⁰ Βλ. Interpol > Crime Areas > Cyber Crime στο: <https://www.interpol.int/>.

αποκορύφωση της μεταναστευτικής κρίσης το 2015. Τα δίκτυα διακίνησης μεταναστών εκμεταλλεύονται ανθρώπους από χώρες της Αφρικής, της Ασίας και της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και με σκοπό την παράνομη μεταφορά τους σε χώρες της Ευρώπης και κυρίως προς την Αυστρία, το Βέλγιο, τη Γαλλία, την Ολλανδία, τη Σουηδία, τη Βρετανία και την Ελλάδα. Οι λόγοι που οδηγούν στην παράνομη μετανάστευση αφορούν κυρίως τις εκάστοτε κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες σε διάφορες χώρες ή ευρύτερες γεωγραφικές περιοχές.⁴¹

Στο σημείο αυτό βέβαια πρέπει να τονίσουμε ότι η παράνομη μετανάστευση διαφέρει από την κίνηση των προσφύγων οι οποίοι εγκαταλείπουν τις χώρες τους είτε λόγω εμπόλεμης κατάστασης είτε λόγω πολιτικών και άλλων συνθηκών και αναζητούν άσυλο σε τρίτες χώρες. Στις μέρες μας, πολλοί παράνομοι μετανάστες παρουσιάζονται ως πρόσφυγες αναζητούντες άσυλο με αποτέλεσμα η διάκριση μεταξύ προσφύγων και παράνομων μεταναστών να καθίσταται δυσχερής ειδικά στις περιπτώσεις που είτε οι μεν είτε οι δε έχουν καταστρέψει στη διαδρομή τα επίσημα έγγραφά τους ή δεν τα έχουν φέρει μαζί τους ξεκινώντας από τη χώρα προέλευσής τους.

Οι χώρες προορισμού των παράνομων μεταναστών ποικίλουν όχι μόνο λόγω της γλώσσας που μιλούν και λοιπών κοινωνικών και ιστορικών παραγόντων, αλλά και λόγω των συμφερόντων που κινούνται γύρω από τη μετακίνησή τους. Η Κινεζική κοινότητα των Η.Π.Α. προσελκύει Κινέζους μετανάστες δεδομένου ότι υπάρχει μία βάση για αυτούς. Ομοίως οι ιστορικοί δεσμοί και η κοινή γλώσσα μεταξύ της Γαλλίας και της Αλγερίας καθιστά τη Γαλλία προορισμό προτίμησης των Αλγερινών

⁴¹ Βλ. Ε. Α. Στεργιούλη, Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία Europol, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2003, σελ. 132 επ.

μεταναστών.⁴² Ωστόσο, παρατηρείται έντονη ροή μεταναστών και προς χώρες όπως η Ελλάδα, με τις οποίες οι εισερχόμενοι μετανάστες κυρίως από την Ασία και την Αφρική δεν έχουν ιστορικούς ή άλλους δεσμούς. Πρόκειται όμως για χώρα που αποτελεί τόπο εισδοχής μεταναστών λόγω της γεωγραφικής της θέσης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση λαμβάνει ιδιαίτερη πρόνοια όσον αφορά την μεταναστευτική πολιτική. Στα πλαίσια των προβλέψεών της, η Ένωση έχει συνάψει συμφωνίες επαναπροώθησης παράνομων μεταναστών οι οποίοι έχουν εισέλθει στο χώρο της.⁴³ Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Αλβανίας του 2018, η πρώτη συμφωνία μεταξύ της Ένωσης και τρίτης χώρας μη μέλους της. Η εν λόγω συμφωνία αφορά τη συνεργασία μεταξύ της Ένωσης, της Αλβανίας και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex) για τη διαχείριση των συνόρων. Σύμφωνα με τις δηλώσεις του Υπουργού Εσωτερικών της Αυστρίας Χέρμπερτ Κικλ, ο οποίος υπέγραψε τη συμφωνία εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Η θέσπιση νέων μέτρων για τη βελτίωση των ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της παράνομης διέλευσης των συνόρων.». Βάσει της συμφωνίας επιτρέπεται στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, πάντα με τη σύμφωνη γνώμη της Αλβανίας, να επεμβαίνει αν κριθεί απαραίτητο στο αλβανικό έδαφος στα πλαίσια δράσης για την διαφύλαξη του συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σκοπός της συμφωνίας είναι η αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης και κυρίως της αιφνίδιας μεταβολής των μεταναστευτικών ροών και του διασυνοριακού εγκλήματος καθώς και η παροχή τεχνικής βοήθειας στα σύνορα. Σημειωτέον ότι για κάθε

⁴² Βλ. Ε. Α. Στεργιούλη, Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία Europol, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2003, σελ. 134 επ.

⁴³ Βλ. Μεταναστευτική Πολιτική της Ε.Ε. στο : <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/migratory-pressure/>.

επιχείρηση στα πλαίσια της σύμβασης απαιτείται η δημιουργία ενός σχεδίου δράσης για το οποίο θα πρέπει να υπάρχει συμφωνία μεταξύ της Αλβανίας και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής. Η συμφωνία αυτή ετέθη σε ισχύ τον Μάιο 2019.⁴⁴

1.3.2.6 Εμπορία Ανθρώπων – Trafficking

Η εμπορία ανθρώπων είναι ένα φαινόμενο που συνδέεται με πολλά ζητήματα μεταξύ των οποίων είναι η μεταναστευτική πολιτική, η πορνεία, η καταναγκαστική εργασία, η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η βία κατά των γυναικών και των ανηλίκων κλπ. Η πολυσύνθετη αυτή μορφή του συγκεκριμένου εγκλήματος δείχνει τόσο τη σημασία του όσο και την δύσκολη αντιμετώπισή του.⁴⁵

Σύμφωνα με τους διεθνείς ορισμούς το trafficking αναφέρεται στη διακίνηση ανθρώπων ανεξαρτήτως προσδιορισμών ή χαρακτηριστικών.⁴⁶ Το Trafficking εντοπίζεται με πολλές διαφορετικές μορφές. Περιλαμβάνει την εξαναγκαστική πορνεία ενηλίκων και ανηλίκων, την πορνογραφία, την εξαναγκαστική εργασία σε καθεστώς δουλείας, το εμπόριο βρεφών, το εμπόριο οργάνων, τον εξαναγκασμό σε

⁴⁴ Βλ. Δ. Παπαγιάννη, Ο χώρος της ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 2008, σελ. 42 επ. και Δελτίο τύπου Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Διαχείριση των συνόρων: η ΕΕ υπογράφει συμφωνία με την Αλβανία για τη συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή στο: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6004_el.pdf και Ε. Συμεωνίδου – Καστανίδου, Εμπορία ανθρώπων: Ειδικά μέτρα αντιμετώπισης και προβλήματα εφαρμογής τους, Εισήγηση στο Συνέδριο του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, της Ένωσης Διοικητικών Δικαστών και του Διεθνούς Οργανισμού Μεταναστευσης, με θέμα «Ο ρόλος της δημόσιας διοίκησης και του δικαστικού συστήματος στην καταπολέμηση των διακρίσεων και της παράνομης εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων», Κέρκυρα 2005, ΠοινΔικ 2/2006, σελ. 234 επ.

⁴⁵ Βλ. Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Εμπορία ανθρώπων – Η κατάσταση στην Ελλάδα, Απόφαση της Ολομέλειας της ΕΔΔΑ της 14/06/2007, ΠοινΔικ 10/2007, σελ. 1209 επ.

⁴⁶ Βλ. Λ. Αμπατζή, Προσεγγίζοντας το φαινόμενο του trafficking, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 2008, σελ. 25 επ.

γάμο, την παραγγελία συζύγων και οικιακών βοηθών. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το trafficking γυναικών ορίζεται ως εξής: «the transport of women from third countries into European Union (including perhaps subsequent movements between Member States) for the purpose of sexual exploitation [...] Trafficking for the purpose of sexual exploitation covers women who have suffered intimidation and/or violence through the trafficking chain knowing they will work as prostitutes, but who are then deprived of their basic human rights, in conditions which are akin to slavery»⁴⁷

Ο βασικός χώρος υποδοχής των θυμάτων trafficking είναι οι δυτικές ευρωπαϊκές χώρες και οι Η.Π.Α. Τα θύματα προέρχονται κυρίως από χώρες της Ασίας, του λεγόμενου πρώην ανατολικού μπλοκ, της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής. Μια από τις κυριότερες χώρες – διόδους αποτελεί η Αλβανία εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης. Η διακίνηση διευκολύνεται πολλές φορές από τη διαφθορά που παρατηρείται μεταξύ των συντοριακών, αστυνομικών και διοικητικών αρχών.⁴⁸

Το trafficking συνδέεται άμεσα με τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες της κάθε χώρας. Η παγκοσμιοποίηση είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που έχουν οδηγήσει σε αύξηση του φαινομένου του trafficking. Πρόκειται για μία δραστηριότητα που εντάθηκε, με την έννοια που έχει σήμερα, περί το 1989, ήτοι κατόπιν της πτώσης του τείχους του Βερολίνου και της «ελαστικοποίησης της πολιτικής βίζας της Ρωσίας». Φυσικά, το δουλεμπόριο είναι

⁴⁷ Βλ. Βλ. Α. Crawford, Crime and Insecurity, The Governance of Safety in Europe, εκδ. Willan Publishing, σελ. 148 επ.

⁴⁸ Βλ. Ο. Γιωτάκου, Μ. Τσιλιάκου, Βιασμός, εκδ. Αρχιπέλαγος 2008, σελ. 107 επ. και Σ. Παπαγεωργίου – Γονατά, Το έγκλημα της σωματεμπορίας, Ό,τι λάμπει δεν είναι πάντοτε χρυσός, ΠοινΔικ 12/2017, σελ. 1180 επ. και Γ. Βούλγαρη, Οι παραδοσιακές και οι σύγχρονες μορφές δουλείας και ανθρωπίνης εκμετάλλευσης, ΠοινΔικ 11/2017, σελ. 1026 επ.

μία πανάρχαια δραστηριότητα, η οποία ωστόσο δεν αποτελούσε κολάσιμη πράξη στον αρχαίο κόσμο όπως αποτελεί σήμερα. Για το λόγο αυτό δεν μπορούμε να καταφύγουμε σε τέτοιου είδους άτοπες συγκρίσεις.⁴⁹

1.3.2.7 Παιδική Πορνογραφία

Η αποσαφήνιση της έννοιας της πορνογραφίας είναι δυσχερής. Η ευρεία έννοια της πορνογραφίας αφορά οποιαδήποτε έκφραση έρχεται σε αντίθεση με την ενδεδειγμένη σε κάθε περίπτωση ευπρέπεια. Εν στενή έννοια, η πορνογραφία περιλαμβάνει την απεικόνιση ή περιγραφή σχέσεων ή πράξεων σεξουαλικού περιεχομένου με τέτοιο τρόπο ώστε να διεγείρεται ή να ικανοποιείται η γενετήσια επιθυμία τρίτων προσώπων. Στις μέρες μας υπάρχει έξαρση της πορνογραφίας, γεγονός που οφείλεται σε πολλούς παράγοντες, όπως η τεχνολογική εξέλιξη, η οποία επιτρέπει την ταχύτατη και χωρίς περιορισμούς διάδοση της εικόνας και της πληροφορίας.

Από κοινωνιολογικής απόψεως, η πορνογραφία μπορούμε να πούμε πως υπήρχε και υπάρχει σε όλες τις κοινωνίες του παρελθόντος και του παρόντος. Πρόκειται ουσιαστικά για μία μορφή έκφρασης η οποία, ανάλογα με τις αρχές της κάθε κοινωνίας ή κοινωνικής ομάδας, είναι λιγότερο ή περισσότερο κατακριτέα. Η κοινωνία στρέφει το ενδιαφέρον της κυρίως στην αντιμετώπιση και την καταπολέμηση της πορνογραφίας ανηλίκων, η οποία είναι, όχι μόνο κατακριτέα αλλά καταδικαστέα.

⁴⁹ Βλ. Λ. Αμπατζή, Προσεγγίζοντας το φαινόμενο του trafficking, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 2008, σελ. 25 επ.

Η πορνογραφία ανηλίκων περιλαμβάνει οποιαδήποτε απεικόνιση ή περιγραφή όπως ως άνω αναφέρθηκε στην οποία συμμετέχουν μόνο ανήλικοι ή ανήλικοι και ενήλικοι μαζί και σκοπό έχει τη διέγερση και ικανοποίηση της γενετήσιας επιθυμίας τρίτων. Το συγκεκριμένο είδος πορνογραφίας προσβάλλει ανεπανόρθωτα την προσωπικότητα και ευαισθησία του ανηλίκου.

Η έννοια της παιδικής πορνογραφίας ως ποινικά κολάσιμης πράξης περιγράφεται εκτενώς στο αρ. 348^A του ελληνικού ποινικού κώδικα, σύμφωνα με το οποίο τιμωρείται όποιος κατέχει, διαδίδει, παράγει ή πωλεί υλικό παιδικής πορνογραφίας ανεξάρτητα από το στόχο του να αποκομίσει χρηματικό όφελος ή όχι. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι δεν απαιτείται η ύπαρξη θύματος για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος. Είναι πιθανό να υπάρχει θύμα κάποιος ανήλικος του οποίου το σώμα ή μέρη του σώματός του χρησιμοποιούνται ως κεντρικό θέμα του πορνογραφικού υλικού. Ωστόσο, είναι εξίσου πιθανό και αξιόποιο να μην υπάρχει θύμα. Το έγκλημα μπορεί να στοιχειοθετηθεί ακόμα και στην περίπτωση που η πορνογραφία αφορά μία φανταστική απεικόνιση ενός φανταστικού θύματος, οπότε στην ουσία δεν υπάρχει θύμα. Ακόμα και αν πρόκειται για ένα είδος φανταστικής απεικόνισης ανηλίκου – καρικατούρας, τότε και αυτό θα μπορούσε να χαρακτηριστεί πορνογραφία αν κριθεί ότι μπορεί να προκαλέσει τη διέγερση και ικανοποίηση της γενετήσιας επιθυμίας.⁵⁰

Παρόλο που δεν απαιτείται η ύπαρξη ή επιδίωξη κέρδους για να στοιχειοθετηθεί το έγκλημα της πορνογραφίας ανηλίκων, ωστόσο, τα κέρδη που αποφέρει η πορνογραφία ανηλίκων στους εκμεταλλευτές είναι συνήθως πολύ υψηλά. Το υλικό διακινείται κυρίως μέσω ιστοσελίδων στις οποίες περιγράφονται τα ανήλικα θύματα και τα χαρακτηριστικά τους και ο χρήστης μπορεί να συνδεθεί άμεσα με τον ανήλικο

⁵⁰ Βλ. Ε. Πετρίδη, Πορνογραφία ανηλίκων, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 2007, σελ. 2 επ.

της επιθυμίας του. Η πληρωμή σε αυτή την περίπτωση συνήθως γίνεται μέσω πιστωτικής κάρτας σε μη ανιχνεύσιμο περιβάλλον πληρωμών. Ο αριθμός των ιστοσελίδων με υλικό παιδικής πορνογραφίας είναι πολύ μεγάλος και εξακολουθεί να αυξάνεται δραματικά. Έτσι, με τη χρήση της τεχνολογίας το έγκλημα της παιδικής πορνογραφίας αποκτά διεθνή σημασία. Πρώτη μεταξύ των κρατών στην παραγωγή πορνογραφικού υλικού βρίσκεται η Ιαπωνία. Τα ανήλικα θύματα που χρησιμοποιούνται συνήθως προέρχονται από την Ασία, την Αφρική και τη Λατινική Αμερική.

Το 2001 έγινε από τους Taylor et al κατηγοριοποίηση των χρηστών που χρησιμοποιούν υλικό παιδικής πορνογραφίας ως εξής

- Ο Ξεφυλλιστής (browser) γίνεται χωρίς πρόθεση κάτοχος υλικού παιδικής πορνογραφίας λόγω της επίσκεψής του σε ιστοσελίδα που παρέχει μεταξύ άλλων και τέτοιου είδους υλικό.
- Ο μη ασφαλής συλλέκτης προμηθεύεται υλικό παιδικής πορνογραφίας μέσω οποιασδήποτε διαδικτυακής πηγής χωρίς τη χρήση κωδικών πρόσβασης.
- Ο ασφαλής συλλέκτης προμηθεύεται υλικό μέσω διαδικτυακών τόπων που απαιτούν τη χρήση κωδικών ασφαλείας.
- Ο groomer επιδιώκει την online σύνδεση με ανήλικο με στόχο το cybersex ή και το κανονικό sex. Στην περίπτωση αυτή συχνά κοινοποιείται στον ανήλικο υλικό παιδικής πορνογραφίας προκειμένου να καμφθούν οι αναστολές του. Σε ορισμένες χώρες η κοινοποίηση αυτή κρίνεται από μόνη της ως εγκληματική πράξη.

- Ο φυσικό καταχραστής συμμετέχει στην παραγωγή υλικού παιδικής πορνογραφίας το οποίο διατηρεί για προσωπική του χρήση.
- Ο παραγωγός παράγει υλικό παιδικής πορνογραφίας και το διαθέτει σε τρίτους.
- Ο διανομέας υλικού παιδικής πορνογραφίας προωθεί τι υλικό με σκοπό το οικονομικό όφελος ακόμα και αν ο ίδιος δεν ενδιαφέρεται για τη χρήση του.⁵¹

Παρατηρούμε λοιπόν, ότι το έγκλημα της πορνογραφίας ανηλίκων έχει πολλές πτυχές και αφορά την διεθνή κοινωνία, η οποία οφείλει να το αντιμετωπίσει με κάθε δυνατό μέσο. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφέρουμε τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού, σύμφωνα με το αρ. 34 της οποίας «Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής βίας. Για το σκοπό αυτό, τα Κράτη, ειδικότερα παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο, για να εμποδίσουν ... γ) την εκμετάλλευση των παιδιών για την παραγωγή θεαμάτων ή υλικού πορνογραφικού χαρακτήρα.»⁵²

1.3.2.8 Κλεμμένα Οχήματα

Το ζήτημα των κλεμμένων οχημάτων αποτελεί πρόβλημα που παρουσιάζεται όλο και περισσότερο στις δυτικές κοινωνίες. Στα Αγγλικά η μέθοδος που χρησιμοποιούν οι δράστες ονομάζεται carjacking και είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη σε ορισμένες χώρες

⁵¹ Βλ. Ο. Γιωτάκου, Μ. Τσιλιάκου, Βιασμός, εκδ. Αρχιτέλαγος 2008, σελ. 46-47 και 101 επ.

⁵² Βλ. Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Αττικής, Αθήνα 1994.

όπως το Βέλγιο και η Ιταλία. Σύμφωνα με δεδομένα της Europol του 2001 στην Ιταλία χρησιμοποιείται και μία ακόμη μέθοδος κατά την οποία οι δράστες προκαλούν τροχαίο ατύχημα και κατά την ώρα που το θύμα σταματά για να εκτιμήσει το μέγεθος της ζημίας που έχει προκληθεί στο όχημα οι δράστες υφαρπάζουν το τελευταίο ακινητοποιώντας το θύμα με τη χρήση βίας. Σύμφωνα με τα ίδια δεδομένα του 2001 η Αλβανία υπήρξε χώρα με μεγάλη ζήτηση για τα κλεμμένα οχήματα. Οι χώρες προορισμού των εν λόγω οχημάτων είναι κυρίως χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης με πρώτη από αυτές της Ρωσία. Ακολουθούν χώρες της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι σύμφωνα με έκθεση της Europol του 2002, στη Γερμανία το 2000 εκλάπησαν 66.297 αυτοκίνητα από τα οποία ανευρέθησαν μόλις τα 34.243, στην Ελλάδα την ίδια χρονιά εκλάπησαν 14.109 αυτοκίνητα από τα οποία τα 8.122 δεν ανευρέθησαν και στην Ισπανία εκλάπησαν 89.470 εκ των οποίων τα 18.480 δεν ανευρέθησαν. Έκπληξη αποτελεί το παράδειγμα της Ιταλίας, στην οποία το έτος 2000 δηλώθηκαν 222.872 κλαπέντα οχήματα από τα οποία τα 123.727 δεν ανευρέθησαν.⁵³

Το φαινόμενο της κλοπής οχημάτων συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Τα οχήματα αυτά είτε μεταπωλούνται ως οχήματα, είτε μεταπωλούνται ως υλικά μετά την καταστροφή τους είτε χρησιμοποιούνται για την μεταφορά κλοπιμαίων. Η τελευταία αυτή χρήση τους είναι ένας από τους παράγοντες που μας εξηγούν για ποιο λόγο τα κλαπέντα οχήματα είναι πολλές φορές οχήματα μικρά και οικονομικά τα οποία θα λέγαμε ότι δεν τραβούν την προσοχή.

⁵³ Ε. Α. Στεργιούλη, Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία Europol, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2003, σελ. 126 επ.

Κατόπιν της ως άνω ανάλυσης, διαπιστώνουμε ότι τόσο το κοινό έγκλημα, όσο και οι μορφές του οργανωμένου εγκλήματος χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Το οργανωμένο έγκλημα και συγκεκριμένα ορισμένες μορφές αυτού όπως το ηλεκτρονικό έγκλημα βρίσκονται σε έξαρση σήμερα και η αντιμετώπισή τους δεν μπορεί να γίνει μόνο από τις εθνικές αρχές, εφόσον αποτελούν εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές πρόβλημα. Επομένως η αντιμετώπισή τους, αλλά και η προσπάθεια πρόληψής τους πρέπει να γίνει συντονισμένα και σε συνεργασία με υπερεθνικές υπηρεσίες όπως η Europol και η Interpol, αλλά και τα διεθνή δικαστήρια και συμβούλια. Για τους συγκεκριμένους φορές αντεγκληματικής πολιτικής θα γίνει λόγος στο δεύτερο μέρος της παρούσας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΟ ΘΥΜΑ

Η έννοια και η θέση του θύματος και η ανάγκη για στήριξη αυτού

Η έννοια του θύματος υπάρχει από την αρχαιότητα είτε για να εκφράσει το αντικείμενο μίας θυσίας είτε για να εκφράσει το άτομο που έχει προσβληθεί από μία εγκληματική ενέργεια. Το θύμα, ο παθών, είναι όποιος έχει υποστεί οποιασδήποτε μορφής βλάβη – σωματική, ηθική, ψυχολογική, υλική, οικονομική – από την ενέργεια ή την παράλειψη κάποιου άλλου. Η αποκατάσταση του θύματος έχει περάσει από διάφορα στάδια στην πορεία της ιστορίας. Αρχικά, η αποκατάσταση ισοδυναμούσε με εκδίκηση και ανταπόδοση της ζημίας στο δράστη. Ο σωφρονισμός του δράστη και η αποζημίωση και στήριξη του θύματος είναι μεταγενέστερες έννοιες.⁵⁴

Ο ρόλος του θύματος στην έρευνα, την αντίληψη και την αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου είναι ιδιαίτερα σημαντικός γιατί συμβάλλει στην πρόληψη του εγκλήματος και στην βελτίωση της αποκατάστασης της βλάβης του θύματος. Το θύμα δεν είναι στοιχείο της «εγκληματογένεσης» καθώς η διάπραξη του εγκλήματος δεν εξαρτάται από το θύμα ή τη συμπεριφορά του. Ο ρόλος του είναι πολύ σημαντικός όσον αφορά το πέρασμα του εγκληματία στην πράξη. Είναι πιθανό το υποψήφιο θύμα να δώσει την αφορμή για ένα πιθανώς προαποφασισμένο έγκλημα ή

⁵⁴ Βλ. Β. Αρτινπούλου – Α. Μαγγανά, *Θυματολογία και Όψεις Θυματοποίησης*, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 1996, σελ. 17 επ.

άθελά του να προσφέρει στο δράστη την κατάλληλη ευκαιρία ή να εξασφαλίσει σε αυτόν έναν τρόπο να διαφύγει. Αυτό φυσικά δεν δικαιολογεί καμία εγκληματική συμπεριφορά. Αποτελεί όμως αναπόσπαστο στοιχείο του εγκληματικού ζητήματος.⁵⁵

Ο ρόλος του θύματος είναι επίσης πολύ σημαντικός όσον αφορά την καταστολή του εγκλήματος. Για τα κατ' έγκληση διωκόμενα εγκλήματα ο ρόλος του είναι καίριος, εφόσον η διαδικασία της ποινικής δίωξης μπορεί να ξεκινήσει μόνο μετά από έγκληση του θύματος. Όσον αφορά τα αυτεπαγγέλτως διωκόμενα εγκλήματα, ο ρόλος του είναι επίσης σημαντικός όσον αφορά τη γνωστοποίηση της εγκληματικής ενέργειας, αν αυτή δεν γνωστοποιηθεί με άλλο τρόπο. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να πούμε ότι ειδικά σε συγκεκριμένες περιπτώσεις εγκλημάτων το θύμα πολλές φορές δεν προχωρά σε γνωστοποίηση του εγκλήματος για πολλούς λόγους που σχετίζονται κυρίως με την ψυχολογική του κατάσταση, το επίπεδο μόρφωσής του, την οικογενειακή και κοινωνική του κατάσταση ή ακόμα και την οικονομική του κατάσταση. Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων εγκλημάτων είναι ο βιασμός εντός ή εκτός γάμου – μία διάκριση που ευτυχώς σήμερα δεν αφορά τον ελληνικό ποινικό κώδικα και δεν λαμβάνεται υπόψη – οι σωματικές βλάβες κυρίως στα πλαίσια της ενδοοικογενειακής βίας, η σεξουαλική κακοποίηση κλπ. Πρόκειται για εγκλήματα που το θύμα δυσκολεύεται ιδιαίτερα να αντιμετωπίσει και το κυριότερο είναι ότι ορισμένες φορές δεν αντιλαμβάνεται ότι είναι θύμα ενός εγκλήματος είτε γιατί δεν μπορεί να αντιληφθεί τη θέση του είτε γιατί στη χώρα του η συγκεκριμένη ενέργεια δεν αποτελεί έγκλημα. Για το λόγο αυτό δεν είναι σημαντική μόνο η στήριξη των θυμάτων, αλλά και η παροχή κατάλληλης πληροφόρησης σε όλους,

⁵⁵ Βλ. Π. Γκανιάτσου (Βιβλιοπαρουσίαση), U. Sieber, V. Mitsigelas, C. Mylonopoulos, E. Billis, N. Knust (επιμ.), *Alternative System of Crime Control, National, Transnational and International Dimensions* (Εναλλακτικά Συστήματα ελέγχου του εγκλήματος – Εθνικές, διεθνικές και διεθνείς προεκτάσεις, εκδ. Berlin, Duncker&Humblot, 2018, ΠοινΔικ 12/2018, σελ. 1342 επ.

ειδικά από την μικρή ηλικία, προκειμένου να αντιλαμβάνονται τη θέση τους και την πιθανή θυματοποίησή τους. Συνεχίζοντας, το θύμα παίζει σημαντικό ρόλο και στην υπόλοιπη πορεία της ποινικής δίωξης και για το λόγο αυτό γίνονται προσπάθειες προώθησης της συμμετοχής του θύματος σε όλη ποινική διαδικασία.⁵⁶

Εξέχουσα σημασία τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο παίζει η προστασία των θυμάτων και η στήριξή τους η οποία μέχρι σήμερα ακόμα και στις αναπτυγμένες χώρες δεν έχει επιτευχθεί στο βαθμό που θα έπρεπε. Σημειωτέον δε ότι οι βλάβες που έχει υποστεί το θύμα μπορεί να το επηρεάζουν για μεγάλο χρονικό διάστημα μετά το έγκλημα.⁵⁷ Για την αποτελεσματικότερη στήριξη των θυμάτων απαιτείται βαθιά μελέτη αυτών. Από τη μελέτη του θύματος έγινε φανερό η ιδιαίτερα ευάλωτη κατάσταση στην οποία βρίσκεται και η επιβάρυνση που μπορεί να δημιουργείται γι' αυτό κατά την πορεία της ποινικής διαδικασίας, κατά την οποία η παρουσία του είναι απαραίτητη. Για το λόγο αυτό θεωρήθηκε απαραίτητη η δημιουργία ενός νέου επιστημονικού κλάδου, αυτού τη Θυματολογίας.⁵⁸

Η ψυχολογική και κοινωνική στήριξη του θύματος μετά την εγκληματική ενέργεια απέναντί του είναι απαραίτητη για την εξακολούθηση της καθημερινότητάς του με τον πιο ομαλό και ανώδυνο τρόπο στο μέτρο του δυνατού. Εκτός από την στήριξη και την ηθική αποκατάσταση του θύματος μέσω της επιβολής της ποινής, αποφασιστικής σημασίας, ακόμα και σε εγκλήματα χωρίς οικονομική βλάβη του θύματος, κρίνεται και η αποκατάσταση της ζημίας του τελευταίου με οικονομικά μέσα μέσω του δικαιώματος να ζητήσει αποζημίωση για ηθική βλάβη το ίδιο το θύμα ή για ψυχική

⁵⁶ Βλ. Σ. Αλεξιάδη, Εγκληματολογία, εκδ. Σάκκουλα, Ε' έκδοση 2011, σελ. 284 επ.

⁵⁷ Βλ. R. I. Mawbay, S. Walklate, Critical Victimology, εκδ. SagePublications 1995, σελ. 95 επ.

⁵⁸ Βλ. Σ. Αλεξιάδη, Εγκληματολογία, εκδ. Σάκκουλα, Ε' έκδοση 2011, σελ. 284 επ.

οδύνη οι συγγενείς αυτού.⁵⁹ Μάλιστα, η «Διακήρυξη των βασικών αρχών δικαιοσύνης για τα θύματα του εγκλήματος και της κατάχρησης εξουσίας, στην οποία θα αναφερθούμε και παρακάτω, προβλέπει την καταβολή αποζημίωσης όχι μόνο στο ίδιο το θύμα, αλλά και στην οικογένειά του, η οποία άλλωστε σε πολλές περιπτώσεις επηρεάζεται και επιβαρύνεται. Όσον αφορά το συγκεκριμένο ζήτημα, το Συμβούλιο της Ευρώπης έλαβε την απόφαση (77)27 για την αποζημίωση των θυμάτων εγκλήματος, η οποία οδήγησε στην κατάρτιση της Σύμβασης για την αποζημίωση των θυμάτων των εγκλημάτων βίας το 1983. Η Σύμβαση υπεγράφη από την Ελλάδα, τη Γαλλία, τη Δανία, τη Γερμανία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, η Νορβηγία, η Σουηδία, η Βρετανία και η Ελβετία. Επίσης, η Ελλάδα έχει κυρώσει τη «Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας», η οποία προβλέπει ότι κάθε κράτος μέλος της Ένωσης οφείλει να εγγυάται στα θύματα βασανιστηρίων το δικαίωμα αποκατάστασης και αποζημίωσης.⁶⁰ Ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης η Πράσινη Βίβλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την αποζημίωση των θυμάτων. Στην Πράσινη Βίβλο προβλέπεται η αποζημίωση των θυμάτων τόσο όσον αφορά τις υλικές ζημιές του, όσο και για τις ηθικές μη αποτιμώμενες σε χρήμα ζημιές, οι οποίες, όπως ρητά αναφέρεται στο κείμενο της Βίβλου κρίνονται μεγαλύτερης βαρύτητας για το θύμα και σε κάθε περίπτωση δεν πρέπει να παραμελούνται.⁶¹

⁵⁹ Βλ. S. Novack, B. Galaway, J. Hudson, Victim and Offender Perceptions of the Fairness of Restitution and Community – Service Sanctions, στο J. Hudson, B. Galaway (edit), Victims, Offenders and Alternative Sanctions, εκδ. Lexington Books 1980, σελ. 63επ.

⁶⁰ Βλ. Σ. Αλεξιάδη, Εγκληματολογία, εκδ. Σάκκουλα, Ε' έκδοση 2011, σελ. 289επ.

⁶¹ Πράσινη Βίβλος για την αποζημίωση των θυμάτων στο:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52001DC0536&from=EN>.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ποια η έννοια της αντεγκληματικής πολιτικής

Η αντιμετώπιση και η πρόληψη του εγκλήματος

Η αντεγκληματική πολιτική είναι πεδίο της εγκληματολογικής επιστήμης ιδιαίτερα διευρυμένο και πολυσύνθετο. Πρόκειται για το σύνολο των μέτρων, των πολιτικών και των στρατηγικών που στοχεύουν στην αντιμετώπιση, πρόληψη, αποτροπή και καταστολή του εγκλήματος. Η αντεγκληματική πολιτική αποτελεί μέσο κοινωνικού ελέγχου και διαμορφώνεται ως ένα μέρος της διαδικασίας του τυπικού κοινωνικού ελέγχου. Από ορισμένους θεωρητικούς η αντεγκληματική πολιτική αντιμετωπίζεται ως ένας αυτόνομος επιστημονικός κλάδος δεδομένου ότι απαιτεί την επιβολή μεταρρυθμίσεων σε πολλούς τομείς που ελέγχονται από το κράτος, όπως η παιδεία, η οικονομία κλπ. Η άποψη αυτή ωστόσο δεν επικρατεί.⁶² Ο Freuerbach στο βιβλίο του *Manuel de droit penal* (1803) είχε ορίσει την αντεγκληματική πολιτική ως «το σύνολο των κατασταλτικών διαδικασιών μέσω των οποίων το κράτος αντιδρά στο έγκλημα».⁶³

⁶² Βλ. Σ. Αλεξιάδη, *Εγκληματολογία*, εκδ. Σάκκουλα 2011, σελ. 274 επ., Σ. Βιδάλη, *Αντεγκληματική Πολιτική*, Από τη Μικροεγκληματικότητα έως το Οργανωμένο Έγκλημα, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2^η έκδοση, 2014, σελ. 1 επ., Α. Χαλκιά, *Αντεγκληματική Πολιτική και Συμμετοχή των Πολιτών* σε Χ. Ζαραφωνίτου (επιμ.) *Εγκληματολογικές Μελέτες*, τ. 4, εκδ. Διόνικος 2017, σελ. 15 επ. και Ι. Φαρσεδάκη, *Στοιχεία Εγκληματολογίας*, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 1996, σελ. 129 επ.

⁶³ Βλ. Α. Χαλκιά, *Αντεγκληματική Πολιτική και Συμμετοχή των Πολιτών* σε Χ. Ζαραφωνίτου (επιμ.) *Εγκληματολογικές Μελέτες*, τ. 4, εκδ. Διόνικος 2017, σελ. 15, υποσημ. 14.

Οι ορισμοί που έχουν δοθεί για την αντεγκληματική πολιτική ποικίλουν και διαφοροποιούνται ανάλογα με την χρονική περίοδο στην οποία βρισκόμαστε ή ανατρέχουμε. Ο ορισμός που δίνεται από το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει ως εξής: «Αντεγκληματική πολιτική είναι το σύνολο των μέτρων που τείνουν στην προστασία της κοινωνίας από την εγκληματικότητα, στη φροντίδα για τη μελλοντική εξέλιξη του εγκληματία και στη διασφάλιση των δικαιωμάτων του θύματος».⁶⁴ Ο ορισμός που έχει δοθεί από τον Σ. Αλεξιάδη έχει ως εξής: «ως Αντεγκληματική Πολιτική νοείται το σύστημα των βασικών αρχών που διέπουν την επιλογή από την πολιτεία των κατ'ιδίαν κατευθύνσεων και τη λήψη των μέτρων εκείνων που υποδεικνύονται από την εγκληματολογική και ποινική θεωρία, για την περιστολή του εγκλήματος στη μεγαλύτερη δυνατή έκταση.» Γίνεται λόγος για ποινική και κοινωνική αντεγκληματική πολιτική, αλλά και για αποκαταστατική ή αλλιώς θυματολογική αντεγκληματική πολιτική. Η πρώτη περίπτωση αφορά την επιβολή μέτρων ποινικού χαρακτήρα, η δεύτερη την επιβολή μέτρων κοινωνικού χαρακτήρα για την αντιμετώπιση και την πρόληψη του εγκλήματος, ενώ η τρίτη στρέφεται προς τα θύματα και δίνει έμφαση στην προσπάθεια αποκατάστασης της ζημίας του θύματος.⁶⁵

Η αντεγκληματική πολιτική επομένως, αναφέρεται στον προσδιορισμό των περιπτώσεων που υπάγονται στη δικαιοδοσία του συστήματος απονομής ποινικής δικαιοσύνης και στα μέτρα που λαμβάνονται ή είναι απαραίτητα για την πρόληψη και την καταστολή των δραστηριοτήτων που υπάγονται στη δικαιοδοσία του συστήματος

⁶⁴ Βλ. Α. Χαλκιά, Αντεγκληματική Πολιτική και Συμμετοχή των Πολιτών σε Χ. Ζαραφωνίτου (επιμ.) Εγκληματολογικές Μελέτες, τ. 4, εκδ. Διόνικος 2017, σελ. 16 επ.

⁶⁵ Βλ. Κ. Σπινέλλη, Ν. Κουράκη, Μ. Κρανιδιώτη (επιμ.), Λεξικό Εγκληματολογίας, εκδ. Τόπος 2018, λ. Αντεγκληματική Πολιτική (Σ. Αλεξιάδης, Α. Πιτσελά)

απονομής ποινικής δικαιοσύνης.⁶⁶ Πέραν αυτού, αναφέρεται επίσης, στα μέτρα κοινωνικής φύσεως που είναι απαραίτητα για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου και στα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για τη στήριξη των θυμάτων.

Υπό στενή έννοια, η αντεγκληματική πολιτική έχει στενότερη έννοια από αυτή του κοινωνικού ελέγχου. Η αντεγκληματική πολιτική ασκείται κυρίως από τους φορείς της ποινικής εξουσίας, δηλαδή από την πολιτεία, ενώ ο κοινωνικός έλεγχος ασκείται και από άλλους φορείς που δεν περιλαμβάνονται στην ποινική εξουσία που ασκεί το κράτος. Στο σημείο αυτό διαφαίνεται η διαφορά μεταξύ επίσημου και ανεπίσημου κοινωνικού ελέγχου. Όπως χαρακτηριστικά έχει αναφέρει ο A.V. Horwitz «πρωταρχικό στοιχείο του κοινωνικού ελέγχου είναι η ποικιλία των τρόπων με τους οποίους ασκείται». Μια αντίστοιχη παραδοχή δεν θα μπορούσε να διατυπωθεί για την επίσημο κοινωνικό έλεγχο καθώς οι τρόποι επιβολής του περιορίζονται στα μέσα που διαθέτει η πολιτεία για την άσκηση της αντεγκληματικής πολιτικής. Ωστόσο, η αντεγκληματική πολιτική παραμένει μια διευρυμένη έννοια καθώς το πλαίσió της είναι ευρύτερο από αυτό στο_οποίο κινείται το σύστημα απονομής ποινικής δικαιοσύνης. Το πεδίο της αντεγκληματικής πολιτικής βασίζεται στην αλληλεπίδραση μεταξύ της διαδικασίας του «περάσματος στην πράξη» και της διαδικασίας της «κοινωνικής αντίδρασης».⁶⁷

Φορείς αντεγκληματικής πολιτικής είναι οι αστυνομικές και δικαστικές αρχές, τα σωφρονιστικά καταστήματα, αλλά και οι ίδιοι οι νομικοί κανόνες που αφορούν τις

⁶⁶ Βλ. Γ. Νικολόπουλου, Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως Φορέας Αντεγκληματικής Πολιτικής, Το πρόγραμμα της Χάγης και η εφαρμογή του, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2008, σελ. 9 επ.

⁶⁷ Βλ. Γ. Νικολόπουλου, Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως Φορέας Αντεγκληματικής Πολιτικής, Το πρόγραμμα της Χάγης και η εφαρμογή του, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2008, σελ. 9 επ.

πράξεις και τις συμπεριφορές που κρίνονται αξιόποινες. Επίσης, φορείς αντεγκληματικής πολιτικής είναι οι διεθνείς οργανισμοί, όπως ο Ο.Η.Ε., το Συμβούλιο της Ευρώπης, η Ευρωπαϊκή Ένωση, η Interpol, η Europol και η Eurojust, οι οποίοι στοχεύουν στην διεθνή αντιμετώπιση του εγκλήματος μέσω της διακρατικής συνεργασίας, όπως θα δούμε αναλυτικότερα παρακάτω.⁶⁸ Όπως χαρακτηριστικά και πολύ εύστοχα αναφέρει η κα Συκιώτου σε δημοσίευσή της «αν κοιτάξουμε την Αντεγκληματική Πολιτική σε παγκόσμιο επίπεδο βλέπουμε ότι πρόκειται για ένα παιχνίδι ισορροπιών μεταξύ νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής εξουσίας. Διαπιστώνουμε ότι ο ρόλος του υπερεθνικού δικαστή έγκειται στο να καλείται να ερμηνεύσει διατάξεις προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε μια υπερεθνική έννομη τάξη που όσο πάει και αποκτά μεγαλύτερη διάσταση ως προς τις έννοιες «δημοκρατία» και «θεμελιώδη δικαιώματα»».⁶⁹

Η αντεγκληματική πολιτική δίνει έμφαση σε δύο βασικούς στόχους, την αντιμετώπιση και την πρόληψη του εγκλήματος.

3.1 Αντιμετώπιση του Εγκλήματος

Η διαμόρφωση της αντεγκληματικής πολιτικής έχει αλλάξει σήμερα σε σχέση με το παρελθόν. Έμφαση δίνεται πάντα στην αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος, το οποίο, όπως αναλύθηκε άνωθεν, περιλαμβάνει πολλές πτυχές και πολλές υποκατηγορίες εγκλημάτων. Στόχος της αντεγκληματικής πολιτικής είναι η παρέμβαση στην κοινωνική και οικονομική ζωή και ο έλεγχος των επιμέρους

⁶⁸ Βλ. Α. Χαλκιά, Αντεγκληματική Πολιτική και Συμμετοχή των Πολιτών σε Χ. Ζαραφωνίτου (επιμ.) Εγκληματολογικές Μελέτες, τ. 4, εκδ. Διόνικος 2017, σελ. 16 επ.

⁶⁹ Βλ. Α. Συκιώτου, Παγκοσμιοποίηση και Αντεγκληματική Πολιτική, ΠοινΔικ 7/2016, 552 επ.

εγκλημάτων προκειμένου να αποκαλυφθούν και να πληγούν τα τρωτά σημεία των εγκληματιών και κυρίως των εγκληματικών οργανώσεων. Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της αντεγκληματικής πολιτικής είναι ότι έχει αποκτήσει υπερεθνικό χαρακτήρα, γεγονός που αποδεικνύεται από τις συμβάσεις του Ο.Η.Ε. και του Συμβουλίου της Ευρώπης καθώς και από τις συστάσεις και κατευθύνσεις που δίνονται και διαμορφώνονται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η νέα αυτή κατεύθυνση της αντεγκληματικής πολιτικής και ο διεθνής της χαρακτήρας συνεπάγονται τη δημιουργία διεθνών συμβάσεων και συνθηκών με χαρακτήρα δεσμευτικό για την εκάστοτε εθνική νομοθεσία οι οποίες με τη σειρά τους οδηγούν στη δημιουργία κοινών στρατηγικών και μέτρων αντιμετώπισης του εγκληματικού φαινομένου. Βασικοί πυλώνες γύρω από τους οποίους δομούνται οι εν λόγω συμβάσεις και στρατηγικές είναι η ποινική αντιμετώπιση του εγκλήματος και κυρίως του οργανωμένου εγκλήματος, η πρόληψη, η χρήση όσο το δυνατόν πιο εξελιγμένης τεχνολογίας και η αύξηση των κατασταλτικών μέτρων, η μεγαλύτερη δυνατή μείωση των συνεπειών του εγκλήματος και η ειδική μεταχείριση των δραστών με σεβασμό πάντα στα ανθρώπινα δικαιώματα. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο μη τήρησης των διεθνών συμβάσεων από τα κράτη που της έχουν επικυρώσει έχει δημιουργηθεί μία σειρά φορέων διεθνούς χαρακτήρα με σκοπό τον έλεγχο της εφαρμογής των συμβάσεων από τις εθνικές νομοθεσίες και από τις εθνικές αρχές. Η διαμόρφωση των εν λόγω φορέων προέκυψε από ένα σύνολο διεθνών συμβάσεων μεταξύ των οποίων αναφέρουμε τη Σύμβαση του ΟΟΣΑ για τη Δωροδοκία, τη σύμβαση του Ο.Η.Ε. για την αντιμετώπιση του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, γνωστή ως σύμβαση του Παλέρμο, τη Σύμβαση του Ποινικού Δικαίου του Συμβουλίου της Ευρώπης και τη Σύμβαση του Ο.Η.Ε. για την καταπολέμηση της

διαφθοράς, οι οποίες έχουν κυρωθεί μεταξύ άλλων και από την Ελλάδα και αποτελούν πλέον τμήμα του εθνικού δικαίου.⁷⁰

Όσον αφορά την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος, στην οποία δίνεται ιδιαίτερη έμφαση, η ποινική αντιμετώπιση στοχεύει αρχικά στις εγκληματικές οργανώσεις μέσω της εγκληματοποίησης της ίδιας της δομής τους και όχι μόνο των δράσεών τους. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο διαμόρφωσης εγκληματικών οργανώσεων απαιτείται η τυποποίηση του τρόπου οργάνωσης και λειτουργίας μίας τέτοιας οργάνωσης και η σύνδεση της εκάστοτε εγκληματικής οργάνωσης με συγκεκριμένες εγκληματικές δράσεις ή με την ανάπτυξη τέτοιου είδους δράσεων. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι, όσον αφορά τις εγκληματικές οργανώσεις, κρίνεται ότι η ευθύνη κάθε μέλους της οργάνωσης θα πρέπει να είναι όμοια με την ευθύνη που φέρουν τα λοιπά μέλη και η οργάνωση στο σύνολό της ως «πράττων οργανισμός» ανεξάρτητα από το βαθμό συμμετοχής του κάθε μέλους στη διαπραχθείσα εγκληματική ενέργεια. Τέλος, στο σημείο αυτό οφείλουμε να τονίσουμε την πρόνοια που υπάρχει στα διεθνή κείμενα όσον αφορά τη θέσπιση δικονομικών εγγυήσεων σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, από την τυποποίηση, την προληπτική έρευνα και την ανάκριση μέχρι την κύρια διαδικασία, την επιμέτρηση και την εκτέλεση της ποινής και την αντιμετώπιση των λοιπών συμμετεχόντων στη διαδικασία, μεταξύ των οποίων βρίσκονται τα θύματα που χρειάζονται υποστήριξη, αλλά και οι μάρτυρες που χρειάζονται πολλές φορές προστασία. Το κατά πόσο όλες αυτές οι στρατηγικές κι οι εγγυήσεις που αναφέρονται και θα αναλυθούν και

⁷⁰ Βλ. Σ. Βιδάλη, Πέρα από τα Όρια, Η Αντεγκληματική Πολιτική Σήμερα, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2017, σελ. 167 επ.

παρακάτω είναι αποτελεσματικές, θα το κρίνουμε στα συμπεράσματα της παρούσας.⁷¹

3.2 Πρόληψη του Εγκλήματος

Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα δίνει πολύ μεγάλη έμφαση στην πρόληψη του εγκλήματος και διαμορφώνει πρότυπα και στρατηγικές πρόληψης δίνοντας το απαραίτητο προβάδισμα στον προληπτικό και περιστασιακό έλεγχο. Ο έλεγχος αυτός επιτυγχάνεται μέσω της επιτήρησης και κυρίως μέσω της συλλογής, επεξεργασίας και χρήσης της πληροφορίας με την αξιοποίηση όλων των μέσων που παρέχονται από τη σύγχρονη τεχνολογία. Οι διεθνείς συνθήκες, στρατηγικές και κατευθυντήριες γραμμές που αναφέρθηκαν και άνωθεν δίνουν επίσης ιδιαίτερη έμφαση στην πρόληψη του εγκλήματος και κυρίως στη διαμόρφωση προληπτικών ελέγχων και στην επιβολή κατασταλτικών μέτρων. Ο έλεγχος που ασκούν οι αστυνομικές αρχές διευρύνεται προκειμένου, μέσω της επιτήρησης και της μεταξύ τους συνεργασίας, να επιτευχθεί μία πιο στοχευμένη και αποτελεσματική πρόληψη του εγκλήματος.⁷²

Το 1999 οργανώθηκε από την Europol στην Χάγη της Ολλανδίας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το πρώτο φόρουμ για την ανάπτυξη μίας στρατηγικής πρόληψης του εγκλήματος. Ο προβληματισμός αναπτύχθηκε γύρω από την απαίτηση αλλαγής της αντίληψης γύρω από οργανωμένο έγκλημα, το οποίο κρίθηκε ότι δεν θα μπορούσε πλέον να αντιμετωπίζεται αποτελεσματικά μέσω της παραδοσιακής οδού. Θα έπρεπε να προταθούν λύσεις και να υιοθετηθούν καινοτόμες στρατηγικές. Τα αποτελέσματα

⁷¹ Βλ. Σ. Βιδάλη, Πέρα από τα Όρια, Η Αντεγκληματική Πολιτική Σήμερα, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2017, σελ. 167 επ.

⁷² Βλ. Σ. Βιδάλη, Πέρα από τα Όρια, Η Αντεγκληματική Πολιτική Σήμερα, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2017, σελ. 167 επ.

της διοργάνωσης ήταν αρκετά ενδιαφέροντα και αφορούσαν κυρίως την ανάπτυξη νέας στρατηγικής πρόληψης του οργανωμένου εγκλήματος, την επαγρύπνηση στον τομέα του οικονομικού εγκλήματος, την παροχή δημόσιας ενημέρωσης όσον αφορά την κοινωνική απειλή από την εγκληματική δραστηριότητα καθώς και τον συντονισμό των δράσεων για την αντιμετώπισή της.⁷³ Από τότε και μέχρι σήμερα έχουν διατυπωθεί πολλές συστάσεις σχετικά με την πρόληψη του εγκλήματος τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο και τα διεθνή κείμενα που κάνουν αναφορά σε αυτό το θέμα είναι πολλά. Ενδεικτικά αναφέρουμε την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Καταπολέμηση της Τρομοκρατίας, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Ξέπλυμα, την Έρευνα, την Κατάσχεση και τη Δήμευση των Προϊόντων του Εγκλήματος και την Σύμβαση του Ποινικού Δικαίου για τη Διαφθορά.⁷⁴

Η λήψη συγκεκριμένων μέτρων πρόληψης του εγκλήματος βασίζεται στην παραδοχή ότι τα αίτια του εγκλήματος είναι κοινωνικά. Οι κοινωνικές συνθήκες, η κοινωνική περιθωριοποίηση καθώς και οι οικονομικές συνθήκες επηρεάζουν την εγκληματικότητα.⁷⁵ Τα μέτρα πρόληψης του εγκλήματος διαφέρουν από χώρα σε χώρα και εξαρτώνται από τις κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές και νομοθετικές συνθήκες κάθε περιοχής και κάθε κοινωνίας. Σημαντικό ρόλο στην πρόληψη του εγκλήματος παίζει η αστυνόμευση. Πέραν αυτού όμως, σημαντική είναι και η συμμετοχή των πολιτών στην πρόληψη του εγκλήματος. Αυτό είναι ένα ζήτημα που έχει εγείρει πολλές συζητήσεις στο παρελθόν. Ωστόσο, η συμμετοχή των πολιτών στην εν γένει αντεγκληματική πολιτική και στην χάραξη στρατηγικών πρόληψης του

⁷³ Βλ. Ε. Στεργιούλη, Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Πρόληψη του Οργανωμένου Εγκλήματος, ΠοινΔικ 12/1999, σελ. 1293 επ.

⁷⁴ Βλ. Ι.Ι. Φαρσεδάκη, Η εφαρμογή στην Ευρωπαϊκή Ένωση των Αρχών και Κανόνων του ΟΗΕ για την Πρόληψη του Εγκλήματος και την Ποινική Δικαιοσύνη κατά την Εκπαίδευση των δικαστών, ΠοινΔικ 8 – 9/2003, σελ. 990 επ.

⁷⁵ Βλ. 8. Ph. Robert, L. Van Outrive, Crime et Justice en Europe, Etats des recherches, evaluation et recommandations, εκδ. L'Harmattan 1990, σελ. 32 επ.

εγκλήματος θεωρείται απαραίτητη.⁷⁶ Στην περίπτωση αυτή γίνεται λόγος για το συμμετοχικό πρότυπο το οποίο εφαρμόζεται κυρίως στην περιστασιακή πρόληψη.⁷⁷

Μεγάλη συζήτηση για την πρόληψη γίνεται από όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης με έμφαση στην πρόληψη του εγκλήματος σε τοπικό επίπεδο. Προωθείται δηλαδή το «αποκεντρωμένο πρότυπο αντεγκληματικής πολιτικής». Αυτή η πολιτική πρόληψης του εγκληματικού φαινομένου τοποθετεί την κρατική εξουσία ως υπεύθυνη, μέσω ενός αρμόδιου οργάνου, για το συντονισμό των αρμόδιων κατά τόπους υπηρεσιών.⁷⁸

⁷⁶ Βλ. Σ. Αλεξιάδη, Εγκληματολογία, εκδ. Σάκκουλα, Ε' έκδοση, 2011, σελ. 311 επ.

⁷⁷ Βλ. Χ. . Ζαραφωνίτου, Πρόληψη της Εγκληματικότητας σε Τοπικό Επίπεδο, Οι Σύγχρονες Τάσεις της Εγκληματολογικής Έρευνας, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2003, σελ. 14 επ.

⁷⁸ Βλ. Χ. Ζαραφωνίτου, Πρόληψη της Εγκληματικότητας σε Τοπικό Επίπεδο, Οι Σύγχρονες Τάσεις της Εγκληματολογικής Έρευνας, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2003, σελ. 43 επ.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ και ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΑΝΤΕΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Οι φορείς αντεγκληματικής πολιτικής στην Ευρώπη, η ιστορία τους και η δράση τους

Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης

Η συνδρομή προς τα θύματα σε ευρωπαϊκό επίπεδο

Η Ευρωπαϊκή Ένωση κάνει μεγάλες προσπάθειες να αντιμετωπίσει την εγκληματικότητα τόσο εντός των συνόρων της, δηλαδή την εγκληματικότητα που προέρχεται από πολίτες των κρατών μελών της όσο και αυτή που προέρχεται από πολίτες ή οργανώσεις τρίτων κρατών.⁷⁹ Η Ευρωπαϊκή Ένωση κάνει προσπάθειες για την βελτίωση της απονομής ποινικής δικαιοσύνης στα κράτη μέλη της όχι μόνο δικαιοδοτικού χαρακτήρα, αλλά περισσότερο ενημερωτικού – υποστηρικτικού χαρακτήρα. Η Ένωση δεν μπορεί βέβαια να επέμβει στην αρμοδιότητα και τη

⁷⁹ Βλ. A. Crawford, Crime and Insecurity, The Governance of Safety in Europe, εκδ. Willan Publishing, σελ. 136 επ.

δικαιοδοτική κρίση των εθνικών δικαστηρίων των κρατών μελών, ωστόσο παρέχει αντικειμενικά, αξιόπιστα και συγκρίσιμα δεδομένα σχετικά με την απονομή της δικαιοσύνης σε αστικές, εμπορικές και διοικητικές υποθέσεις.⁸⁰ Προκειμένου να φτάσει μία υπόθεση στα δικαστήρια, βασική είναι η δράση των αστυνομικών αρχών. Επομένως, πολύ σημαντική κρίνεται η συνεργασία μεταξύ των αστυνομικών αρχών των χωρών και η άμεση συνδιαλλαγή τους με διακρατικές μορφές αστυνόμευσης, όπως είναι η Europol.

Η συνεργασία αυτή είναι καίρια όσον αφορά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και όλων των επιμέρους μορφών με τις οποίες αυτό εμφανίζεται, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ για την Ευρωπαϊκή Ένωση (1997). Παλαιότερα, η συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών γινόταν άτυπα και όταν αυτό ήταν αναγκαίο. Η αναγκαιότητα όμως καθορισμένης συνεργασίας άρχισε να διαφαίνεται πολύ έντονα την δεκαετία του '90.

Η συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν είναι απαραίτητη μόνο όσον αφορά την αντιμετώπιση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δίνει ιδιαίτερη έμφαση και στην πρόληψη του εγκλήματος μέσω της διακρατικής συνεργασίας.⁸¹

Στην συνέχεια, θα παρουσιάσουμε τους φορείς και τις υπηρεσίες μέσω των οποίων ασκείται η αντεγκληματική πολιτική σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Θα αναφερθούμε στην Europol, στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, στη Eurojust, στη Frontex και στο Συμβούλιο της Ευρώπης, η συνδρομή των οποίων στην αντιμετώπιση του εγκλήματος και κυρίως του διακρατικού οργανωμένου εγκλήματος είναι μεγάλη. Θα αναλύσουμε την

⁸⁰ Βλ. Βλ. Α. Καλλίδου, Ε. Παναγιωτίδου, Οι εξελίξεις στην Ε.Ε., Ι. Επικαιρότητα Ε.Ε. – Ι. Ελευθερία – Ασφάλεια – Δικαιοσύνη, ΕΕΕυρΔ 1:2015, σελ. 30.

⁸¹ Βλ. Γ. Νικολόπουλου, Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως Φορέας Αντεγκληματικής Πολιτικής, Το «πρόγραμμα» της Χάγης και η εφαρμογή του, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2008, σελ. 234 επ.

λειτουργία του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης και θα κλείσουμε το κεφάλαιο με αναφορά στην συνδρομή που παρέχεται στα θύματα σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

1.1 Φορείς και Υπηρεσίες Αντεγκληματικής Πολιτικής

1.1.1 Η Europol – Η Ιστορία και η Συνδρομή της

Το 1975 ιδρύθηκε, με πρωτοβουλία της Ολλανδίας, η ομάδα εργασίας TREVI για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και για τον συντονισμό των αστυνομικών δραστηριοτήτων των τότε 12 καρτών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας – μεταξύ των οποίων ήταν και η Ελλάδα – με σκοπό την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Η ίδρυση της Europol άρχισε να συζητείται από την ομάδα TREVI. Η αναγκαιότητα ίδρυσης μιας «πανευρωπαϊκής αστυνομίας» έγινε ξεκάθαρη λόγω της έντονης δραστηριοποίησης εγκληματικών οργανώσεων στον ευρωπαϊκό χώρο. Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, η εισροή μεταναστευτικών ρευμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο διεθνής χαρακτήρας του εμπορίου ναρκωτικών, οι μετακινήσεις των μελών της ιταλικής μαφίας εντός του ευρωπαϊκού χώρου αλλά και το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ήταν οι κυριότεροι παράγοντες που οδήγησαν στην ίδρυση της Europol.

Η πρόταση για την ίδρυση της Europol υιοθετήθηκε από την σύνοδο του Μάαστριχτ του 1991 και περιλήφθηκε στο αρ. Κ.1.9 της Συνθήκης (Κ.1.9: «police cooperation for the purposes of preventing and combating terrorism, unlawful drug trafficking and other serious forms of international crime, including if necessary certain aspects of

customs cooperation, in connection with the organization of a Union-wide system for exchanging information within a European Police Office (Europol)»).

Η πρώτη μονάδα της Europol, η Μονάδα Ναρκωτικών της Europol, η οποία ετέθη σε ισχύ την 3^η Ιανουαρίου 1994 επί Ελληνικής Προεδρίας, είχε στόχο την καταπολέμηση του παράνομου εμπορίου ναρκωτικών και του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος μέσω του εμπορίου ναρκωτικών. Η Europol ανέλαβε επίσημα τα πλήρη καθήκοντά της την 1^η Ιουλίου 1999. Σήμερα η Europol είναι ένας Οργανισμός εντός του οποίου ανταλλάσσονται και αναλύονται πληροφορίες και προσωπικά δεδομένα, αναπτύσσονται σχέσεις με τρίτα κράτη και οργανισμούς και συνάπτονται συμφωνίες συνεργασίας για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος.⁸²

Θα προχωρήσουμε σε μία σύντομη περιγραφή της οργάνωσής της. Όργανα της Europol είναι το Διοικητικό Συμβούλιο, ο Διευθυντής, ο Δημοσιονομικός Ελεγκτής και η Δημοσιονομική Επιτροπή. Κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης

⁸²Βλ. Ε. Α. Στεργιούλη, Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία Europol, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2003, σελ. 23επ., Γ. Νικολόπουλου, Κράτος, Ποινική Εξουσία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Μια εγκληματολογική προσέγγιση, εκδ. Κριτική 2002, σελ. 123 επ. και Μ. Anderson, Μ. denBoer, W. Gilmore, C. Raab, N. Walker, Policing the European Union, Theory, Law and Practice, εκδ. Clarendon Press 1995, σελ. 3επ. και Β. Heberton, T. Thomas, Policing Europe, Co-operation, conflict and control, εκδ. St. Martin's Press 1995, σελ. 172επ.

εκπροσωπείται στο Διοικητικό Συμβούλιο της Europol με έναν αντιπρόσωπο και διαθέτει μία ψήφο. Το Διοικητικό Συμβούλιο συμμετέχει στη διεύθυνση των σκοπών της Europol, εποπτεύει το έργο του διευθυντή και καθορίζει τα δικαιώματα των αξιωματικών – συνδέσμων. Μόνιμος εκπρόσωπος της Europol είναι ο διευθυντής αυτής. Ο Δημοσιονομικός ελεγκτής και η Δημοσιονομική Επιτροπή είναι υπεύθυνοι για τα δημοσιονομικά και οικονομικά ζητήματα.

Στόχος της Europol είναι η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των αρμοδίων εθνικών αστυνομικών αρχών και της συνεργασίας μεταξύ τους στο τομέα της αντεγκληματικής πολιτικής κυρίως όσον αφορά την αντιμετώπιση της βαριάς διεθνούς εγκληματικότητας. Η επέμβαση της Europol κρίνεται απαραίτητη όταν πληρούνται τα κριτήρια που αφορούν τη δομή του οργανωμένου εγκλήματος και όταν από τη συγκεκριμένη εγκληματική ενέργεια προσβάλλονται τουλάχιστον δύο κράτη ώστε να απαιτείται κοινή δράση και συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με το αρ. 2 της Σύμβασης της Europol όπως αυτή ισχύει από 18/04/2007, ως βαριά διεθνή εγκλήματα θεωρούνται τα εγκλήματα της τρομοκρατίας που στρέφονται κατά της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας, της προσωπικής ελευθερίας ή της ατομικής ιδιοκτησίας, η διακίνηση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η διακίνηση πυρηνικών και ραδιενεργών ουσιών, η διακίνηση παράνομων μεταναστών, η εμπορία ανθρώπων και η εμπορία κλεμμένων οχημάτων καθώς και οι περαιτέρω εκφάνσεις όσων αναφέρονται στο παράρτημα της σύμβασης.⁸³ Επίσης, σύμφωνα με την απόφαση 2005/511/ΔΕΥ από 12/07/2005, η Europol επεμβαίνει ως κεντρική υπηρεσία προκειμένου να αντιμετωπιστεί η παραχάραξη και η κιβδηλεία του ευρώ

⁸³Βλ. Δ. Παπαγιάννη, Ο Χώρος της Ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 2008, σελ. 85 επ. και ΦΕΚ Αρ. Φύλλου 74/2002.

προκειμένου να εφαρμοστεί αποτελεσματικότερα η διεθνής σύμβαση για την πρόληψη της παραχάραξης και της κιβδηλείας όπως αυτή υπεγράφη στη Γενεύη το 1929. Σύμφωνα με το αρ. 12 της Σύμβασης της Γενεύης «σε κάθε χώρα, στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου της, πρέπει να οργανώνονται από κεντρική υπηρεσία έρευνες για ζητήματα παραχάραξης και κιβδηλείας».⁸⁴

Το πρώτο αντικείμενο της Europol ήταν η καταπολέμηση του εμπορίου ναρκωτικών. Ωστόσο, το εν λόγω πρόβλημα διογκώνεται συνεχώς καθώς εμφανίζονται νέες μορφές ναρκωτικών ουσιών, κυρίως συνθετικών ναρκωτικών ουσιών, και διευρύνεται το εμπόριο ναρκωτικών, όπως αναλύθηκε εκτενώς σε προηγούμενο κεφάλαιο. Η Europol προβλέπει τη διακρατική συνεργασία για την αντιμετώπιση του έντονου αυτού φαινομένου και ταυτόχρονα την ενίσχυση της συνεργασίας με τρίτες χώρες και οργανισμούς. Διευκολύνει την συλλογή, ανάλυση και ανταλλαγή πληροφοριών. Σημειωτέον ότι το 50% των πληροφοριών που ανταλλάσσονται μεταξύ των Αξιοματικών Συνδέσμων ετησίως αφορούν περιπτώσεις εμπορίας ναρκωτικών. Η Europol διατηρεί δύο βάσεις δεδομένων σχετικά με την κοκαΐνη και τα χάπια ecstasy. Οι βάσεις αυτές περιέχουν ηλεκτρονικούς καταλόγους που περιέχουν λογότυπους (logos) τέτοιου είδους χαπιών με όλες τις πληροφορίες που αφορούν τη χημική τους σύσταση, τον τόπο ανεύρεσης, την αρχή ανεύρεσης και κατάσχεσής τους κλπ. Η Europol συντάσσει ανά δίμηνο ενημερωτικά δελτία για την παραγωγή και διακίνηση ναρκωτικών ουσιών καθώς και το εγχειρίδιο για τον τρόπο παραγωγής συνθετικών ναρκωτικών ουσιών και προχωρά στην οργάνωση σεμιναρίων για την αντιμετώπιση του εν λόγω προβλήματος. Τέλος, η Europol διαθέτει το Σύστημα Έγκαιρης Προειδοποίησης (Early Warning System) για την κυκλοφορία νέων συνθετικών

⁸⁴ Βλ. Απόφαση 2005/511/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 12^{ης} Ιουλίου 2005 στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/LSU/?uri=CELEX%3A32005D0511>

ναρκωτικών ουσιών για το οποίο συνεργάζεται με το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τα ναρκωτικά. Εκτός από τη Europol, στον τομέα των ναρκωτικών έχει σημαντική δράση και η ομάδα POMPIDOU, η οποία είναι διακυβερνητικό όργανο που αποτελείται από χώρες και όχι από φυσικά πρόσωπα ή συγκεκριμένους φορείς. Τα μέλη της ανέρχονται σε 35. Η ομάδα ασχολείται με τη διεπιστημονική μελέτη του ζητήματος των ναρκωτικών με σκοπό την αντιμετώπισή του. Η ομάδα δραστηριοποιείται στους τομείς πρόληψης, θεραπείας και ποινικής δικαιοσύνης όσον αφορά τα αδικήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά.⁸⁵

Η καταπολέμηση του φαινομένου της τρομοκρατίας αποτελεί επίσης έναν από τους βασικούς στόχους της Europol. Η ιδεολογική διάσταση μιας τρομοκρατικής οργάνωσης, όπως περιγράφηκε άνωθεν καθιστά ιδιαίτερα δύσκολη την αντιμετώπιση του εν λόγω ζητήματος. Τα κράτη μέλη της Europol δύνανται να ανταλλάσσουν πληροφορίες μέσω του δικτύου Αξιοματικών Συνδέσμων της Europol. Εντός της Europol έχει συσταθεί ειδική ομάδα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Η Task Force συστάθηκε με απόφαση του Συμβουλίου της 20/09/2001 με αφορμή τις τρομοκρατικές ενέργειες της 11^{ης} Σεπτεμβρίου στις Η.Π.Α. Η Task Force, με έδρα στη Χάγη της Ολλανδίας, συγκεντρώνει και αναλύει πληροφορίες σχετικά με την απειλή τρομοκρατικών επιθέσεων και συντάσσει εκθέσεις αφορώσες την Ισλαμική τρομοκρατία και τα απαιτούμενα μέτρα ασφαλείας στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αξιοσημείωτη είναι η παρατήρηση ότι, στα πλαίσια της αντιμετώπισης της τρομοκρατίας, οι αρμόδιες εθνικές αρχές προτιμούν την υλοποίηση διμερών επαφών και συνεργασιών, οι οποίες αποβαίνουν πιο αποτελεσματικές από τη συνεργασία με την Task Force. Σημαντικό ωστόσο είναι το γεγονός ότι τα κράτη μέλη της Europol

⁸⁵Βλ. POMPIDOU στο: <https://www.okana.gr/2012-05-02-08-47-43/diethneiseurwpaikes-summetoxes/item/157-pompidou>.

και μέσω της συνδρομής της διαθέτουν εκσυγχρονισμένες βάσεις δεδομένων, αλλά και εκσυγχρονισμένο νομοθετικό πλαίσιο όσον αφορά την τρομοκρατία.⁸⁶

Εν συνεχεία, η Europol έχει ενεργό συμμετοχή στην προσπάθεια αντιμετώπισης του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, παρόλο που στο παρελθόν μέχρι και το 2002, η δυνατότητα εμπλοκής της ήταν περιορισμένη καθώς δεν μπορούσε να επέμβει σε όλες τις περιπτώσεις που αφορούσαν οικονομική εγκληματικότητα. Με βάση τη Σύμβαση της Europol στην αρμοδιότητά της υπάγονταν οικονομικά εγκλήματα που σχετίζονται με εμπόριο ναρκωτικών ή ανθρώπων, παιδική πορνογραφία, παράνομη μετανάστευση, εμπορία ραδιενεργών και πυρηνικών υλικών, εμπόριο κλεμμένων οχημάτων και τρομοκρατία. Από το 2002 και εξής η αρμοδιότητα της Europol επεκτείνεται σε όλες τις μορφές οργανωμένου εγκλήματος. Εξαιρούνται ωστόσο οι φορολογικές παραβάσεις και οι παραβάσεις που αφορούν οικονομικά ζητήματα σχετικά με τον προϋπολογισμό. Στόχοι της Europol είναι η συγκέντρωση και ανάλυση πληροφοριών, η παρακολούθηση ύποπτων συναλλαγών, και η καταπολέμηση της απάτης μέσω πιστωτικών καρτών.⁸⁷

Όσον αφορά το κυβερνοέγκλημα, η Europol έχει δημιουργήσει ένα εξοπλισμένο και ειδικά επανδρωμένο κέντρο, το High Tech Crime Center με στόχο τη συλλογή και ανάλυση πληροφοριών όσον αφορά τις εγκληματικές οργανώσεις που δρουν στον κυβερνοχώρο. Το κέντρο αυτό παρακολουθεί επίσης την εξέλιξη της τεχνολογίας και τις πιθανές δυνατότητες που αυτή προσφέρει και ενημερώνει επί του θέματος τις αρμόδιες δικωτικές αρχές και τους φορείς δίωξης του ηλεκτρονικού εγκλήματος.

⁸⁶ Βλ. B. Heberton, T. Thomas, Policing Europe, Co-operation, conflict and control, εκδ. St. Martin's Press 1995, σελ. 172 επ.

⁸⁷ Βλ. Ε. Α. Στεργιούλη, Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία Europol, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2003, σελ. 161 επ.

Παρά τις επισταμένες προσπάθειες της Europol να αντιμετωπίσει το πληροφορικό έγκλημα και να συνδράμει τις κρατικές αρχές, χρειάζεται ακόμη μεγάλη προσπάθεια καθώς το πληροφορικό έγκλημα στηρίζεται στα πιο σύγχρονα τεχνολογικά μέσα, τα οποία παρέχουν ταχύτητα και ανωνυμία και εμποδίζουν την αντιμετώπισή του.⁸⁸

Για την όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών στο πλαίσιο της αστυνομικής συνεργασίας εντός της Ένωσης έχουν διαμορφωθεί στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης κεντρικές υπηρεσίες και όργανα που είναι υπεύθυνα για την προώθηση και οργάνωση αυτής της συνεργασίας. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση προβλέπει την ελεύθερη ανταλλαγή πληροφοριών μέσω των συνδέσμων της Europol και τη δημιουργία βάσεων δεδομένων και πληροφόρησης όπως το European Information System και το Customs Information System.⁸⁹

1.1.2 Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία

Στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου για την καταπολέμηση της απάτης, 16 εκ των κρατών μελών – και συγκεκριμένα, η Αυστρία, το Βέλγιο, η Βουλγαρία, η Κροατία, η Κύπρος, η Τσεχική Δημοκρατία, η Εσθονία, η Φινλανδία, η Γαλλία, η Γερμανία, Ελλάδα, η Λετονία, η Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, η Ιταλία, η Μάλτα, η Πορτογαλία, η Ρουμανία, η Σλοβενία, η Σλοβακία, η Ισπανία και η Ολλανδία - συμφώνησαν τον Απρίλιο του 2017 την ενδυνάμωση της συνεργασίας τους συγκεκριμένα για την καταπολέμηση της απάτης. Για την επίτευξη αυτού του στόχου κινήθηκε η διαδικασία της ενισχυμένης συνεργασίας κατά την οποία ένα

⁸⁸ Βλ. Ε. Α. Στεργιούλη, Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία Europol, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2003, σελ. 166 επ.

⁸⁹ Βλ. W. Bruggeman, Σχέση μεταξύ Αστυνομικών και Δικαστικών Αρχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μτφρ. Ε. Στεργιούλη, ΠοινΔικ 6/1998, σελ. 568 επ.

σύνολο εννέα τουλάχιστον κρατών μελών μπορεί να προχωρήσει στην πραγματοποίηση ενός στόχου ακόμα και αν δεν επιτυγχάνεται η ομόφωνη απόφαση από όλα τα μέλη της Ένωσης. Στην εν λόγω περίπτωση, έπειτα από τριετείς διαπραγματεύσεις που ξεκίνησαν μετά από πρόταση της Επιτροπής το 2013, προέκυψε ομόφωνη απόφαση. Έτσι κινήθηκε η διαδικασία της ενισχυμένης συνεργασίας με στόχο την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, η οποία θα έχει τη δυνατότητα να διεξάγει έρευνες και να ασκεί ποινικές διώξεις για εγκλήματα που πλήττουν τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ των οποίων είναι η απάτη, η διαφθορά, το ξέπλυμα χρήματος και η διασυνοριακή απάτη όσον αφορά τον Φ.Π.Α. Μέχρι σήμερα, τα εγκλήματα που αναφέρθηκαν ως άνω και κυρίως η διασυνοριακή απάτη από την οποία τα κράτη μέλη χάνουν έσοδα ύψους 50 δις. Ευρώ ετησίως, ερευνούν μόνο οι εθνικές αρχές, η δικαιοδοσία των οποίων έχει όριο τα εθνικά σύνορα κάθε κράτους. Από την άλλη πλευρά, οι υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) και η Ευρωπαϊκή Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας (Eurojust) δεν κινούν ποινική δίωξη στα κράτη μέλη. Έτσι διαπιστώνεται ένα κενό που δεν μπορεί να καλυφθεί ούτε από τις εθνικές αρχές ούτε από τους υφιστάμενους ευρωπαϊκούς οργανισμούς. Για το λόγο αυτό κρίνεται απαραίτητη η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας η οποία θα ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα γεφυρώσει το κενό αυτό με σκοπό την καταπολέμηση των εγκλημάτων που βλάπτουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης και κατ' επέκταση των κρατών μελών της. Πρώτος και βασικός στόχος της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας θα είναι η καταπολέμηση της απάτης σε βάρος του προϋπολογισμού της Ένωσης μέσω της διεξαγωγής διασυνοριακών ερευνών σε περιπτώσεις απάτης που αφορούν κονδύλια άνω των 10.000 ευρώ και σε περιπτώσεις διασυνοριακής απάτης στον τομέα του Φ.Π.Α. που

αφορούν ζημία άνω των 10 εκατ. Ευρώ. Έμφαση δίνεται στην ανάγκη συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με τις εθνικές αρχές καθώς και με τους λοιπούς φορείς της Ένωσης η Eurojust και η Europol. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αναμένεται να αναλάβει τα καθήκοντά της μέχρι το τέλος του έτους 2020 δεδομένης της χρονικής διάρκειας που απαιτείται για τη συγκρότησή της.⁹⁰

1.1.3 Η Eurojust

Η Eurojust ιδρύθηκε με πρωτοβουλία της Γαλλίας και της Γερμανίας και ξεκίνησε τη λειτουργία της το 2001.⁹¹ Βασικός στόχος της Eurojust είναι η δικαστική συνεργασία στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Eurojust αποτελείται από εθνικούς εισαγγελείς, δικαστές ή αστυνομικούς με ισοδύναμες αρμοδιότητες, οι οποίοι είναι αποσπασμένοι από κάθε κράτος μέλος στο δικό του νομικό τμήμα. Τον Ιούλιο του 2013, κατόπιν πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις προκειμένου να γίνει πιο σαφής η σχέση μεταξύ της Eurojust και της Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής και κατέληξαν το 2018 σε σχετικό κανονισμό, ο οποίος οδηγεί στην ενίσχυση του ρόλου των ευρωπαϊκών και εθνικών κοινοβουλίων και στην εποπτεία της λειτουργίας της Eurojust.⁹²

⁹⁰ Βλ. Ευρωπαϊκή Εισαγγελία Consilium στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/eppo/>.

⁹¹ Βλ. Ε. Στεργιούλη, EUROJUST: Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Δικαστικής Συνεργασίας, ΠοινΔικ 3/2001, σελ. 299 επ.

⁹² Βλ. Δ. Παπαγιάννη, Ο Χώρος της Ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 2008, σελ. 121 επ. και Eurojustστο: <http://www.eurojust.europa.eu/pages/home.aspx>

Η Eurojust βρίσκεται σε άμεση συνεργασία με την Europol καθώς στις 09/06/2004 υπεργάφη μεταξύ τους συμφωνία στενής συνεργασίας και η κάθε υπηρεσία λαμβάνει υπόψη της τις αναλύσεις που πραγματοποιούνται από την άλλη υπηρεσία.⁹³

1.1.4 Η Frontex

Η FRONTEX ή αλλιώς ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής ξεκίνησε τη λειτουργία της το 2005 με σκοπό την προστασία των συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η δράση της παρατάθηκε κατόπιν απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προκειμένου να αντιμετωπιστεί η μεταναστευτική κρίση που ξεκίνησε το 2015 και η λειτουργία της σήμερα βασίζεται στον Κανονισμό (ΕΥ)2016/1624. Στόχος της είναι η διαφύλαξη του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συνδράμει στην καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος και στην πρόληψη της τρομοκρατίας. Συνεργάζεται δε άμεσα με τη Europol και την επικουρεί συγκεντρώνοντας απαραίτητες πληροφορίες και δεδομένα. Σημαντικός είναι ο ρόλος της στο ζήτημα της μετανάστευσης. Συχνά τα κράτη μέλη της Ένωσης απευθύνονται στην FRONTEX προκειμένου να δρομολογήσει τον επαναπατρισμό παράνομων μεταναστών, αιτούντων άσυλο των οποίων το αίτημα δεν έγινε δεκτό από καμία χώρα, ατόμων που υπερβαίνουν την άδεια παραμονής τους στη χώρα υποδοχής τους κλπ. Ο αριθμός των ατόμων που επαναπατρίζονται έχει αυξηθεί με τελευταία ένδειξη την τιμή 14.000 επαναπατρισθέντων το 2017 έναντι 3.500 το 2015.

⁹³ Βλ. Γ. Νικολόπουλου, Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως Φορέας Αντεγκληματικής Πολιτικής, Το «πρόγραμμα» της Χάγης και η εφαρμογή του, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2008, σελ. 292 επ.

Για να επιτύχει τους σκοπούς της και να δρα με αποτελεσματικότητα, η FRONTEX διαθέτει ένα δίκτυο από 1500 αξιωματικούς φύλαξης των χερσαίων, θαλάσσιων και αερίων συνόρων. Οι αξιωματικοί είναι αρμόδιοι για την επιτήρηση και φύλαξη των συνόρων, για την αποτύπωση δακτυλικών αποτυπωμάτων, για την διενέργεια ελέγχων ασφαλείας καθώς και για την άμεση επέμβαση σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης.⁹⁴

1.1.5 Το Συμβούλιο της Ευρώπης

Το Συμβούλιο της Ευρώπης ιδρύθηκε ως διεθνής διακυβερνητική Οργάνωση στις 05 Μαΐου 1949. Πρόκειται για τον πιο παλιό ευρωπαϊκό πολιτικό θεσμό. Οι στόχοι του είναι να προωθήσει την ενότητα στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, να διασφαλίσει τις αρχές της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να βελτιώσει τις συνθήκες ζωής μέσα από την προώθηση των πανανθρώπινων αξιών.

Το 1956 υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης η απόφαση για την πρόληψη του εγκλήματος και τη μεταχείριση των εγκληματιών, η οποία αναφέρει τα εξής: «Το Συμβούλιο των Υπουργών, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία της δράσης του Συμβουλίου της Ευρώπης στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος και της μεταχείρισης των εγκληματιών, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη η δράση αυτή του Συμβουλίου να ασκείται μέσα στο πλαίσιο εκείνης των Ηνωμένων Εθνών, ώστε να αποφεύγονται επικαλύψεις, λαμβάνοντας υπόψη την ανταλλαγείσα

⁹⁴Βλ. FRONTEX – European Border and Coast Guard Agency στο: <https://frontex.europa.eu/about-frontex/foreword/>.

μεταξύ του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών και εκείνου του Συμβουλίου της Ευρώπης αλληλογραφία

Αποφασίζει:

1. Να αποδεχθεί την πρόσκληση που απευθύνθηκε στο Συμβούλιο για να αντιπροσωπευθεί, με την ιδιότητα του παρατηρητή, στις συσκέψεις της Ευρωπαϊκής συμβουλευτικής ομάδας των Ηνωμένων Εθνών για θέματα πρόληψης του εγκλήματος και μεταχείρισης των εγκληματιών [...]»⁹⁵

1.1.6 Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ιδρύθηκε το 1959 και εδρεύει στο Στρασβούργο. Στόχος του είναι να καθορίσει κανόνες σχετικούς με τις παραβιάσεις της πολιτικής προστασίας και των πολιτικών δικαιωμάτων όπως αυτά ορίζονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Από το 1998 αποτελεί δικαστήριο στο οποίο μπορούν να απευθυνθούν μεμονωμένα άτομα απευθείας. Οι κρίσεις του δικαστηρίου είναι δεσμευτικές για τα κράτη που αφορά και συνεπάγονται την τροποποίηση της εθνικής νομοθεσίας όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο για την διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων 800 Ευρωπαίων πολιτών σε 47 χώρες που είναι κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση.⁹⁶

⁹⁵ Βλ. Ι. Ι. Φαρσεδάκη, Η Κοινωνική Αντίδραση στο Έγκλημα και τα Όριά της, Μερικές ιστορικές, συγκριτικές, θεωρητικές και πρακτικές επισημάνσεις, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 1991, σελ. 91 επ.

⁹⁶ Βλ. European Court of Human Rights στο: https://www.echr.coe.int/Documents/Court_in_brief_ENG.pdf.

1.2 Το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης

Με αφορμή τις τρομοκρατικές επιθέσεις στις Η.Π.Α την 11^η Σεπτεμβρίου 2001 θεωρήθηκε σημαντική η ενίσχυση της διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας και η παροχή κατάλληλων μέσων για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Ένα τέτοιο μέσο είναι το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης (European Warrant Arrest) το οποίο συμφωνήθηκε στη Σύνοδο Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου τον Δεκέμβριο του 2000 επί Βελγικής Προεδρίας. Σκοπός του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης είναι η ταχύτερη έκδοση εντάλματος σύλληψης των εκάστοτε καταζητούμενων σε οποιαδήποτε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών όσον αφορά την τρομοκρατία.⁹⁷

Το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης έχει αυστηρά χρονικά όρια (60 ημέρες από τη σύλληψη έως την παράδοση ή 10 ημέρες αν ο συλληφθείς συναινεί στην παράδοσή του) και αφορά αδικήματα για τα οποία προβλέπεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών ετών στο κράτος έκδοσης του εντάλματος. Για ένα σύνολο 32 συγκεκριμένων αδικημάτων εκδίδεται ακόμα και αν η πράξη δεν θεωρείται ποινικό αδίκημα και από τα δύο εμπλεκόμενα κράτη.⁹⁸

Πέρα από τα ως άνω, το 2010 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε μια στρατηγική εσωτερικής ασφάλειας για την περίοδο 2010 – 2014. Η αντιμετώπιση της

⁹⁷ Βλ. Ε. Α. Στεργιούλη, Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία Europol, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2003, σελ. 146 επ. και Ε. Μπακιρλή, Σύγχρονη διακυβέρνηση και έλεγχος του εγκλήματος, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2018, σελ. 101 επ.

⁹⁸ Βλ. Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης στο:

https://www.google.com.ph/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjAro6L9IHZAhVDzKQKHSzAAcQFggmMAA&url=https%3A%2F%2Fjustice.europa.eu%2Fcontent_european_arrest_warrant-90-el.do&usg=AOvVaw2u-wh3X7jhUwERCSKkqWDF.

τρομοκρατίας θεωρείται κατά κύριο λόγο εθνική αρμοδιότητα των κρατών. Ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Ένωση λειτουργεί επικουρικά και στηρίζει τις προσπάθειες των κρατών μελών της στον τομέα αυτό. Έχει προχωρήσει μάλιστα στη δημιουργία ενός νομικού πλαισίου με σκοπό την ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και τη δημιουργία κοινών συστημάτων πληροφοριών, όπως το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν. Παρέχει επίσης οικονομική υποστήριξη στα κράτη μέλη για την δημιουργία κατάλληλων μηχανισμών για την διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών της Ένωσης.

Το 2011 δημιουργήθηκε το Δίκτυο Ενημέρωσης Ριζοσπαστικοποίησης (RAN), το οποίο επέτρεψε τη δημιουργία ενός δικτύου εμπειρογνομόνων που προσδιορίζουν τις καλύτερες πρακτικές για την αντιμετώπιση της βίας και των εξτρεμιστικών επιθέσεων. Μερικές από τις ενέργειες που πραγματοποιούνται για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας είναι, μεταξύ άλλων, η διακοπή χρηματοδότησης δικτύων που διευκολύνουν τρομοκρατικές δραστηριότητες, η συνεργασία για την προστασία δημόσιων περιοχών που θεωρούνται στόχοι τρομοκρατικών επιθέσεων και η στήριξη και ενδυνάμωση των επιζώντων από τρομοκρατικές επιθέσεις. Επίσης, έχει συναφθεί συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Η.Π.Α. σχετικά με την πρόσβαση στη μεταφορά των οικονομικών δεδομένων.

Η Συνεργασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι συνεχής όσον αφορά το ζήτημα της τρομοκρατίας προκειμένου να αντιμετωπιστεί πιο αποτελεσματικά το εν λόγω ζήτημα, να προταθούν νέα μέτρα και

να δημιουργηθούν υπηρεσίες πληροφόρησης και αντιμετώπισης, αλλά και υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων τρομοκρατικής ενέργειας και των οικογενειών τους.⁹⁹

Ωστόσο, το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης δεν πρέπει να εκτελείται πάντα και συγκεκριμένα όταν υπάρχει κίνδυνος απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης λόγω των συνθηκών κράτησης του προσώπου στο κράτος μέλος εκδόσεως του εντάλματος σύλληψης. Σημειωτέον ότι σε ορισμένα κράτη της Ένωσης οι συνθήκες κράτησης στα σωφρονιστικά καταστήματα είναι ιδιαίτερος δυσμενείς και βία μεταξύ των κρατουμένων εντείνεται. Σύμφωνα με τη νομολογία του ΕΔΔΑ η προστασία έναντι των βασανιστηρίων και της κακομεταχείρισης είναι απόλυτη και λειτουργεί ως προϋπόθεση για την εκτέλεση του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης.¹⁰⁰

Εκτός του ως άνω περιορισμού, η εκτέλεση του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης λειτουργεί βάσει της αρχής αναγνώρισης του διττού αξιοποίνου, βάσει της οποίας είναι απαραίτητος ο έλεγχος της παραγραφής του εγκλήματος ή της ποινής σύμφωνα με το δίκαιο του εκζητούμενου κράτους. Η παραγραφή του εγκλήματος ή της ποινής αποτελεί λόγω υποχρεωτικής άρνησης εκτέλεσης του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης για όσες πράξεις εκφεύγουν του ελέγχου του διττού αξιοποίνου. Ωστόσο, διατυπώνονται και απόψεις σύμφωνα με τις οποίες η κατάφαση του διττού αξιοποίνου ή η μη παραγραφή του εγκλήματος ή της ποινής δεν θα έπρεπε να λειτουργούν ως προϋποθέσεις για την εκτέλεση ενός Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης. Αντίθετα, όπως αναφέραμε και παραπάνω, η πιθανή βασανιστική

⁹⁹ Βλ. Βλ. Α. Καλλίδου, Ε. Παναγιωτίδου, Οι εξελίξεις στην Ε.Ε., Ι. Επικαιρότητα Ε.Ε. – Ι. Ελευθερία – Ασφάλεια – Δικαιοσύνη, ΕΕΕυρΔ 1:2015, σελ. 29 επ.

¹⁰⁰ Βλ. Γ. Σ. Χατζηθεοδώρου, Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης και βία μεταξύ των κρατουμένων στις ελληνικές φυλακές, Σκέψεις με αφορμή την από 20/07/2016 απόφαση του HighCourt of Justice (Αγγλία και Ουαλία στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις Markun. TheNafplionCourt of Appeal και Murphyv. ThePublicProsecutor'sOfficetotheAthensCourt of Appeal, ΠοινΔικ 5/2017, σελ. 397 επ.

μεταχείριση του κρατουμένου στα σωφρονιστικά καταστήματα θα πρέπει να λειτουργεί απαγορευτικά για την εκτέλεση του εντάλματος καθώς αντιτίθεται σε απόλυτες διεθνείς αρχές.¹⁰¹

1.3 Η συνδρομή προς τα Θύματα

Σύμφωνα με την έκθεση του Οργανισμού θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία δημοσιεύθηκε στις 09/01/2015, είναι έντονη η ανάγκη υποστήριξης και προστασίας των θυμάτων μέσω της δημιουργίας πιο εξειδικευμένων και πιο στοχευμένων υπηρεσιών υποστήριξης και προστασίας. Κρίνεται εξέχουσας σημασίας η παροχή μετατραυματικής υποστήριξης στα θύματα, η ψυχολογική και συμβουλευτική τους υποστήριξη και η προστασία τους όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο. Τολμούμε να πούμε ότι τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας και τα θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης προστατεύονται σε μεγαλύτερο βαθμό από παλαιότερα όταν βέβαια τολμούν να αποκαλύψουν το περιστατικό βίας το οποίο έχουν υποστεί. Από το 2013 και εξής, ένα θύμα ενδοοικογενειακής βίας είχε μεγαλύτερη ασφάλεια να ταξιδέψει σε άλλο κράτος έξω από τη χώρα καταγωγής του με απλή μεταφορά της εντολής που τον προστατεύει από τον δράστη. Αυτή η δυνατότητα εξασφαλίστηκε στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας τόσο από τον Κανονισμό για την αμοιβαία αναγνώριση μέτρων προστασίας σε αστικές υποθέσεις (Κανονισμός 606/2013) όσο και από την Οδηγία σχετικά με την ευρωπαϊκή εντολή προστασίας (Οδηγία 2001/1/99/ΕΕ). Τα μέτρα που έχουν ληφθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση διασφαλίζουν ότι όλα τα θύματα βίας έχουν τη δυνατότητα αναγνώρισης των

¹⁰¹ Βλ. Γ. Ναζίρη, Η σχέση του ελέγχου της παραγραφής ως λόγου υποχρεωτικής άρνησης εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης με τον αποκλεισμό του ελέγχου του διττού αξιοποιήσιμου κατ' άρθρο 10 παρ. 2 Ν 3251/2004, Σκέψεις σχετικά με την εφαρμογή του κατά μείζονα λόγο συλλογιστικού σχήματος, ΠοινΔικ 1/2018, σελ. 21 επ.

εντολών προστασίας τους σε οποιοδήποτε κράτος μέλος της Ε.Ε. Παράλληλα εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των πιο κοινών τύπων μέτρων προστασίας εντός της Ε.Ε.

Στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής κινητοποίησης μπορούμε να αναφέρουμε πολλές αποφάσεις και παρεμβάσεις των θεσμών της Ένωσης υπέρ των θυμάτων. Χαρακτηριστικά μπορούμε να αναφέρουμε το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του 1986 για την άσκηση βίας κατά των γυναικών με το οποίο η Ευρωπαϊκή Ένωση απαίτησε την αλλαγή της νομοθεσίας στις χώρες στις οποίες ο εξαναγκασμός σε ασέλγεια και ο βιασμός χαρακτηρίζονταν ως προσβολή της αιδούς. Συγκεκριμένα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκρινε ότι τα δύο αυτά εγκλήματα θα έπρεπε να χαρακτηριστούν ως προσβολές της ανθρώπινης προσωπικότητας με σκοπό να αποφευχθεί οποιαδήποτε αναφορά στο ήθος του θύματος, στη συμπεριφορά του ή στο παρελθόν του σε σχέση με το διαπραττόμενο έγκλημα. Ζητήθηκε μάλιστα να απαγορευθούν οι από τα εθνικά δικαστήρια αναφορές στο ιστορικό του θύματος και η χρήση αυτών ως αποδεικτικών στοιχείων για την πιθανή απαλλαγή ή μείωση της ποινής του δράστη.¹⁰² Σημαντικές είναι επίσης οι συστάσεις του Συμβουλίου τα Ευρώπης R (85) 11 για τη «θέση του θύματος στο πλαίσιο του ποινικού νόμου και της ποινικής δικαιοσύνης» και R (87) 21 για την «αρωγή των θυμάτων και την πρόληψη της θυματοποίησης».¹⁰³ Τέλος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απαίτησε την αλλαγή της νομοθεσίας και όσον αφορά την αυτεπάγγελτη δίωξη των εγκλημάτων σεξουαλικής βίας, η οποία δεν ήταν δεδομένη σε όλες τις χώρες, καθώς σε κάποιες χώρες απαιτείτο η έγκληση του θύματος για να ξεκινήσει η ποινική δίωξη ενός

¹⁰² Σ. Αλεξιάδη, Εγκληματολογία, εκδ. Σάκκουλα, Ε' έκδοση 2011, σελ. 289 επ.

¹⁰³ Βλ. Β. Αρτινοπούλου, Επανορθωτική Δικαιοσύνη, Η πρόκληση των σύγχρονων δικαιοκτών συστημάτων, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2010, σελ. 62 επ.

τέτοιου εγκλήματος. Πέραν αυτής της καίριας παρέμβασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο εσωτερικό δίκαιο των κρατών μελών της και όσον αφορά την προστασία των θυμάτων έχουν υπάρξει και άλλες σχετικές ενωσιακές αποφάσεις.¹⁰⁴

Ωστόσο, παρά τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί από την Ένωση και παρά τη βελτίωση των μέτρων και των υπηρεσιών υποστήριξης των θυμάτων βίας, σε πολλά κράτη μέλη τα θύματα εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προβλήματα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει λάβει απόφαση να βελτιώνει κάθε χρόνο τα υποστηρικτικά μέτρα για τα θύματα εγκλημάτων που προέρχονται από κάποιο μέρος εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Βλ. Σ. Αλεξιάδη, Εγκληματολογία, εκδ. Σάκκουλα, Ε' έκδοση 2011, σελ. 289 επ.

¹⁰⁵ Βλ. Α. Καλλίδου, Ε. Παναγιωτίδου, Οι εξελίξεις στην Ε.Ε., Ι. Επικαιρότητα Ε.Ε. – Ι. Ελευθερία – Ασφάλεια – Δικαιοσύνη, ΕΕΕυρΔ 1:2015, σελ. 29.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

Η Σύμβαση του Ο.Η.Ε. και η δράση του

Η Interpol, οι Διεθνείς Οργανώσεις και η Παγκόσμια εταιρεία Θυματολογίας

Ο ρόλος του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου

2.1. Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και η Σύμβαση του Ο.Η.Ε.

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών Ιδρύθηκε στις 24 Οκτωβρίου 1945 από 51 κράτη – μέλη, τα οποία δεσμεύτηκαν ότι θα διατηρήσουν την ειρήνη μέσα από τη διεθνή συνεργασία και τη συλλογική ασφάλεια. Σήμερα, κράτη – μέλη του Ο.Η.Ε. είναι 193 χώρες. Η λειτουργία του διέπεται από το Καταστατικό του Χάρτη. Σύμφωνα με τον τελευταίο, ο Ο.Η.Ε. έχει του εξής τέσσερις σκοπούς:

1. Τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας
2. Την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των εθνών
3. Τη συνεργασία και την επίλυση διεθνών προβλημάτων
4. Την προώθηση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ο Ο.Η.Ε. δεν έχει νομοθετική λειτουργία, αλλά διασφαλίζει την επίλυση προβλημάτων που αφορούν τη διεθνή κοινωνία. Στην προσπάθεια επίλυσης αυτών συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη του μέσω ψηφοφορίας, στην οποία κάθε κράτος

μέλος διαθέτει μία ψήφο και έτσι διασφαλίζεται η αρχή της ισότητας μεταξύ των κρατών μελών του.¹⁰⁶

Τη δεκαετία του 1970 άρχισε να γίνεται εμφανές στις Η.Π.Α ότι οι πολιτικές που έως τότε ακολουθούνταν για την αντιμετώπιση του Οργανωμένου Εγκλήματος δεν ήταν αποτελεσματικές και δεν μπορούσαν πλέον να αντιμετωπίσουν τις διεθνείς διαστάσεις που είχε λάβει το οργανωμένο έγκλημα. Οι Η.Π.Α ακολουθούσαν πάντα και εξακολουθούν να ακολουθούν μία πολιτική αυστηρής ποινικής καταστολής προκειμένου να αντιμετωπίσουν το εγκληματικό φαινόμενο εν γένει. Το οργανωμένο έγκλημα ήταν πάντα ένα τμήμα της εξωτερικής τους πολιτικής, στο οποίο έδιναν ιδιαίτερη βαρύτητα έχοντας υποστηρίξει στο παρελθόν ότι αποτελεί μεγαλύτερο κίνδυνο ακόμα και από αυτόν που απετέλεσε ο Ψυχρός Πόλεμος. Μέσω τις διακρατικής συνεργασίας, το συγκεκριμένο μοντέλο των Η.Π.Α έγινε γνωστό και στις Ευρωπαϊκές χώρες. Στο 5^ο Συνέδριο του Ο.Η.Ε. που πραγματοποιήθηκε το 1975 το οργανωμένο έγκλημα αντιμετωπίστηκε και συζητήθηκε για πρώτη φορά σε ξεχωριστή κατηγορία με έμφαση στους διεθνείς κινδύνους που προκύπτουν και στη σύνδεση του οργανωμένου εγκλήματος με το έγκλημα του λευκού περιλαιμίου και τη διαφθορά. Διατυπώθηκε τότε για πρώτη φορά η έννοια του διεθνικού εγκλήματος και υιοθετήθηκε ο όρος επιχειρησιακό έγκλημα προκειμένου να περιγραφεί το συγκεκριμένο φαινόμενο.

Ακολούθως, το 1995 αποφασίστηκε από την περιφερειακή διάσκεψη υπουργών στο Μπουένος Άιρες να δημιουργηθεί μία επιτροπή, η οποία θα στοιχειοθετούσε ένα δεσμευτικό για τα κράτη μέλη του Ο.Η.Ε. κείμενο όσον αφορά το διεθνικό έγκλημα

¹⁰⁶ Βλ. Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών στο : https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=16&Itemid=10

και προσδιορίστηκαν 18 τύποι εγκλημάτων που κρίθηκε ότι έχουν λάβει διεθνείς διαστάσεις. Εν συνεχεία, το 2000, στη διάσκεψη των εκπροσώπων των κρατών μελών του Ο.Η.Ε. στο Παλέρμο υπεγράφη η σύμβαση του Ο.Η.Ε. κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος, η οποία παραμένει γνωστή ως Σύμβαση του Παλέρμο και τέθηκε σε ισχύ το 2003. Σημειωτέον ότι ο Σύμβαση του Παλέρμο κυρώθηκε από την Ελλάδα το 2003 και τέθηκε σε ισχύ το 2010.¹⁰⁷

Η Σύμβαση του Παλέρμο αφορά τόσο την πρόληψη όσο και την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο αρ. 1 του ν. 3875/2010 βάσει του οποίου κυρώθηκε το κείμενο της Σύμβασης στη χώρα μας, «Αντικείμενο της Σύμβασης είναι η προαγωγή της συνεργασίας για την πιο αποτελεσματική πρόληψη και καταπολέμηση του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος».¹⁰⁸ Στο κείμενο της σύμβασης ορίζεται μεταξύ άλλων η έννοια της εγκληματικής οργάνωσης και η έννοια του σοβαρού εγκλήματος. Στόχος της λοιπόν είναι η πρόληψη και η αντιμετώπιση των σοβαρών εγκλημάτων και των εγκληματών που αφορούν τη συμμετοχή σε οργανωμένη εγκληματική ομάδα, τη νομιμοποίηση προϊόντων εγκλήματος, τη διαφθορά και την παρακώλυση της δικαιοσύνης.

Στη σύμβαση του Παλέρμο δεν δίδεται ένας σαφής ορισμός της έννοιας του εγκλήματος, ωστόσο σημαντικός είναι ο ορισμός που δίνεται στο αρ. 3 παρ. 2 της σύμβασης όσον αφορά τη διεθνή φύση του εγκλήματος.¹⁰⁹ Όπως προκύπτει από το

¹⁰⁷ Βλ. Σ. Βιδάλη, Πέρα από τα Όρια, Η Αντεγκληματική Πολιτική Σήμερα, εκδ. ΝομικήΒιβλιοθήκη 2017, σελ. 173επ.

¹⁰⁸ Βλ. United Nations Convention against Transnational Organized Crime στο: https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THEREOF.pdf και ΦΕΚ 158/Α/20-09-2010.

¹⁰⁹ Βλ. Σ. Βιδάλη, Πέρα από τα Όρια, Η Αντεγκληματική Πολιτική Σήμερα, εκδ. ΝομικήΒιβλιοθήκη 2017, σελ. 173επ. και Ι. Ι. Μπαλαούρα και Ε. Μπίτσικα, Το Διασυνοριακό Οργανωμένο Έγκλημα ως

κείμενο του ν. 3875/2010 «...ένα έγκλημα θεωρείται διεθνικής φύσης αν: α. τελείται σε περισσότερα του ενός κράτη, β. τελείται σε ένα κράτος, αλλά σημαντικό τμήμα της προπαρασκευής, του σχεδιασμού, της καθοδήγησης ή του ελέγχου του λαμβάνει χώρα σε άλλο κράτος, γ. τελείται σε ένα κράτος, αλλά έχει σημαντικές επιπτώσεις σε άλλο κράτος.»¹¹⁰ Τέλος, στη σύμβαση του Παλέρμο προβλέπονται εγγυήσεις τόσο για τα θύματα όσο και για τους μάρτυρες οι οποίες δεσμεύουν τις εθνικές νομοθεσίες των κρατών – μελών.¹¹¹ Από τις κυβερνήσεις ορισμένων κρατών η Σύμβαση του Παλέρμο δεν έχει κριθεί επαρκής ή εύκολα εφαρμόσιμη. Γεγονός είναι ότι παρά τα χρόνια που έχουν περάσει από την θέση της σε ισχύ, η συνολική αποτίμηση της εφαρμογής της δεν έχει επιτευχθεί ακόμη. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το εμπόριο ναρκωτικών εξακολουθεί και τα κέρδη από την εν λόγω δραστηριότητα ανέρχονται σε 1 τρις, ενώ τα κέρδη από τη διακίνηση ανθρώπων σε 20 δις. Παλαιότερες μορφές εγκληματικών οργανώσεων έχουν μειωθεί ή εξαφανιστεί, όπως η περίπτωση της μαφίας, της οποίας η εμφάνιση είναι πολύ μικρότερη απ' ό,τι παλαιότερα, αλλά έχουν εμφανιστεί νέες μορφές εγκλημάτων και οργανώσεων με διαφορετικές βάσεις (π.χ. θρησκευτικού περιεχομένου) από την οικογενειοκρατική βάση που είχε η οργάνωση της μαφίας. Ο Ο.Η.Ε. ασκεί πίεση στα κράτη μέλη του προκειμένου να προσαρμόσουν την εθνική τους νομοθεσία στις υποδείξεις και τις απαιτήσεις της Σύμβασης. Ωστόσο, μέχρι στιγμής, δεν έχει αποδειχθεί ότι η εφαρμογή των

απειλή για την ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet, 2018., σελ. 6 επ.

¹¹⁰ Βλ. United Nations Convention against Transnational Organized Crime στο:

https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THEREO.pdf και ΦΕΚ 158/Α/20-09-2010.

¹¹¹ Βλ. Σ. Βιδάλη, Πέρα από τα Όρια, Η Αντεγκληματική Πολιτική Σήμερα, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2017, σελ. 173 επ.

διατάξεων της Σύμβασης είναι ικανή να αρκετή προκειμένου να περιορίσει, πολλώ δε μάλλον να εξαλείψει, τα εγκληματικά φαινόμενα τα οποία επιδιώκει να εξαλείψει.¹¹²

2.2 Φορείς κι Υπηρεσίες Αντεγκληματικής Πολιτικής

2.2.1 Η Interpol – Η Ιστορία της και η Συνδρομή της

Η ανάγκη ίδρυσης της Interpol εμφανίστηκε όταν οι αστυνομικοί και οι δικαστικοί άρχισαν να αντιλαμβάνονται ότι η εγκληματικότητα δεν μπορεί πλέον να αντιμετωπίζεται μόνο σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο. Το πρόβλημα ήταν ότι οι αστυνομικές δυνάμεις ανά τον κόσμο δεν είχαν καμία εξουσία ή αρμοδιότητα εκτός των εθνικών τους συνόρων. Με την ανακάλυψη του αεροπλάνου και τη διευκόλυνση των μετακινήσεων μέσω επίγειων, θαλάσσιων ή εναέριων μέσων ξεκίνησε και η «μετακίνηση» του εγκλήματος γεγονός που κατέστησε ακόμη πιο απαραίτητη μία διεθνή συνεργασία για την καταπολέμησή του. Ο άνθρωπος που ανέλαβε την αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος ήταν ο Πρίγκιπας Αλβέρτος ο Πρώτος του Μονακό, όπου πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο του 1914 το Πρώτο Διεθνές Συνέδριο Αστυνομίας με μεγάλη επιτυχία και αρκετά ενδιαφέρουσες συμμετοχές, ομιλίες και

¹¹² Βλ. Σ. Βιδάλη, Πέρα από τα Όρια, Η Αντεγκληματική Πολιτική Σήμερα, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2017, σελ. 173 επ.

συμπεράσματα. Ωστόσο, το μεγαλόπνοο σχέδιο που είχε ξεκινήσει διακόπηκε από το ξέσπασμα του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου.

Πέντε χρόνια μετά το τέλος του πολέμου, τον Ιούνιο του 1923, και ενώ η εγκληματικότητα των φτωχών βρισκόταν σε μεγάλη έξαρση και η πολιτική αστάθεια ήταν ιδιαίτερα έντονη, ο Dr. Johann Schober, ο αρχηγός της αυστριακής αστυνομίας, αποφάσισε φιλόδοξα να πραγματοποιήσει το Δεύτερο Διεθνές Συνέδριο Αστυνομίας, στο οποίο το Μονακό απουσίαζε, ενώ η Ελλάδα συμμετείχε για πρώτη φορά. Από το Συνέδριο αυτό προήλθε η International Criminal Police Commission (ICPC), η οποία το 1946 ονομάστηκε Interpol μετά από προσπάθεια του Βελγίου να αναδιοργανώσει την ICPC μετά το τέλος του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου. Η Interpol θεωρείται ότι υφίσταται από τον Σεπτέμβριο του 1923. Το FBI συμμετείχε για πρώτη φορά στην Interpol το 1938.¹¹³

Η Interpol σήμερα εδρεύει στη Lyon της Γαλλίας, αριθμεί 192 χώρες μέλη και, σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη, αποτελεί Μη Κυβερνητική Οργάνωση.¹¹⁴ Η Interpol δεν ασκεί άμεση επιρροή στην Αστυνομία ή στη εθνική δικαστική λειτουργία, ωστόσο πολλές δραστηριότητές της, όπως τα εντάλματα σύλληψης και τα αιτήματα δικαστικής συνδρομής, ελέγχονται άμεσα από τις εθνικές δικαστικές αρχές.¹¹⁵

Η Interpol έχει όπως και η Europol ως έναν από τους πρωταρχικούς και σημαντικότερους στόχους της την καταπολέμηση του παράνομου εμπορίου

¹¹³ Βλ. F. Bresler, Interpol, εκδ. Sinclair – Stevenson 1992, σελ. 11 επ. και S. Garcia – Jourdan, L' emergence d' un espace européen de liberté, de sécurité et de justice, εκδ. Bruylant 2005, σελ. 450 επ.

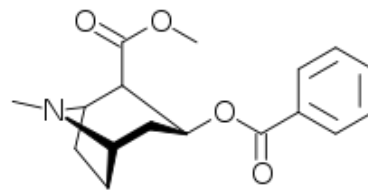
¹¹⁴ Βλ. Interpol στο: <https://www.interpol.int/>.

¹¹⁵ Βλ. W. Bruggeman, Σχέση μεταξύ Αστυνομικών και Δικαστικών Αρχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μτφρ. Ε. Στεργιούλη, ΠοινΔικ 6/1998, σελ. 568 επ.

ναρκωτικών.¹¹⁶ Το ενδιαφέρον της Interpol επικεντρώνεται στις πιο συχνά διακινούμενες και χρησιμοποιούμενες ναρκωτικές ουσίες, ήτοι στην κάνναβη, την κοκαΐνη, την ηρωίνη και τα ψυχοτρόπα ναρκωτικά. Στόχος της είναι να εντοπίζει νέες μορφές συνθετικών ναρκωτικών, όπως και η Europol και να ταυτοποιεί εγκληματικές οργανώσεις που ασχολούνται με το εμπόριο ναρκωτικών με σκοπό την εξάρθρωσή τους.

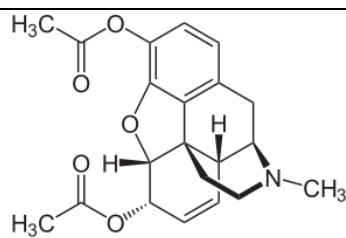
Κάνναβη

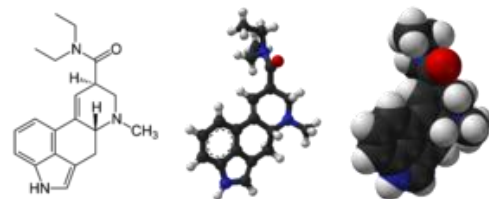
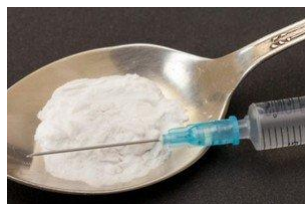
Χημική Δομή Κοκαΐνης

Χρήση Κοκαΐνης

Χημική Δομή Ηρωίνης

Χημική Δομή LSD

¹¹⁶ Βλ. F. Bresler, Interpol, εκδ. Sinclair – Stevenson 1992, σελ. 217 επ.

Για να επιτευχθούν οι στόχοι της Interpol στηρίζει διεθνείς έρευνες για την παραγωγή, το εμπόριο και τη διακίνηση ναρκωτικών και οργανώνει σεμινάρια, συναντήσεις και ενημερώσεις για τις διωκτικές αρχές κάθε κράτους.¹¹⁷ Στον τομέα των ναρκωτικών, πέραν από την Interpol σημαντική ήταν και η συνδρομή άλλων διακυβερνητικών υπηρεσιών, όπως το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο της Κατάχρησης των Ναρκωτικών και το Συμβούλιο Τελωνιακής Συνεργασίας.¹¹⁸

Η αντιμετώπιση της τρομοκρατίας αποτελεί εξίσου σημαντικό στόχο της Interpol. Την περίοδο του Nepote η Interpol είχε πολύ μικρή ανάμειξη στην αντιμετώπιση του φαινομένου λόγω του πολιτικού χαρακτήρα που είχε η δράση των τρομοκρατικών οργανώσεων. Εν τέλει με την άφιξη του Kendall στην Interpol ιδρύθηκε μία ειδική ομάδα κατά της τρομοκρατίας. Το 1987 εκδόθηκε ένας οδηγός 62 σελίδων με σκοπό την ενημέρωση των εθνικών αστυνομικών αρχών παγκοσμίως για την αντιμετώπιση των τρομοκρατικών επιθέσεων. Στόχος της Interpol στα πλαίσια της αντιμετώπισης της τρομοκρατίας είναι η ενίσχυση της παγκόσμιας συνεργασίας των διωκτικών αρχών και η μετάδοση των κατάλληλων γνώσεων στους φορείς αντιμετώπισης της τρομοκρατίας όσον αφορά το κυβερνοέγκλημα, τη διαχείριση βάσεων δεδομένων κλπ.¹¹⁹ Τέλος, στόχος της Interpol είναι η καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος που αφορά πιστωτικές κάρτες, ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, πλαστά νομίσματα και έγγραφα ασφαλείας. Για να πετύχει τους ως άνω περιγραφόμενους σκοπούς της η Interpol συγκεντρώνει και αναλύει πληροφορίες, ενημερώνει τις

¹¹⁷ Βλ. Interpol>Criminal Areas>Drugs στο: <https://www.interpol.int/>.

¹¹⁸ Βλ. Ι. Ι. Φαρσεδάκη, Γ. Ι. Συλίκου, Ναρκωτικά, Νομική και Εγκληματολογική Διάσταση στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 1996, σελ. 541επ.

¹¹⁹ Βλ. B. Heberton, T. Thomas, Policing Europe, Co-operation, conflict and control, εκδ. St. Martin's Press 1995, σελ. 172επ. και About Interpol > Priorities στο: https://www.google.com.ph/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiKkv9-YHZAhXD16QKHVldD-UQFggmMAA&url=https%3A%2F%2Fwww.interpol.int%2F&usg=AOvVaw3M_hj11r7bsjSExzgF8MOS.

κρατικές διωκτικές αρχές και ενισχύει επιχειρήσεις που έχουν σκοπό την εξάρθρωση εγκληματικών οργανώσεων που διαπράττουν οικονομικά εγκλήματα παρέχοντας βάσεις δεδομένων αλλά και την απαραίτητη τεχνογνωσία.¹²⁰ Οι δραστηριότητες της Interpol αναφορικά με το πληροφορικό έγκλημα αφορούν κυρίως την έρευνα, συλλογή και ανάλυση πληροφοριών, την παροχή τεχνογνωσίας και την υποστήριξη ερευνών και την ψηφιακή ιατροδικαστική. Με σκοπό την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση, αλλά και την πρόληψη του πληροφορικού εγκλήματος η Interpol ίδρυσε το 2014 το Διεθνές Σύμπλεγμα Καινοτομίας της Interpol (Interpol Global Complex of Innovation – IGCI) με έδρα τη Σιγκαπούρη. Ο φορέας αυτός διευκολύνει την έρευνα και επικεντρώνει το ενδιαφέρον του στις νέες μορφές εγκληματικότητας και στην ανάπτυξη τεχνολογιών που μπορούν να συνδράμουν τη δίωξη του ηλεκτρονικού εγκλήματος σε παγκόσμιο επίπεδο.¹²¹

Κατόπιν των ως άνω, δεδομένης της ιδιαίτερης έμφασης που δίνεται τόσο από τη Europol όσο και από την Interpol στην καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος, οφείλουμε να αναφέρουμε το γεγονός της αδυναμίας αντιμετώπισης του οικονομικού εγκλήματος παρά την έντονη δράση και προσπάθεια όλων των Οργανισμών, ήτοι της Europol, της Interpol, της Financial Action Task Force (FAFT), του Συμβουλίου της Ευρώπης, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Εθνών, λόγω της ιδιαίτερα μεγάλης διευκόλυνσης που παρέχει στις εγκληματικές οργανώσεις που ασχολούνται με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος η σύγχρονη τεχνολογία. Το οικονομικό έγκλημα ως πτυχή του οργανωμένου εγκλήματος έχει λάβει τέτοιες γεωγραφικές διαστάσεις

¹²⁰ Βλ. Interpol > Crime Areas > Economic Crime στο: <https://www.interpol.int/>.

¹²¹ Βλ. . Interpol > Crime Areas > Cyber Crime στο: <https://www.interpol.int/>.

και τέτοια ισχύ που καθιστά όλως δυσχερή την αντιμετώπισή του, αλλά και την πρόληψη στο συγκεκριμένο τομέα.¹²²

Δίκτυο Σύνδεσης Κρατών Μελών Interpol

Ανάκτηση εικόνας από

<https://www.google.com/url?sa=i&source=images&cd=&ved=2ahUKEwiEo4e0343mAhWx3OAKHUkACH0QjRx6BAgBEAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.interpol.int%2FWho-we-are%2FWhat-is-INTERPOL&psig=AOvVaw0uzDJQQ6mvN4t-n2tYIR-y&ust=1575059298816009>

¹²² Βλ. Ε. Α. Στεργιούλη, Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία Europol, εκδ. ΝομικήΒιβλιοθήκη 2003, σελ. 161επ.

2.2.2 Οι Διεθνείς Επιστημονικές Οργανώσεις

Πολύ σημαντική είναι η συμβολή των επιστημονικών μη κυβερνητικών οργανώσεων στη διαμόρφωση της αντεγκληματικής πολιτικής σε εθνικό, ευρωπαϊκό και κυρίως διεθνές επίπεδο. Εδώ γίνεται λόγος για επιστημονικούς οργανισμούς ανεξάρτητους από την εκάστοτε κυβέρνηση ή τις αστυνομικές και δικαστικές αρχές, οι οποίοι συμβάλλουν στη διαμόρφωση κατάλληλων πολιτικών πρόληψης και αντιμετώπισης του εγκλήματος και στην παράλληλη προώθηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων ως πυρήνα της αντεγκληματικής πολιτικής.

2.2.2.1 Η Διεθνής Εταιρεία Ποινικού Δικαίου

Η Διεθνής Εταιρεία Ποινικού Δικαίου (International Association of Penal Law) ιδρύθηκε στο Παρίσι στις 14/03/1924 και αποτελεί συνέχεια της Διεθνούς Ένωσης Ποινικού Δικαίου (International Union of Penal Law) η οποία είχε ιδρυθεί στη Βιέννη το 1889 από τρεις εξέχοντες ποινικολόγους, τους Franz Von Liszt, Gerard Van Hamel και Adolphe Prins, και διαλύθηκε μετά το τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου. Πρόκειται για την παλαιότερη διεθνούς επιπέδου οργάνωση με εξειδίκευση στο Ποινικό Δίκαιο και για μία από τις παλαιότερες εν γένει επιστημονικές οργανώσεις με αδιάκοπη λειτουργία μέχρι σήμερα. Οι τομείς ενδιαφέροντός της αφορούν την αντεγκληματική πολιτική, το συγκριτικό ποινικό δίκαιο, το διεθνές ποινικό δίκαιο με εξειδίκευση στη διεθνή ποινική δικαιοσύνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα σε σχέση με την εφαρμογή της ποινικής δικαιοσύνης σε διεθνές επίπεδο. Το ενδιαφέρον της Διεθνούς Εταιρείας Ποινικού Δικαίου επικεντρώνεται στα γενικότερα προβλήματα του διεθνούς ποινικού δικαίου και κυρίως στην ευθύνη των προσώπων που

εμπλέκονται στο διεθνές έγκλημα. Η Εταιρεία έχει συμβάλει σημαντικά στην ποινική κωδικοποίηση κυρίως του Γενικού Ποινικού Δικαίου ορισμένων χωρών. Όσον αφορά το συγκριτικό ποινικό δίκαιο, η Εταιρεία οργανώνει επιτροπές εμπειρογνομόνων από πολλά μέρη του κόσμου οι οποίες ασχολούνται με τις συγκριτικές όψεις της ποινικής δικαιοσύνης. Επίσης, διοργανώνει κάθε πέντε έτη Συνέδριο με σκοπό την εξέταση των εθνικών νομικών τάξεων στον τομέα του ποινικού δικαίου σε σχέση με τους τομείς ενδιαφέροντος της εταιρείας.

Τα μέλη της Εταιρείας είναι ιδιαίτερα δραστήρια και προωθούν τους επιστημονικούς στόχους της μέσα από συναντήσεις, δημοσιεύσεις, συνέδρια και λοιπές δραστηριότητες. Μεταξύ άλλων έχει συμβάλει και στην ίδρυση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Η επιστημονική δράση της εταιρείας γίνεται γνωστή μέσα από τις δημοσιεύσεις της στις εκδόσεις *Revue Internationale de Droit Penal* (2 φορές το έτος με διάθεση σε 60 χώρες και σε 3 γλώσσες)¹²³, *Nouvelles Etudes Penales*, *Πρακτικά των Διεθνών Συνεδρίων*. Σταθμός στην ιστορία της Εταιρείας αποτελεί η ίδρυση του Διεθνούς Ινστιτούτου Ανώτερων Σπουδών στις Ποινικές Επιστήμες (I.S.I.S.C.) στη Συρακούσα της Ιταλίας τα 1970. Πρόκειται για ένα δημόσιο ίδρυμα με καθεστώς ΜΚΟ, το οποίο τελεί υπό την επιστημονική καθοδήγηση της Διεθνούς Εταιρείας Ποινικού Δικαίου. Η Διεθνής Εταιρείας Ποινικού Δικαίου σε συνεργασία με το Διεθνές Ινστιτούτο Ανώτερων Σπουδών στις Ποινικές Επιστήμες και σε περαιτέρω συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς, όπως ο ΟΗΕ και το Συμβούλιο της Ευρώπης διοργανώνουν συνέδρια και σεμινάρια ιδιαίτερου επιστημονικού ενδιαφέροντος.

¹²³ Βλ. *Revue Internationale de Droit Penal* στο:
<http://www.maklu-online.eu/fr/revues/revue-internationale-de-droit-penal/>.

Αξιοσημείωτη συμβολή της Διεθνούς Εταιρείας Ποινικού Δικαίου είναι το σχέδιο Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων, το οποίο υποβλήθηκε το 1978 στην Υποεπιτροπή για την πρόληψη των διακρίσεων και για την προστασία των μειονοτήτων και το οποίο υιοθετήθηκε ως συμβατικό κείμενο το 1984. Πέραν αυτού, η Εταιρεία είχε ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση των Συμβάσεων του Τόκιο, της Χάγης και του Μόντρεαλ.¹²⁴

2.2.2.2 Το Διεθνές Ποινικό και Σωφρονιστικό Ίδρυμα

Το 1875 ιδρύθηκε η Διεθνής Σωφρονιστική Επιτροπή το έργο της οποίας συνίστατο στη συγκέντρωση και μελέτη των εθνικών στατιστικών για τις φυλακές με σκοπό την αναδιαμόρφωση και βελτίωση των σωφρονιστικών ιδρυμάτων των ευρωπαϊκών χωρών. Όταν το 1919 ιδρύθηκε η Κοινωνία των Εθνών η Επιτροπή ανέλαβε την προαγωγή κανόνων δικαίου σχετικών με το σωφρονιστικό σύστημα. Η Διεθνής Σωφρονιστική Επιτροπή αποτελεί πρόγονο της Διεθνούς Ποινικής και Σωφρονιστικής Επιτροπής. Το Δεκέμβριο του 1950 η Επιτροπή αντικαταστάθηκε από το Διεθνές Ποινικό και Σωφρονιστικό Ίδρυμα, το οποίο λειτουργεί βάσει του αρ. 80 του ελβετικού αστικού κώδικα. Το εν λόγω ίδρυμα, έχοντας την συγκεκριμένη νομική μορφή, δεν μπορεί να κατηγοριοποιηθεί ως μη κυβερνητική οργάνωση, παραμένει ωστόσο κυβερνητικά ανεξάρτητο όπως και οι λοιπές οργανώσεις που θα αναφερθούν στο παρόν κεφάλαιο.

¹²⁴ Βλ. Ι. Φαρσεδάκη, Η Επίδραση των Επιστημονικών μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στις Εθνικές και Διεθνείς Αντεγκληματικές Πολιτικές, Γενική Εισήγηση στο Διεθνές Συμπόσιο της Λιέγης, 24-27 Ιουνίου 2009 και History of the International Association of Penal Law στο: <http://www.penal.org/en/node/168>.

Βασικοί στόχοι του ιδρύματος είναι να προωθήσει τις μελέτες γύρω από την πρόληψη του εγκλήματος και την αντιμετώπιση των δραστών. Αξιοσημείωτη είναι η συμβολή του ιδρύματος στη σύνταξη των Ελάχιστων Κανόνων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τη μεταχείριση των κρατουμένων.¹²⁵

2.2.2.3 Η Διεθνής Εταιρεία Εγκληματολογίας

Η Διεθνής Εταιρεία Εγκληματολογίας ιδρύθηκε στην Ρώμη το 1938 και είναι η μοναδική επιστημονική μη κυβερνητική οργάνωση στον τομέα της εγκληματολογίας σε παγκόσμιο επίπεδο. Αριθμεί περισσότερα από 1.000 μέλη με ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο, τα οποία τόσο στις χώρες τους όσο και διεθνείς οργανισμούς κατέχουν σημαίνουσες θέσεις (ακαδημαϊκοί, δικαστικοί κλπ). Η εταιρεία συνδράμει συμβουλευτικά τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και το Συμβούλιο της Ευρώπης και συμμετέχει ενεργά στις δράσεις της ΟΥΝΕΣΚΟ. Η συμβολή της είναι ιδιαιτέρως σημαντική τόσο επιστημονικά – ακαδημαϊκά όσο και πρακτικά.

Η δράση της εταιρείας επικεντρώνεται στην προώθηση της έρευνας στον τομέα της εγκληματολογίας με σκοπό την βαθύτερη κατανόηση του εγκληματικού φαινομένου και με απώτερο στόχο την βελτίωση των τρόπων και των μέσων πρόληψης και αντιμετώπισης του εγκλήματος καθώς και την βελτίωση των συστημάτων απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Πυρήνας της έρευνας και της επίτευξης των στόχων της εταιρείας είναι ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις δημοκρατικές αρχές και αξίες.

¹²⁵ Βλ. . Ι. Φαρσεδάκη, Η Επίδραση των Επιστημονικών μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στις Εθνικές και Διεθνείς Αντεγκληματικές Πολιτικές, Γενική Εισήγηση στο Διεθνές Συμπόσιο της Λιέγης, 24-27 Ιουνίου 2009.

Από την εταιρεία διοργανώνονται κάθε τρία έτη συνέδρια με σκοπό την προώθηση των στόχων και της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της εγκληματολογίας. Τα συνέδρια που πραγματοποιούνται έχουν πολύ μεγάλο επιστημονικό ενδιαφέρον, επικεντρώνονται σε κρίσιμα και επίκαιρα ζητήματα του εγκληματικού ζητήματος και της ποινικής δικαιοσύνης και περιλαμβάνουν καρποφόρες συζητήσεις και ανταλλαγή απόψεων μεταξύ επιστημόνων διαφόρων ειδικοτήτων από τα περισσότερα μέρη του κόσμου. Υπό την αιγίδα της εταιρείας πραγματοποιούνται συνέδρια ήδη από το έτος 1938, ήτοι από την ίδρυσή της. Από το 2000 και εξής έχουν πραγματοποιηθεί συνέδρια στο Ρίο ντε Τζανέιρο (2003), στη Φιλαδέλφεια (2005), στη Βαρκελώνη (2008), στην Ιαπωνία (2011) και στο Μεξικό (2014), συνέδρια τα οποία κρίθηκαν επιτυχημένα. Επιπροσθέτως, πραγματοποιούνται κύκλοι μαθημάτων εγκληματολογίας σε τακτά χρονικά διαστήματα. Οι σειρές Διεθνών Μαθημάτων Εγκληματολογίας με αντικείμενο την ανάπτυξη της επιστήμης της εγκληματολογίας παγκοσμίως, διοργανώνονται σε συνεργασία με τα εκάστοτε τοπικά πανεπιστημιακά ιδρύματα, έχουν διάρκεια μίας εβδομάδας και περιλαμβάνουν διαλέξεις, εργαστήρια και ομάδες εργασίας με σκοπό την προώθηση της τοπικής πρωτοβουλίας και της συνεργασίας ερευνητών και ειδικών από διαφορετικές χώρες και διαφορετικούς κλάδους. Σημαντικές, τέλος είναι και οι δημοσιεύσεις της εταιρείας, η οποία δημοσιεύει τα *Annals of criminology* σε ετήσια βάση.¹²⁶

¹²⁶ Βλ. Ι. Φαρσεδάκη, Η Επίδραση των Επιστημονικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στις Εθνικές και Διεθνείς Αντεγκληματικές Πολιτικές, Γενική Εισήγηση στο Διεθνές Συμπόσιο της Λιέγης, 24 – 27 Ιουνίου 2009 και Societe Internationale de Criminologie στο <http://www.google.com.ph/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwi4u6647NLIhXx6aYKHU-VCy0QFjAAegQIABAB&url=http%3A%2F%2Fwww.isc-sic.org%2Fweb%2Ffr&usg=AOvVaw0Q7IQeiVq-XufqMLRq7rJv>.

Πέραν των ως άνω δράσεών της, η εταιρεία, προκειμένου να επιτύχει την διεθνή συνεργασία, έχει ιδρύσει, σε συνεργασία με Πανεπιστήμια σε διάφορες περιοχές, ερευνητικά κέντρα διεθνούς φήμης, τα οποία θα εξετάσουμε αναλυτικότερα παρακάτω σε αυτό το κεφάλαιο.

2.2.2.4 Διεθνές Κέντρο Συγκριτικής Εγκληματολογίας του Μόντρεαλ

Το Διεθνές Κέντρο Συγκριτικής Εγκληματολογίας (International Centre of Comparative Criminology – ICCC) ιδρύθηκε στο Μόντρεαλ του Καναδά το 1969 κατόπιν συνεργασίας της Διεθνούς Εταιρείας Εγκληματολογίας και του Πανεπιστημίου του Μόντρεαλ. Το Κέντρο διενεργεί εγκληματολογικές έρευνες με συγκριτική βάση και συγκεντρώνει ερευνητές και ειδικούς που επιθυμούν να κατανοήσουν την διεπιστημονική αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου. Πρόκειται για ένα κέντρο συγκριτικής μελέτης, μοναδικό διεθνώς, το οποίο μάλιστα φιλοξενεί την πλειονότητα των Γαλλόφωνων εγκληματολόγων ερευνητών.¹²⁷

2.2.2.5 Διεθνές Κέντρο Κλινικής Εγκληματολογίας της Γένοβας

Το Διεθνές Κέντρο Κλινικής Εγκληματολογίας της Γένοβας ιδρύθηκε το 1975 στην Ιταλία κατόπιν συνεργασίας της Διεθνούς Εταιρείας Εγκληματολογίας και του Πανεπιστημίου της Γένοβας. Συνδέεται και συνεργάζεται με το Ινστιτούτο

¹²⁷ Βλ. Ι. Φαρσεδάκη, Η Επίδραση των Επιστημονικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στις Εθνικές και Διεθνείς Αντεγκληματικές Πολιτικές, Γενική Εισήγηση στο Διεθνές Συμπόσιο της Λιέγης, 24 – 27 Ιουνίου 2009 και International Centre of Comparative Criminology – ICCC στο: <https://www.google.com.ph/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjascDF8NLIahWNyKYKHfH6CBEQFjAAegQIARAB&url=https%3A%2F%2Fcerium.umontreal.ca%2Fen%2Fresearch%2Fresearch-units%2Finternational-centre-for-comparative-criminology-iccc%2F&usg=AOvVaw1bBfA3uLq961Sj9YgfdXEM>.

Εγκληματολογίας και Δικαστικής Ψυχιατρικής και επικεντρώνεται στην έρευνα και διδασκαλία στον τομέα της κλινικής εγκληματολογίας με στόχο την πρόληψη και αντιμετώπιση του εγκλήματος.¹²⁸ Θα πρέπει να αναφέρουμε στο σημείο αυτό ότι η ίδρυση και δράση του συγκεκριμένου κέντρου στην Ιταλία δεν είναι τυχαία καθώς η κλινική εγκληματολογία βρίσκει τις απαρχές της στην Ιταλία, στην οποία αναπτύχθηκε η επιστήμη της ανθρωπομετρίας, η οποία σήμερα κρίνεται όλως ξεπερασμένη και φυσικά μη εφαρμόσιμη στον τομέα της εγκληματολογίας.

2.2.2.6 Το ίδρυμα AQUINAS

Πρόκειται για οργανισμό που εδρεύει στη Νέα Υόρκη και στοχεύει στην προαγωγή της έρευνας στον τομέα της Εγκληματολογίας. Το επιστημονικό πρόγραμμα του ιδρύματος καθορίζεται και επιβλέπεται από τη Διεθνή Εταιρεία Εγκληματολογίας και το Πανεπιστήμιο του Μόντρεαλ.

2.2.2.7 Το Διεθνές Κέντρο Έρευνας για την Εγκληματικότητα το Περιθώριο και τις Κοινωνικές Σχέσεις

Το κέντρο βρίσκεται στο Σαν – Σεμπαστιάν στην Ισπανία και ιδρύθηκε το 1993 κατόπιν συμφωνίας μεταξύ του Πανεπιστημίου της Χώρας των Βάσκων και της Διεθνούς Εταιρείας Εγκληματολογίας με αντικείμενο επίσης την προαγωγή της διεπιστημονικής έρευνας σχετικά με τις μετακινήσεις πληθυσμών στα όρια της

¹²⁸ Βλ. Ι. Φαρσεδάκη, Η Επίδραση των Επιστημονικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στις Εθνικές και Διεθνείς Αντεκληματικές Πολιτικές, Γενική Εισήγηση στο Διεθνές Συμπόσιο της Λιέγης, 24 – 27 Ιουνίου 2009.

Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις συνέπειες που αυτές προκαλούν στον τομέα της εγκληματικότητας.

2.2.2.8 Η Διεθνής Εταιρεία Κοινωνικής Άμυνας

Η Διεθνής Εταιρεία Κοινωνικής Άμυνας λειτουργεί με πυρήνα την αντεγκληματική πολιτική, την οποία αντιμετωπίζει με ένα κατά κύριο λόγο ανθρωπιστικό βλέμμα. Στο αρ. 1 του καταστατικού σύστασης της Διεθνούς Εταιρείας Κοινωνικής Άμυνας αναφέρεται ότι «Η Διεθνής Εταιρεία Κοινωνικής Άμυνας επιδιώκει, με τη διάδοση των ιδεών της, να επιδράσει στην αντεγκληματική πολιτική των σύγχρονων κρατών». Η Εταιρεία συστάθηκε το 1949 στη Λιέγη ως αποτέλεσμα του Συνεδρίου που πραγματοποιήθηκε και κατόπιν της επιρροής των συνεπειών του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Η Διεθνής Εταιρεία Κοινωνικής Άμυνας έχει επηρεάσει το εθνικό δίκαιο πολλών κρατών, μεταξύ των οποίων αυτό της Γαλλίας και συγκεκριμένα τον Ποινικό της Κώδικα καθώς οδήγησε στη θέσπιση ιατροψυχολογικής και κοινωνικής εξέτασης του εγκληματία και στη θέσπιση Δικαστή εκτέλεσης των ποινών. Ομοίως έχει οδηγήσει και άλλες χώρες σε νομοθετικές μεταρρυθμίσεις για την βελτίωση της αντεγκληματικής τους πολιτικής. Επίσης, κατόπιν επίδρασης της Διεθνούς Εταιρείας Κοινωνικής Άμυνας, το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει οργανώσει πολλές Διασκέψεις για την αντεγκληματική πολιτική οι οποίες πραγματοποιούνταν ανά πενταετία, αλλά σταμάτησαν εδώ και αρκετά χρόνια να διοργανώνονται.¹²⁹

¹²⁹ Βλ. Ι. Φαρσεδάκη, Η Επίδραση των Επιστημονικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στις Εθνικές και Διεθνείς Αντεγκληματικές Πολιτικές, Γενική Εισήγηση στο Διεθνές Συμπόσιο της Λιέγης, 24 – 27 Ιουνίου 2009.

2.2.2.9 Παγκόσμια Εταιρεία Θυματολογίας

Η Παγκόσμια Εταιρεία Θυματολογίας προέκυψε ως αποτέλεσμα των προσπαθειών των πρώτων θυματολόγων και κυρίως των Henting και Benjamin Mendelson. Από αυτούς προτάθηκε πρώτη φορά η ίδρυση μία διεθνούς οργάνωσης με πυρήνα τη θυματολογία. Το Πρώτο «Διεθνές Συμπόσιο Θυματολογίας» πραγματοποιήθηκε το 1973 στα Ιεροσόλυμα με πρωτοβουλία του Israel Drapkin και ακολουθήθηκε από πολλές άλλες ανάλογες διεθνείς διοργανώσεις σε πολλά μέρη παγκοσμίως. Το 1979 πραγματοποιήθηκε το Συμπόσιο του Munster ελήφθη η απόφαση να ιδρυθεί η Παγκόσμια Εταιρεία Θυματολογίας¹³⁰ με πρώτο Πρόεδρο τον Hans – Joachim Schneider.¹³¹

Αφορμή για τη δημιουργία της Παγκόσμιας Εταιρείας Θυματολογίας δεν απετέλεσε μόνο το ενδιαφέρον για το θύμα, αλλά κυρίως η διαπίστωση του σκοτεινού αριθμού εγκληματικότητας και η ανάγκη εντατικοποίησης της ερευνητικής διαδικασίας με σκοπό τη διαμόρφωση αναλυτικότερων στατιστικών δεδομένων για το έγκλημα. Πέραν αυτών των πρακτικών στόχων, η ίδρυση της Εταιρείας σκοπό είχε να δώσει στα θύματα τη σημασία που αρμόζει στην κατάσταση στην οποία περιέρχονται μετά την εναντίον τους εγκληματική ενέργεια και να τα υποστηρίξει μέσα από τη διαμόρφωση κατάλληλων δομών και την εξασφάλιση των δικαιωμάτων τους κατά την ποινική διαδικασία. Ένα από τα βασικά θετικά στοιχεία της Εταιρείας είναι ότι αποτελείται από μέλη προερχόμενα από πολλούς διαφορετικούς επιστημονικούς κλάδους. Οφείλουμε να τονίσουμε στο σημείο αυτό ότι η επιστημονική έρευνα και

¹³⁰ Βλ. Ι. Φαρσεδάκη, Η Επίδραση των Επιστημονικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στις Εθνικές και Διεθνείς Αντεγκληματικές Πολιτικές, Γενική Εισήγηση στο Διεθνές Συμπόσιο της Λιέγης, 24 – 27 Ιουνίου 2009.

¹³¹ Hans – Joachim Schneider (1928-2015): Γερμανός νομικός, εγκληματολόγος και ψυχολόγος, καθηγητής εγκληματολογίας στο Πανεπιστήμιο του Munster.

συνεργασία μεταξύ εγκληματολόγων, νομικών, κοινωνιολόγων, ιατρών, ψυχολόγων κλπ είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Εταιρείας και κυρίως προκειμένου να διεξαχθούν έρευνες με πιο εμπεριστατωμένα επιστημονικά αποτελέσματα οι οποίες δίνουν πιο σφαιρική εικόνα του εγκληματικού ζητήματος. Εκτός από το διεπιστημονικό στοιχείο που χαρακτηρίζει την Εταιρεία, είναι ιδιαίτερα διευρυμένη και η συνεργασία της με διακυβερνητικούς Οργανισμούς και Οργανώσεις.¹³²

Η Εταιρεία θεωρείται πρωτοπόρος όσον αφορά την καθιέρωση της Διακήρυξης θεμελιωδών αρχών της Δικαιοσύνης για τα θύματα εγκλημάτων και κατάχρησης εξουσίας. Πρόκειται για μία ειδική Χάρτα των Ηνωμένων Εθνών, η οποία αφορά την αναγνώριση και εξασφάλιση των δικαιωμάτων των θυμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο και η οποία εγκρίθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη την 29^η Νοεμβρίου 1985 και έχει επηρεάσει μετέπειτα αποφάσεις και διεθνείς συμβάσεις.¹³³ Εκτός από τη διαμόρφωση αυτής της Χάρτας, η Εταιρεία έχει συντάξει και ένα αγγλικό εγχειρίδιο για τα θύματα με σκοπό την προστασία των δικαιωμάτων τους στην πράξη, το οποίο το έχει μεταφράσει στα γαλλικά και στα ισπανικά. Η δράση της Εταιρείας επεκτείνεται επίσης και στη συμμετοχή της σε συνέδρια, αλλά και στις προσπάθειες των Ηνωμένων Εθνών και του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη του εγκλήματος και την αποτελεσματικότερη στήριξη και προστασία των θυμάτων. Μέσα στις προσπάθειες για προστασία των θυμάτων εντάσσεται και η πίεση που ασκείται πολλές φορές σε κυβερνήσεις και κράτη για την απαραίτητη μεταρρύθμιση των

¹³² Βλ. Ι. Φαρσεδάκη, Η Επίδραση των Επιστημονικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στις Εθνικές και Διεθνείς Αντεκληματικές Πολιτικές, Γενική Εισήγηση στο Διεθνές Συμπόσιο της Λιέγης, 24 – 27 Ιουνίου 2009.

¹³³ Βλ. Ι. Φαρσεδάκη, Η Επίδραση των Επιστημονικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στις Εθνικές και Διεθνείς Αντεκληματικές Πολιτικές, Γενική Εισήγηση στο Διεθνές Συμπόσιο της Λιέγης, 24 – 27 Ιουνίου 2009 και http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0229_EL.html.

εθνικών νομοθεσιών τους προκειμένου να εναρμονιστούν με τις διεθνείς κατευθύνσεις για τα θύματα. Σε διεθνές επίπεδο η Εταιρεία συνεργάζεται άμεσα και κυρίως για τη διεξαγωγή ερευνών με πολλά κέντρα θυματολογικών ερευνών, όπως το Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Μεταχείρισης των Θυμάτων εγκλημάτων του Πανεπιστημίου της Νότιας Καρολίνας, το Tokiwa Διεθνές Ινστιτούτο Θυματολογίας στην Ιαπωνία, το Διεθνές Ινστιτούτο Θυματολογίας του Πανεπιστημίου του Tilburg στην Ολλανδία κλπ.¹³⁴

2.3 Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο

Μετά το τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου διατυπώθηκε μία διεθνής επιθυμία για ίδρυση διεθνούς ποινικού δικαστηρίου. Ωστόσο, το έδαφος δεν ήταν ακόμη γόνιμο για την υλοποίηση αυτής της ιδέας. Οι συνθήκες για τη δημιουργία Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου ωρίμασαν μετά το τέλος του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου. Η κινητοποίηση που υπήρξε ωστόσο και πάλι δεν οδήγησε άμεσα στην ίδρυση του εν λόγω δικαιοδοτικού οργάνου.¹³⁵ Τον Ιούλιο του 1998 τα Ηνωμένα Έθνη αποτελούμενα τότε από 120 κράτη μέλη αποφάσισαν την ίδρυση ενός διεθνούς ποινικού δικαστηρίου, η λειτουργία του οποίου ξεκίνησε τον Ιούλιο του 2002. Οι συζητήσεις για το εν λόγω ζήτημα είχαν ξεκινήσει ήδη μετά το τέλος των δικαστηρίων της Νυρεμβέργης και του Τόκυο, τα οποία ακολούθησαν μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Οι συζητήσεις αφορούσαν την ίδρυση ενός διεθνούς

¹³⁴ Βλ. Ι. Φαρσεδάκη, Η Επίδραση των Επιστημονικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στις Εθνικές και Διεθνείς Αντεκληματικές Πολιτικές, Γενική Εισήγηση στο Διεθνές Συμπόσιο της Λιέγης, 24 – 27 Ιουνίου 2009.

¹³⁵ Βλ. Ι. Ι. Φαρσεδάκη, Η σχέση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου με τα Εθνικά Δικαστήρια, Εισήγηση σε ειδικό Σεμινάριο της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Λουβαίν, με αφορμή την έναρξη λειτουργίας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου την 1^η Ιουλίου 2002, ΠοινΔικ 7/2002, σελ. 777 επ.

δικαστηρίου που θα είχε στόχο την εξέταση και την καταδίκη πράξεων όπως αυτές που διενεργούνται στα πλαίσια ενός πολέμου. Οι συζητήσεις εντεινόνταν με αφορμή τις ειδικές πράξεις που παρατηρούνται συχνά τις τελευταίες δεκαετίες σε πολλά μέρη του κόσμου. Κρίθηκε, λοιπόν, ότι ήταν απαραίτητη η ίδρυση ενός μόνιμου Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου με σκοπό την αντιμετώπιση τέτοιου είδους εγκλημάτων.

Πρόκειται για μία ανεξάρτητη οντότητα που ενεργεί χωρίς την προηγούμενη ειδική εντολή του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο δικάζει άτομα και όχι κράτη και επιρρίπτει ευθύνες μόνο για συγκεκριμένες κατηγορίες εγκλημάτων, ήτοι τα εγκλήματα πολέμου, τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, τις γενοκτονίες και το έγκλημα της επίθεσης. Η αρμοδιότητά του μάλιστα περιορίζεται μόνο στα εγκλήματα που διαπράχθηκαν μετά την θέση σε ισχύ του καταστατικού του 2002. Κρίσιμο είναι το ζήτημα της επίθεσης καθώς θεωρείται απαραίτητο να οριστεί τι ακριβώς θεωρείται επίθεση. Πρόκειται για ένα ζήτημα που παραμένει σε εκκρεμότητα.¹³⁶

Πέρα από τη μεγάλη σημασία της λειτουργίας του συγκεκριμένου δικαιοδοτικού οργάνου, επίσης πολύ σημαντική είναι συνεργασία του με τα εθνικά δικαστήρια. Η μεταξύ τους σχέση διέπεται από την αρχή της συμπληρωματικότητας, όπως άλλωστε αναφέρεται και στο αρ. 1 του καταστατικού ίδρυσης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.¹³⁷ Η αρχή της συμπληρωματικότητας καθορίζει τα δικαιοδοτικά όρια

¹³⁶ Βλ. Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο στο

https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=23

¹³⁷ Άρθρο 1. «Δια του παρόντος ιδρύεται Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο ("Το Δικαστήριο"). Τούτο θα αποτελεί μόνιμο θεσμό και θα δύναται να ασκεί τη δικαιοδοσία του επί προσώπων σε σχέση με τα σοβαρότερα εγκλήματα που ενδιαφέρουν τη διεθνή κοινότητα, όπως καθορίζονται στο παρόν Καταστατικό, και θα είναι **συμπληρωματικό** της δικαιοδοσίας των εθνικών ποινικών δικαστηρίων. Η

και τα όρια παρέμβασης του συγκεκριμένου οργάνου στη δράση των εθνικών δικαστηρίων. Προτεραιότητα όσον αφορά την εξέταση και κρίση μίας υπόθεσης έχουν τα εθνικά δικαστήρια, εκτός αν η υπόθεση εισαχθεί στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο κατόπιν εισηγήσεως του Συμβουλίου Ασφαλείας ή σε περίπτωση που τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια δεν έχουν τη δυνατότητα να διεξάγουν τις αναγκαίες ανακρίσεις και λοιπές εργασίες. Από κάποιες έννομες τάξεις θεωρείται ότι πρόκειται για δικαστήριο υποκατάστατο των εθνικών δικαστηρίων. Ωστόσο, το ίδιο το καταστατικό του Δικαστηρίου δεν αφήνει τέτοιου είδους περιθώρια καθώς ο ορισμός του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου ως επικουρικού οργάνου δικαιοδοσίας γίνεται με ρητή και σαφή αναφορά.¹³⁸

Υπάρχουν ωστόσο και περιπτώσεις στις οποίες η παρέμβαση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου επιβάλλεται. Συγκεκριμένα, το «Δικαστήριο καλείται να εξετάσει τα εγκλήματα που ανήκουν στην αρμοδιότητά του, αποκλειστικά και μόνο στην περίπτωση κενού, ενός κενού που καθορίζεται από την μη καταστολή των εγκλημάτων και την ατιμωρησία των δραστών τους. Αυτό το κενό μπορεί να δημιουργηθεί όχι μόνο από την κατάρρευση ενός κρατικού συστήματος, από μία κατάσταση γενικευμένης αναρχίας, αλλά, επίσης, από μία κακοδιοίκηση της δικαιοσύνης, εν γένει ή στη συγκεκριμένη περίπτωση». Σύμφωνα με την κρατούσα άποψη, ο επικουρικός ρόλος του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου συνίσταται στην παρέμβασή του όταν και αν τα εθνικά δικαστήρια δεν επιτελούν ή επιτελούν

δικαιοδοσία και λειτουργία του Δικαστηρίου διέπονται από τις διατάξεις του παρόντος Καταστατικού.» Βλ. Καταστατικό της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου όπως κυρώθηκε με το Ν. 3003/2002: Κύρωση Καταστατικού Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, ΦΕΚ 75 Α', ανάκτηση από: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=506ab5e82>.

¹³⁸ Βλ. Ι. Ι. Φαρσεδάκη, Η σχέση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου με τα Εθνικά Δικαστήρια, Εισήγηση σε ειδικό Σεμινάριο της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Λουβαίν, με αφορμή την έναρξη λειτουργίας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου την 1^η Ιουλίου 2002, ΠοινΔικ 7/2002, σελ. 777 επ.

πλημμελώς το έργο τους. Οφείλουμε ωστόσο να αναφέρουμε ότι από ορισμένους διατηρείται μία δύσπιστη στάση απέναντι στην λειτουργία και την πραγματική συνδρομή του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου σε υποθέσεις που ούτως ή άλλως πρέπει να εξετασθούν από τα εθνικά δικαστήρια. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων μάλιστα στη διάσκεψη της Ρώμης εκφράστηκε από ορισμένα μέρη δυσπιστία και δυσαρέσκεια όσον αφορά την πιθανή παρέμβαση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου στην κυριαρχία και στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους. Ωστόσο, η έννοια της συμπληρωματικής λειτουργίας θεωρείται ότι έδωσε τη λύση σε όλους αυτούς τους προβληματισμούς και για το λόγο αυτό υιοθετήθηκε αυστηρά από το καταστατικό της Ρώμης για το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο προκειμένου να αποφευχθούν παρεξηγήσεις όσον αφορά τη δικαιοδοσία του. Γίνεται δηλαδή σαφές ότι το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο δεν αντικαθιστά τα εθνικά δικαστήρια ούτε αμφισβητεί τη δικαιοδοσία τους.¹³⁹

Εκτός από την αρχή της συμπληρωματικότητας, η λειτουργία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου διέπεται επίσης από την αρχή *ne bis in idem* η οποία απαγορεύει την επανεξέταση υπόθεσης για την οποία έχει ήδη εκδοθεί απόφαση. Έτσι, επιβάλλεται η αναγνώριση των αποφάσεων των ποινικών δικαστηρίων από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο τόσο όσον αφορά τα άτομα όσο και όσον αφορά τα κράτη. Η αρχή αυτή είναι όλως σημαντική και εμφανίζεται στις περισσότερες εθνικές έννομες τάξεις, αλλά και στις συμβάσεις που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και την εξασφάλισή τους. Στην περίπτωση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου η αρχή αυτή αναφέρεται

¹³⁹ Πρβλ. F. Lattanzi, *op.cit.* σελ. 428-429 και P. Weckel, *op.cit.*, σελ. 990, στο I. I. Φαρσεδάκη, Η σχέση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου με τα Εθνικά Δικαστήρια, Εισήγηση σε ειδικό Σεμινάριο της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Λουβαίν, με αφορμή την έναρξη λειτουργίας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου την 1^η Ιουλίου 2002, ΠοινΔικ 7/2002, σελ. 778, υποσημ. 16.

στο καταστατικό του, αλλά εφαρμόζεται ουσιαστικά μόνο στα πλαίσια του ίδιου του Δικαστηρίου.¹⁴⁰

Οι δύο αρχές, η αρχή της συμπληρωματικότητας και η αρχή *ne bis in idem* συνδέονται άρρηκτα μεταξύ τους. Έτσι η λειτουργία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου καθίσταται αποτελεσματική και χωρίς παρεμβολές, ενώ ταυτόχρονα το ίδιο το Δικαστήριο δεν παρεμβαίνει στο έργο των εθνικών δικαστηρίων και δεν απορρίπτει ούτε προσβάλλει τη δικαιοδοσία τους.¹⁴¹

¹⁴⁰ Άρθρο 20. «1. Εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά στο παρόν Καταστατικό, κανείς δεν δικάζεται ενώπιον του Δικαστηρίου για συμπεριφορά η οποία αποτέλεσε τη βάση εγκλημάτων για τα οποία το πρόσωπο αυτό καταδικάστηκε ή αθωώθηκε από το Δικαστήριο. 2. Ουδείς δικάζεται από άλλο δικαστήριο για έγκλημα το οποίο αναφέρεται στο άρθρο 5 και για το οποίο το πρόσωπο αυτό έχει ήδη καταδικαστεί ή αθωωθεί από το Δικαστήριο. 3. Ουδείς, ο οποίος δικάστηκε από άλλο δικαστήριο για συμπεριφορά η οποία επίσης απαγορεύεται κατά τα άρθρα 6, 7 ή 8, θα δικάζεται από το Δικαστήριο σε σχέση με την ίδια συμπεριφορά, εκτός αν οι διαδικασίες στο δικαστήριο: (α) Έλαβαν χώρα για να προστατεύσουν το πρόσωπο για το οποίο πρόκειται από την ποινική ευθύνη για εγκλήματα εντός της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου, ή (β) Με άλλο τρόπο δεν διεξήχθησαν ανεξάρτητα ή αμερόληπτα σύμφωνα με τους κανόνες της ορθής διαδικασίας που αναγνωρίζονται από το διεθνές δίκαιο και διεξήχθησαν με τρόπο που, υπό τις δεδομένες συνθήκες, δεν συμβιβάζεται με την πρόθεση να αχθεί το πρόσωπο για το οποίο πρόκειται ενώπιον της δικαιοσύνης.» Βλ. Βλ. Καταστατικό της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου όπως κυρώθηκε με το Ν. 3003/2002: Κύρωση Καταστατικού Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, ΦΕΚ 75 Α', ανάκτηση από:

<https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=506ab5e82>.

¹⁴¹ Βλ. Ι. Ι. Φαρσεδάκη, Η σχέση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου με τα Εθνικά Δικαστήρια, Εισήγηση σε ειδικό Σεμινάριο της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Λουβαίν, με αφορμή την έναρξη λειτουργίας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου την 1^η Ιουλίου 2002, ΠοινΔικ 7/2002, σελ. 778 και Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο στο:

<https://unric.org/el/icc-%ce%b4%ce%b9%ce%b5%ce%b8%ce%bd%ce%b5%cf%83-%cf%80%ce%bf%ce%b9%ce%bd%ce%b9%ce%ba%ce%bf-%ce%b4%ce%b9%ce%ba%ce%b1%cf%83%cf%84%ce%b7%cf%81%ce%b9%ce%bf-2/>.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η αύξηση της εγκληματικότητας και ο «εκσυγχρονισμός» της εξαιτίας της χρήσης νέων τεχνολογικών μέσων για την τέλεση εγκλημάτων καταδεικνύουν και απαιτούν την άμεση αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου. Το έγκλημα σαν έννοια, εκτός από τους ορισμούς που διατυπώνονται από τις εθνικές έννομες τάξεις, δεν καθορίζεται σε διεθνές επίπεδο με έναν κοινά αποδεκτό ορισμό. Τα διεθνή κείμενα ωστόσο κάνουν αναφορά σε συγκεκριμένες μορφές εγκλημάτων με ιδιαίτερη βαρύτητα τα οποία θα πρέπει να αντιμετωπίζονται σε διακρατικό επίπεδο δεδομένου του διασυνοριακού χαρακτήρα τους.

Το εγκληματικό ζήτημα υπό ευρεία έννοια περιλαμβάνει πολλά επιμέρους ζητήματα, ήτοι το ίδιο το έγκλημα ως πράξη, το δράστη και το θύμα, τα μέσα καταστολής, τις αστυνομικές και δικαστικές αρχές και τη μεταξύ τους συνεργασία, την ποινή και την εκτέλεσή της, τις πολιτικές και στρατηγικές πρόληψης και αντιμετώπισης του εγκλήματος και της θυματοποίησης, τον σωφρονισμό, αλλά και την επανένταξη. Τα περισσότερα από αυτά επιμέρους ζητήματα αναπτύχθηκαν εκτενώς στην παρούσα με σκοπό να διαμορφωθεί μία άποψη σχετικά με την αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου διεθνώς και στην Ευρώπη. Μεταξύ άλλων, έγινε μία προσπάθεια να εξεταστεί το εγκληματικό φαινόμενο τόσο ως νομικό όσο και ως κοινωνικό ζήτημα.

Από την εξέταση των επιμέρους μορφών εγκληματικής δράσης στην σύγχρονη εποχή παρατηρείται ότι το έγκλημα πλέον σπάνια διενεργείται μέσα σε στενά εθνικά όρια. Τις περισσότερες φορές, τόσο το κοινό όσο και το οργανωμένο έγκλημα διενεργούνται σε διακρατικό διασυνοριακό επίπεδο. Αυτή η γεωγραφική εξάπλωση, με την παράλληλη τεχνολογική ανάπτυξη, η οποία προσφέρει νέα μέσα τέλεσης και

απόκρυψης, αυτή η παγκοσμιοποίηση, θα μπορούσαμε να πούμε, του εγκληματικού φαινομένου, γίνεται φανερή η ανάγκη αντιμετώπισής του μέσω της διεθνούς συνεργασίας.

Στα πλαίσια αυτής της αντίληψης για την αντιμετώπιση και την πρόληψη του εγκλήματος έχουν ιδρυθεί εδώ και αρκετές δεκαετίες υπηρεσίες, οργανώσεις και διεθνείς οργανισμοί οι οποίοι προωθούν την αστυνομική και δικαστική διασυνοριακή συνεργασία, αλλά και την έρευνα στον τομέα της αντεγκληματικής πολιτικής με σκοπό τη βελτίωση των στρατηγικών και της αποτελεσματικότητάς της. Ενώ σημαντικές είναι επίσης οι συμβάσεις του Ο.Η.Ε. και οι αποφάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης. Βασικοί πυλώνες γύρω από τους οποίους δομούνται οι εν λόγω συμβάσεις και στρατηγικές είναι η ποινική αντιμετώπιση του εγκλήματος και κυρίως του οργανωμένου εγκλήματος, η πρόληψη, η χρήση όσο το δυνατόν πιο εξελιγμένης τεχνολογίας και η αύξηση των κατασταλτικών μέτρων, η μεγαλύτερη δυνατή μείωση των συνεπειών του εγκλήματος και η ειδική μεταχείριση των δραστών με σεβασμό πάντα στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Πόσο αποτελεσματική είναι ωστόσο αυτή η διεθνής συνεργασία σήμερα; Κατά τη γνώμη της γράφουσας, η διεύρυνση της συνεργασίας στον τομέα της αντιμετώπισης και της πρόληψης του εγκλήματος και της σχετικής επιστημονικής έρευνας έχει σίγουρα βελτιώσει την κατάσταση. Ωστόσο, ακόμα δεν έχουμε καταφέρει να βρεθούμε ένα βήμα μπροστά από την εγκληματική δράση με αποτέλεσμα η πρόληψη να παραμένει ένας τομέας στον οποίο χρειάζεται να προσπαθήσουμε περισσότερο. Το έγκλημα, τόσο το κοινό όσο και το οργανωμένο αντιμετωπίζονται με έναν θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε παραδοσιακό τρόπο, με την αντίδραση να

ακολουθεί την πράξη. Στο επίπεδο αυτό θα πρέπει να υιοθετηθεί μία πιο προοδευτική και ενεργητική στάση και να βελτιωθούν οι στρατηγικές αντιμετώπισης.¹⁴² Το οργανωμένο έγκλημα παρουσιάζει ιδιαίτερη έξαρση και πλέον απομακρύνεται από τα οικονομικά κίνητρα. Η περίπτωση της τρομοκρατίας με ιδεολογικό ή θρησκευτικό πυρήνα είναι μια δύσκολα αντιμετωπίσιμη κατάσταση. Ομοίως το εμπόριο ναρκωτικών, η παράνομη μετανάστευση και το trafficking λαμβάνουν πλέον νέες διαστάσεις και υπάρχουν χώρες στις οποίες ο έλεγχος είναι σχεδόν αδύνατος. Επομένως, παρά την αδιαμφισβήτητη βελτίωση της αντεγκληματικής πολιτικής μέσω της διεθνούς συνεργασίας, η προσπάθειες θα πρέπει να συνεχίσουν ακόμη πιο εντατικά. Ομοίως, οφείλουμε να συνεχίσουμε την προσπάθεια βελτίωσης της στήριξης των θυμάτων εγκληματικών ενεργειών, τα οποία βρίσκονται στην πιο ευάλωτη θέση και χρειάζονται άμεση συμπαράσταση και έμπρακτη συνδρομή.

¹⁴² Βλ. J. Storbeck, Η Europol και η καταπολέμηση των εγκληματικών οργανώσεων, ΠοινΔικ 5/1999, σελ. 502 επ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία:

1. Σ. Αλεξιάδη, Εγκληματολογία, εκδ. Σάκκουλα, Ε' έκδοση 2011.
2. Λ. Αμπατζή, Προσεγγίζοντας το φαινόμενο του trafficking, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 2008.
3. Ν. Κ. Ανδρουλάκη, Ποινικόν Δίκαιον, Γενικό Μέρος, Πανεπιστημιακαί Παραδόσεις, Εκδοτικός Οίκος «Το Νομικόν», Αντ. Ν. Σάκκουλα, τευχ. Α'.
4. Β. Αρτινοπούλου, Επανορθωτική Δικαιοσύνη, Η πρόκληση των σύγχρονων δικαυκών συστημάτων, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2010.
5. Β. Αρτινοπούλου – Α. Μαγγανάς, Θυματολογία και Όψεις Θυματοποίησης, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 1996.
6. Κ. Ι. Βαθιώτη, Στοιχεία Ποινικού Δικαίου, Γενικό Μέρος, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2007.
7. Α. Βαθρακοκούλη, Το Οργανωμένο Έγκλημα και οι Τρόποι Αντιμετώπισής του, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 2001.
8. Σ. Βιδάλη, Αντεγκληματική Πολιτική, Από τη Μικροεγκληματικότητα έως το Οργανωμένο Έγκλημα, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2^η έκδοση, 2014.
9. Σ. Βιδάλη, Πέρα από τα Όρια, Η Αντεγκληματική Πολιτική Σήμερα, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2017.
10. Κ. Γ. Γαρδίκας, Εγχειρίδιον Εγκληματολογίας, Εκδοτικός Οίκος Δημ. Τζάκας – Στεφ. Δελαγραμμάτικα, εκδ. Β' 1957.
11. Ο. Γιωτάκου, Μ. Τσιλιάκου, Βιασμός, εκδ. Αρχιπέλαγος 2008.
12. Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Αττικής, Αθήνα 1994.

13. Χ. Ζαραφωνίτου, Πρόληψη της Εγκληματικότητας σε Τοπικό Επίπεδο, Οι Σύγχρονες Τάσεις της Εγκληματολογικής Έρευνας, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2003.
14. Χ. Ζαραφωνίτου (επιμ.) Εγκληματολογικές Μελέτες, τ. 4, εκδ. Διώνικος 2017.
15. Β. Ι. Ζησιάδη, Η Οικονομική Εγκληματικότητα, εκδ. Σάκκουλα 2002.
16. Γ.-Ε. Φ. Καλαβρού, Θ. Γ. Γεωργόπουλου, Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τ. Ι: Θεσμικό Δίκαιο, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2010.
17. Γ. Λάζου, Πληροφορική και Έγκλημα, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2001.
18. Ε. Μπακιρλή, Σύγχρονη διακυβέρνηση και έλεγχος του εγκλήματος, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2018
19. Χ. Χ. Μυλωνόπουλου, Ποινικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, τ. Ι, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα 2007.
20. Γ. Νικολόπουλου, Κράτος, Ποινική Εξουσία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Μια Εγκληματολογική Προσέγγιση, εκδ. Κριτική 2002.
21. Γ. Νικολόπουλου, Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως Φορέας Αντεγκληματικής Πολιτικής, Το «πρόγραμμα» της Χάγης και η εφαρμογή του, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2008.
22. Δ. Παπαγιάννη, Ο χώρος της ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 2008.
23. Ε. Πετρίδη, Πορνογραφία ανηλίκων, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 2007.
24. Κ. Σπινέλλη, Ν. Κουράκη, Μ. Κρανιδιώτη (επιμ.), Λεξικό Εγκληματολογίας, εκδ. Τόπος 2018.
25. Ε. Α. Στεργιούλη, Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία Europol, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2003.

26. Ι. Ι. Φαρσεδάκη, Η Εγκληματολογική Σκέψη απ' την αρχαιότητα ως τις μέρες μας, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 1990.
27. Ι. Ι. Φαρσεδάκη, Η Κοινωνική Αντίδραση στο Έγκλημα και τα Όριά της, Μερικές ιστορικές, συγκριτικές, θεωρητικές και πρακτικές επισημάνσεις, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 1991.
28. Ι. Φαρσεδάκη, Στοιχεία Εγκληματολογίας, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 1996.
29. Ι. Ι. Φαρσεδάκη, Γ. Ι. Συλίκου, Ναρκωτικά, Νομική και Εγκληματολογική Διάσταση στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 1996.
30. Α. Χαλκιά, Αντεγκληματική Πολιτική και Συμμετοχή των Πολιτών σε Χ. Ζαραφωνίτου (επιμ.) Εγκληματολογικές Μελέτες, τ. 4, εκδ. Διώνικος 2017.
31. Α. Χαλκιά (επιμ.), Η Σύγχρονη Εγκληματικότητα, η Αντιμετώπισή της και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας, Τιμητικός Τόμος για τον καθηγητή Ιάκωβο Φαρσεδάκη, τ. 1 και 2, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη 2011.
32. Α. Ι. Χαραλαμπίκη, Σύνοψη Ποινικού Δικαίου, Γενικό Μέρος, τ. Ι: Το Έγκλημα, εκδ. Δίκαιο και Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλα 2010.
33. Ν. Χωραφά, Ποινικός Δίκαιον, τ. 1, Εκδοτικός Οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα 1978.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία:

1. M. Anderson, M. den Boer, W. Gilmore, C. Raab, N. Walker, Policing the European Union, Theory, Law and Practice, εκδ. Clarendon Press 1995.
2. F. Bresler, Interpol, εκδ. Sinclair – Stevenson 1992.
3. A. Crawford, Crime and Insecurity, The Governance of Safety in Europe, εκδ. Willan Publishing.

4. S. Garcia – Jourdan, L' emergence d' un espace europeen de liberte, de securite et de justice, εκδ. Bruylant 2005.
5. Le Baron R. Garofalo, La Criminologie, εκδ. Felix Alcan, Ancienne Librairie Germer Bailliere et Cie, 5^η έκδοση 1905.
6. B. Heberton, T. Thomas, Policing Europe, Co-operation, conflict and control, εκδ. St. Martin's Press 1995.
7. J. Hudson, B. Galaway, Victims, Offenders and Alternative Sanctions, εκδ. Lexington Books 1980.
8. R. I. Mawby, S. Walklate, Critical Victimology, εκδ. SAGE Publications 1995.
9. Ph. Robert, L. Van Outrive, Crime et Justice en Europe, Etats des recherches, evaluation et recommandations, εκδ. L'Harmattan 1990.
10. P. Van Duyne, V. Ruggiero, M. Scheinost, W. Valkenburg, Cross – Border Crime in a Changing Europe, εκδ. Nova Science Publishers, Inc 2001.
11. N. Walker, Europe's Area of Freedom, Security and Justice, εκδ. Oxford University Press 2005.

Αρθρογραφία:

1. Γ. Χ. Βούλγαρη, Οι παραδοσιακές και σύγχρονες μορφές δουλείας και ανθρώπινης εκμετάλλευσης, ΠοινΔικ 11/2017.
2. Π. Γκανιάτσου (Βιβλιοπαρουσίαση), U. Sieber, V. Mitsigelas, C. Mylonopoulos, E. Billis, N. Knust (επιμ.), Alternative Systems of Crime Control, National, Transnational and International Dimensions (Εναλλακτικά Συστήματα ελέγχου του εγκλήματος – Εθνικές, διεθνικές και διεθνείς προεκτάσεις, εκδ. Berlin, Duncker&Humblot, 2018, ΠοινΔικ 12/2018.

3. Α. Καλλίδου, Ε. Παναγιωτίδου, Οι εξελίξεις στην Ε.Ε., Ι. Επικαιρότητα Ε.Ε. – Ι. Ελευθερία – Ασφάλεια – Δικαιοσύνη, ΕΕΕυρΔ 1:2015.
4. Ι. Ι. Μπαλαούρα και Ε. Μπίτσικα, Το Διασυνοριακό Οργανωμένο Έγκλημα ως απειλή για την ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet.
5. Σ. Παπαγεωργίου – Γονατά, Το Έγκλημα της Σωματεμπορίας, Ό,τι λάμπει δεν είναι χρυσός, ΠοινΔικ 12/2017.
6. Γ. Ναζίρη, Η σχέση του ελέγχου της παραγραφής ως λόγου υποχρεωτικής άρνησης εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης με τον αποκλεισμό του ελέγχου του διττού αξιοποίνου κατ' άρθρο 10 παρ. 2 Ν 3251/2004, Σκέψεις σχετικά με την εφαρμογή του κατά μείζονα λόγο συλλογιστικού σχήματος, ΠοινΔικ 1/2018.
7. Ε. Στεργιούλη, Έκθεση δραστηριοτήτων της Μονάδας Ναρκωτικών της Ευρωπόλ για το 1998, ΠοινΔικ 8-9/1999.
8. Ε. Στεργιούλη, Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Πρόληψη του Οργανωμένου Εγκλήματος, ΠοινΔικ 12/1999.
9. Ε. Στεργιούλη, Eurojust: Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Διακστικής Συνεργασίας, ΠοινΔικ 3/2001.
10. Α. Π. Συκιώτου, Παγκοσμιοποίηση και Αντεγκληματική Πολιτική, ΠοινΔικ 7/2016.
11. Ι. Φαρσεδάκη, Η αντιμετώπιση του εγκληματικού ζητήματος, ΠοινΔικ 3/1998.
12. Ι. Φαρσεδάκη, Η σχέση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου με τα Εθνικά Δικαστήρια, ΠοινΔικ, 7/2002.

13. I. Φαρσεδάκη, Η Εφαρμογή στην Ευρωπαϊκή Ένωση των Αρχών και Κανόνων του ΟΗΕ για την Πρόληψη του Εγκλήματος και την Ποινική Δικαιοσύνη κατά την εκπαίδευση των δικαστών, ΠοινΔικ 8-9/2003.
14. Γ. Σ. Χατζηθεοδώρου, Ευρωπαϊκό Ένταλμα σύλληψης και βία μεταξύ κρατουμένων στις ελληνικές φυλακές, ΠοινΔικ 5/2017.
15. W. Bruggeman, Σχέση μεταξύ Αστυνομικών και Διακστικών Αρχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ΠοινΔικ 6/1998.
16. J. Storbeck, Η Europol και η καταπολέμηση των εγκληματικών οργανώσεων, ΠοινΔικ 5/1999.

Εισηγήσεις :

1. Ε. Συμεωνίδου – Καστανίδου, Εμπορία ανθρώπων: Ειδικά μέτρα αντιμετώπισης και προβλήματα εφαρμογής τους, Εισήγηση στο Συνέδριο του Εθνικού Κέντρου Δημόσια Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, της Ένωσης Διοικητικών Δικαστών και του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης, με θέμα «Ο ρόλος της δημόσιας διοίκησης και του δικαστικού συστήματος στην καταπολέμηση των διακρίσεων και της παράνομη εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων», Κέρκυρα 2005, ΠοινΔικ 2/2006.
2. I. Φαρσεδάκη, Η Επίδραση των Επιστημονικών μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στις Εθνικές και Διεθνείς Αντεγκληματικές Πολιτικές, Γενική Εισήγηση στο Διεθνές Συμπόσιο της Λιέγης 24 – 27 Ιουνίου 2009.
3. Ph. Mary, Th. Papatheodorou, Delinquance et Insecurite en Europe, Vers une penalization du social, Actes des 2e et 3e seminars held in Corfu du 5 au 7 Octobre 1998 et du 3 au 5 juin 1999.

Νομολογία:

1. ΕΕΔΑ Ολ 14/06/2007 για την Εμπορία ανθρώπων – Η κατάσταση στην Ελλάδα, ΠοινΔικ 10/2007.
2. ΠεντΣτρατΑθ 111/2015 για την πορνογραφία ανηλίκων, ΠοινΔικ 5/2017.
3. ΣυμβΠλημΠατρ 253/2016 για την εμπορία ανθρώπων, ΠοινΔικ 5/2017.
4. ΑΠ 1517/2016 ΣΤ΄Τμ για την πορνογραφία ανηλίκων, ΠοινΔικ 12/2017.

Ιστοσελίδες:

1. Απόφαση 2005/511/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 12^{ης} Ιουλίου 25 στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/LSU/?uri=CELEX%3A32005D0511>
2. Δελτίο τύπου Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Διαχείριση των συνόρων: η ΕΕ υπογράφει συμφωνία με την Αλβανία για τη συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή στο: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6004_el.pdf.
3. Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο: <https://www.unric.org/el/index.php?option=comcontent&view=article&id=23>
4. Εθνικό Τυπογραφείο στο: <http://www.et.gr/index.php/nomoi-proedrika-diatagmata>.
5. Έκθεση για την Κατάσταση και τις Τάσεις της Τρομοκρατίας στην Ε.Ε. για το 2019 (Ευρωπωλ) στο: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/tesat_2019_final.pdf.
6. Ετήσια Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής του Ο.Η.Ε. για τον έλεγχο των ναρκωτικών, 2018, στο:

- <https://www.kethea.gr/wp-content/uploads/2019/03/OHE-2018-1.pdf>.
7. Ευρωπαϊκή Εισαγγελία Consilium στο:
<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/eppo/>.
8. Ευρωπαϊκή Έκθεση για τα Ναρκωτικά, Τάσεις και Εξελίξεις 2019 στο:
http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/11364/20191724_TD_AT19001ELN_PDF.pdf.
9. Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης στο:
https://www.google.com.ph/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjAro6L9IHZAhVDzKQKHSSzAAcQFggmMAA&url=https%3A%2F%2Fjustice.europa.eu%2Fcontent_european_arrest_warrant-90-el.do&usg=AOvVaw2u-wh3X7jhUwERCSKkqWDF
10. Καταστατικό της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου όπως κυρώθηκε με το Ν. 3003/2002: Κύρωση Καταστατικού Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, ΦΕΚ 75 Α΄, ανάκτηση από:
<https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=506ab5e82>.
11. Κείμενα που Εγκρίθηκαν στο:
http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0229_EL.html.
12. Μεταναστευτική Πολιτική της Ε.Ε. στο :
<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/migratory-pressures/>.
13. Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών στο:
https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=16&Itemid=10.
14. Eurojust στο: <http://www.eurojust.europa.eu/pages/home.aspx>.

15. European Court of Human Rights στο:
https://www.echr.coe.int/Documents/Court_in_brief_ENG.pdf
16. FRONTEX – European Border and Coast Guard Agency στο:
<https://frontex.europa.eu/about-frontex/foreword/>.
17. History of the International Association of Penal Law στο:
<http://www.penal.org/en/node/168>.
18. Interpol, <https://www.interpol.int/>.
19. Interpol>Priorities στο:
https://www.google.com.ph/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiKkv9-YHZAhXD16QKHVldD-UQFggmMAA&url=https%3A%2F%2Fwww.interpol.int%2F&usg=AOvVaw3M_hj11r7bsjSExzgF8MOS.
20. Interpol > Criminal Areas > Drugs στο: <https://www.interpol.int/>.
21. Interpol > Crime Areas > Economic Crime στο: <https://www.interpol.int/>.
22. Interpol > Crime Areas > Cyber Crime στο: <https://www.interpol.int/>.
23. Centro Internazionale di Documentazione sulle Mafie e del Movimento Antimafia, C.I.D.M.A. στο: <https://www.cidmacorleone.it/it/>.
24. Organised Crime and Human Trafficking, European Commission στο:
https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking_en.
25. POMPIDOU στο:
<https://www.okana.gr/2012-05-02-08-47-43/diethneiseurwpaikes-summetoxes/item/157-pompidou>.
26. United Nations Convention against Transnational Organised Crime στο:

[https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME AND THE PROTOCOLS THERETO.pdf](https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf)

27. Revue International de Droit Penal στο:

<http://www.maklu-online.eu/fr/revues/revue-internationale-de-droit-penal/>